

9. évfolyam, 4. szám
Felelős kiadó: Hodossy Gyula
Főszerkesztő: Hízsniai Zoltán (opus.hizsniai@gmail.com)
Szerkesztő: H. Nagy Péter (h.nagyp@gmail.com)
Grafikai és képszerkesztő: Juhász R. József
Munkatárs: L. Varga Péter (Budapest)
Szerkesztőség: Duna Palota, Galantská c. 658/2F, 1. e. 5, 92901
Dunajská Streda, www.szmit.sk
Nyomta: TAMA Solutions Kft., Budapest
Megjelent 2017 szeptemberében 700 példányban.
Megrendelhető a kiadó címén.
Regisztrációs szám: EV 3714/09

Dvojmesačník, IX. ročník, 4. číslo
Vydavateľ: Spoločnosť maďarských spisovateľov na Slovensku
Tel/fax: +421/315527964, +421/911239479, IČO 30806372
Sídlo spoločnosti: Galantská c. 658/2F, 92901 Dunajská Streda,
Vydavateľ: Gyula Hodossy.
Šéfredaktor: Zoltán Hízsniai
Redaktor: Péter Nagy, H.,
Grafický a obrazový redaktor: József R. Juhász
Spolupracovník: Péter Varga, L. (Budapešť)
Redakcia: Palác Duna, Galantská c. 658/2F, 1. posch. 5, 92901
Dunajská Streda, www.szmit.sk, E-mail: opuslap@gmail.com
Tlač: TAMA Solutions Kft., Budapest
Vyšlo v septembri 2017. Náklad 700 ks.
Registračné číslo: EV 3714/09
ISSN: 1338-0265

Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR
program Kultúra národnostných menšín 2017

szlovákiai magyar írók folyóirata

OPUS

MEGJELENIK KÉTHAVONTA
Kiadja a Szlovákiai Magyar Írók Társasága
Tel/fax: +421/315527964, +421/911239479

TARTALOM

Horizontok

Géczi Marno János: A hárs; Nosza...; Vannak pillanatok [versek]	2
Csikós Attila: Tol let [elbeszélés]	4
Szalóczi Géza: Maricsu és társai [versek]	9
Fritsi Péter: Anyu folyton éhes [elbeszélés]	17
Mészáros László: Időmértékes szerelem; Inventarium; Sziromhasadás; Mindegy... [versek]	25
Bettes István: Valóban, hol lakik a Jóisten...?; Buszátszállások [versek]	27
Nagy Zopán: (Piran, 2015 júniusában)	29

Mesék

Marosi Renáta: Samu nyomában	46
Katona Nikolas: Oz, a nagy varázsló	58

Regényverziók II.

Baka L. Patrik: Hús és fém – újratöltve. Scott Westerfeld: Leviatán-trilógia	70
Józsa Evelin: Egy zárt terű thriller elemei. Emma Donoghue: A Szoba	82

Képzőművészet

Ungvári-Zrínyi Kata: Idő, játék és a dolgok lelke. Bene-Szabó Réka munkáiról [bemutatószöveg]	92
---	----

Munkatársaink .....

Melléklet .....

94

95

A hárs

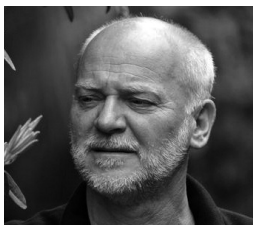
A madarak,
magánhangzók itt maradt ékezetei
a dalszövegből,
szélnyomta gallyzatán az oldalt nőtt hársnak;
s a pázsiton egy test lenyomata.
Schöne sanc diu nahtegal.

És mi énekelhető el ebből annak, ki
Walther von der Volgelweide
csendjére szomjas,
s mi annak, ki nem érzi a különbséget
a surrogó begytollak pirosa
és a tavaszi lomb zúgásának zöldje között?
Vagy annak akár, aki teremtője karzatán
tapossa a viharpedált?
Schöne sanc diu nahtegal.

Ez talán?

Mely az űrön kívül itt maradt nekünk?
Középutt a semmi a középkori képben.
Mindent, ami érzékelhető,
kifűtt a szél.

De hívó szemem rábukkan
a hárs alatt az oldalán heverő költőre,
ki saját fülére zsugorodott,
hogy csak azt hallja a történekről,
amit ott énekel őbenne
a fülemüle,
vagy más szóval,
a csalogány.

Nosza...

Nosza, szemlélem az újabb éjszakát.
Foltozzam-e még tovább, vagy nyúzzam csak,
ahogy nyulat szokás? És merre hozzá
a humorforrás? Mert a feladat, az
egyre szaporodik. (Szükségtelen
ismételnem a hasonlatot.)
Görbülnek a rudak, megannyi
mutatóujj, utalva mind önmagára,
ahogy a fraktálok színes csigái,
bármely tett szivárvány-égboltja
megbújva a szemfenéken. A baj
lehetne jóval nagyobb. Vagy rosszal.
Kockásabb Sraffos. Hálós. Pöttyökből
összerakott. Szoknya. Nézem, hosszan,
szívem, hogy hozzá szokna, nehezülve,
rendeltetésszerűen... És akkor
reggelre sem a tegnapnak, sem a reggelnek
semmi súlya, eshetek kétségbe
a szilárd padló helyett, jövőm foszlik,
akár a vattacukor, fogamnak
fázik a nyaka, céloom mintha törekvésem
letörése volna – költeményemnek
hadd hulljon a hőse?

Vannak pillanatok...

Vannak pillanatok, amikor
megszólalnak a békák. Hol éjjel,
hol egy más napszakban, a mezőkön,
hol a híd alól vartyognak,
hol a versből, hol a görögök
alvilágából. És hol az a mondat,
amelybe belefoglalva a mozgókép,
amely győzi a tempót a kórusaikkal?

CSIKÓS ATTILA

To let

(Részlet a *Húsevő senkiházaiak – történetek a kilencvenes évekből* című szövegből)

Csatahajó formájú, újonnan épült, háromemeletes, üres irodaházba lépett. Az üveg homlokzaton széles molinó hirdette, hogy „irodák kiadók”.

A recepción álmos, a középkorúakra jellemző elhújasodástól szuszogó, tányérsapkás férfi ült. Mondta, hogy kihez jött. Kapott egy látogatókártyát. Nem volt világos, hogy miért, hiszen az egész épületben mindössze hárman tartózkodtak. A tányérsapkás, ő és akihez érkezett.

Ha van az álmodozásnak tere, ez a négyezer négyzetméter kielégítő lehet, gondolta. Nagy és imaginárius idők ezek.

Este hat óra volt.

Végigment a félhomályos, múmárvány borítású előcsarnokon, és belépett a várakozó liftbe. A harmadik emeleten kiszállt, és elindult egy fényárban úszó terem felé.

Versace Blue Jeans illat érződött a süppedős szőnyeggel borított folyosón.

Szervusz, mondta, amikor betolta az üvegajtó jobb szárnyát, és belépett. Ez volt a legelegánsabb iroda az épületben. A csatahajó lövegtornya. Egybefüggő üvegfal tekintett le a szűk utcácskára. A terem befelé megnyílt, kiszélesedett, s egy körben futó galériával valóban meggyőző látványt mutatott. Az üvegfal előtt hosszú üvegasztal állt, körülötte átlátszó műanyag székek. A terem nagy része üres volt, csak a belső recepció állt már az üvegajtó mellett, ahol benyitott. Tamás az üveg tárgyalóasztal végében ült, háttal az üvegfalnak, szemben az üres hodállyal.

Szervusz, mondta, és felvette szemüvegét. Megnyalta vastag mutatóujját, és behajtott egy lapot az egyik filofaxában. Parancsolj, mondta, ülj le.

Pattanásos volt és kopasz, a megmaradt haja ragadós fürtökben rugózott a halántéka előtt. Nyálbuborékokat pöfögtetett ajkai között, miközben beszélt.

Te használj Versace-t, kérdezte, miközben levette mogyoróvörös kabátját. Én, felelte Tamás. Nagyon jó választás, mondta. Az, felelte Tamás. Ha vizet kérsz, van a hűtőben. Van Pepsi is, tette hozzá.

Inkább ivott volna egy vodkát.

Némán ültek egy darabig. Nem is gondolta volna, milyen dobhártyarepesztően zajos egy ilyen hatalmas, üres és néma terem.

A neonokat nézte. Törékeny fényüket. Ahogy sistereg a vékony üvegcsőben a gáz.

Floppyn hozta a megbeszélt anyagot. Tamás felnyitott egy másik filofaxot, és abba is feljegyzett valamit. Négy filofaxa volt. És két Mont Blanc-ja. Mindent mással és máshova írt.

Jó hírek vannak, mondta, és végre becsukta az aktuális határidőnaplót maga előtt. Megvannak a színopszisok?

Átadta a floppyt, és hátradőlt.

Majd otthon elolvasom, mondta Tamás. A lényeg, hogy az alapítás elől elhárult minden akadály, mondta, és gyűrűjével megkocogtatta a vizes poharát.

Remek, felelte. Megvannak a műsorvezetők is, kérdezte azután.

Meg, mondta Tamás. Megvannak a szerkesztők, a gyártás, és meglesz a frekvencia. Együtt a csapat, mondta, és ivott egy korty vizet. Hívlak majd telefonon, mondta. Épp ilyen munkatársakra van szükségünk, mint te vagy. Majd a Gellértben találkozunk.

A Gellért terasza volt az igazi otthona, de ez más lapra tartozik.

Az irodaház melletti utcácskában volt egy lebuji. Valamikor söröző volt, akkor már sztriptíz bárnt hirdetett a bejárat feletti neon. Benyitott, és lement a lépcsőn. A berendezésen semmit sem változtatott az új tulaj. Ugyanaz a lakkozott lambéria, ugyanazok a tömör, tölgy kocsmaasztalok és bordó, műbőr bárszékek a pult előtt. Csak a Deit hirdést vették le, és feltettek a helyére egy Johnny Walker posztert.

Amikor Párizsban járt, egy salátabár szerű, csempézett helységben is sztriptíz show-t adtak. Ez istenes, ahhoz képest, gondolta. Kért egy whiskyt, rágyújtott, és nézte az egyik ünneplő társaság asztalán táncoló lányokat.

Talán miattuk van ez az egész, gondolta. Hogy végre szabadon lehessen pucér nőt bámulni bárhol, bárkinek. Bizonyos, hogy az elmúlt pár év összes politikai történése nem más volt, mint egy vér nélküli szexuális forradalom. A Balaton után immár széles tömegek veszik birtokba a kuplerájokat is.

Elégedett volt, és nem is sejthette, hogy az alapítást váratlan, érthetetlen esemény árnyékolja be. Utólag is nehéz volt rekonstruálni a történeteket.

Hajnali ötkor csengettek.

Részezen mászik ki az ágyból.

Tegnap éjszaka felhívta Dorottyá. Diplomája ugyan még nem volt, de már három darabban is játszott komolyabb szerepet. Zokogva mondta, hogy szereti, és azonnal látnia kell. Taxival jött éjjel kettő körül. Szerencsére korán elment, mert próbája volt.

Kinyitja a kaput. Felveszi a köntösét. Rágyújt. Az ajtón dörömbölnek. Kinyitja az ajtót, és álmosan körbenéz. Nyolcan vannak. Két egyenruhás. Hat öltönyös. Parancsolnak, kérdezi álmosan. Nem tettet. Valóban álmos. Meg fél is, holott nem tudja, mitől.

Bemehetünk, kérdezi az egyik egyenruhás. Látszólag zavarban van. Papírt mutat.

Persze, mondja. Örül, hogy a nő már elment.

Akkor megyünk, mondja az egyenruhás.

És jönnek.

Magához ide feljár valaki, mondja az egyik öltönyös, miközben a többiek előzönlük a kis lakást. Páran ajtókbá állnak, mintha biztosítani akarnák a menekülő útvonalat. Sokan feljárnak, mondja. Minket csak ez az egy valaki érdekel, mondja az öltönyös, és leül a konyhában. Csak körbenézünk, teszi hozzá, és elmosolyodik.

Neki a torkában dobog a szíve. Mit akarnak? Kik ezek? Talán valamelyik kuplerájban történt valami, ami ide vezetett? Kivel ismerkedett meg? Kik is a barátai? Lassan számba veszi mindet. Mi a faszt mondhatott, gondolkodik. Jár az agya, mint Prost alatt a turbómotor. De nem emlékezik semmire.

Kérnek egy kávét, kérdezi.

Nem, köszönjük, mondja az öltönyös, és megkérdezi, hogy rágyújthat-e.

Pierre Cardin nyakkendője van. Akik adnak magukra, Pierre Cardin holmiban járnak. Egy bizonyos szint felett ez már kötelező. A nyolcvanas évek vége óta ez jelzi egy ember státuszát.

Hárman vannak, akik benéznek mindenhova. Kihúzzák a fiókokat, benéznek a könyvek közé, kinyitják a szekrényeket. Egy óra alatt végeznek.

Ennyi volt, köszönjük, mondja az öltönyös. Elmosolyodik. Köszönöm, feleli, és becsukja mögöttük az ajtót.

Reggel hét óra volt.

Rossz álom, gondolta.

Főzött egy kávé. Aztán bekapcsolta a rádiót, és a kávéval a kezében végighallgatta Célin Dion-tól az All by Myself-et. A közlekedési híreket már nem várta meg. Még mindig a Versace illatát érezte az orrában. Kint szitált a köd.

És nem tudta, hogy ki miatt jöttek ide.

Vágott egy szelet kenyeret, megpirította, megkente vajjal. Feltett még egy kávé, és, hogy ki ne hűljön, tejet is melegített.

Ha valaki csinált is valamit a cimborák közül, gondolta, biztosan nem nagy dolog, piti tolvajok miatt nem jönnek ennyien. Aztán végiggondolta a munkakapcsolatait. Egyik megbízója se járt nála soha. Talán valamelyik kurva, gondolta. Ki hagyhatott itt bármit, ami fontos lehet? Rágyújtott és eszébe jutott, hogy akárki volt is, aki miatt házkutatást tartottak nála, arról a valakiről tudniuk kellett. De honnan tudhatnak róla, hogy ki jön ide? Elnyomta a cigit. Nem az a fontos, hogy kinek a nyomát keresik itt, gondolta.

Akkor jött rá, hogy figyelik.

Kinézett az ablakon. Még mindig szitált. A szemközti játszótér szélén egy szürke Lada várakozott.

Megitta a maradék kávé, és megeresztette a fürdővizet. A mosdókagyló szélén ott volt Dorottya gyűrűje. Ez egy újabb kínos találkozást jelentett. A nagy érzelmek mindig kínos közönybe torkollnak. Visszament a konyhába, nézte az öltönyös elnyomott csikkjét a hamutartóban, és arra gondolt, hogy a szerelem ellobbanása, mely szerelem ebből adódóan már nem is szerelem, éppen úgy megbecsteleníti az embert, mint egy házkutatás. Az üresség úgy éri az embert, mint egy jobbegyenes. Mindkettő váratlan, kivédhetetlen behatolás. És először mindig az szégyelli magát, aki tudja, mi következik. A szégyentől csak kíméletlenebb.

Próbálta hívni Tamást. Nem vette fel. Volt mobilja is. Azt sem vette fel.

Sokan grüндoltak maguknak újságot, rádiót, televíziót. A Lapkiadó vállalat úgy robant szét, mint egy születésnapi konfetti csomag. Új frekvenciákat hirdettek, és azokra minden komoly vállalkozó bejelentkezett. Tamás is közéjük tartozott.

A sors iróniája, hogy a kurva, akihez este ment, valamelyik nagy kereskedelmi rádió marketingese volt, mielőtt kurva lett. A Bambi felett, egy erkélyes lakásban fogadta a vendégeket, és teljesen meg volt elégedve azzal, amit csinált. Briginek hívták. Mindig az a rádió szólt nála, ahol dolgozott. Nosztalgia a haverok után, mondta nevetve. Nemrégén csináltatott egy köldök piercinget. Büszke volt rá, mert alig volt valakinek. Mondta is anyám, mesélte Brigi, hogy csak kurvák hordanak ilyet. Meztelenül feküdt az ágyon, a piercingjét babrálta, cigiztek és a reklámaparról beszélgettek. Ahonnan, mondta Brigi, mindenki elmenekül, akinek terve van magával az életben. Mindig rádobott fél órát, csak úgy privátilag. Brigi Versace Red Jeans-t használt, amitől ő viszont hosszútávon émielyegni kezdett. És ez az illat az előző este után menthetetlenül Tamást juttatta az eszébe.

Versace már majdnem egy éve halott, gondolta, a Jeans sorozat meg már három éves. Mitől olyan menő még ma is?

De Brigi olyan cuki, gondolta, amikor kilépett a kapun a Bem térre. És ez az egész jobb, mint egy komoly kapcsolat. Az, hogy az ember bármikor távozhat, mindennél többet ér. A Bambiban ivott egy vodkát. Tegnap óta erre várt. Valahogyan meg akarta ünnepelni, hogy ha még nem is hivatalosan, de egy televízió munkatársa lett.

Még csak hat vagy hét óra volt.

Elindult a Frankel Leó utcán át a Körút felé. Ritkás köd szitált, a februári sötétben szinte narancssárga fényben világítottak az utcai lámpák. Végtelenül egyedül érezte magát. Csak most fogta fel a reggeli házkutatás tényét. Amikor kiért a Körútra, a Rómer Flóris utca felé vezető szerpentinnél rendőrautókat látott és szaladgáló embereket. Egy fekete Mercedes nyitott ajtóval állt a kereszteződés előtt. Nem ment oda. A televízióból tudta meg, hogy Fenyő János merénylet áldozata lett. A hírek után Kenó sorsolást adtak. Lássuk, kinek kedveztek ma a golyók, kérdezte a szpíker, amíg a kamera a közjegyzőt mutatta a műsorvezető mellett.

Másnap reggel, amikor kinézett az ablakon, a játszótér sarkáról már eltűnt a Lada. Lehet, hogy csak képzelődtem, gondolta, amikor fogat mosott. Szabad kezébe vette Dorottya gyűrűjét, forgatta és nézte az apró kő színváltozásait.

Másnap reggel felhívta Dorottya, és találkoztól beszélt meg vele. Szerencsére nem volt előadása, így nem kellett tízig várnia.

Még délelőtt Tamás hívta, és kérte, találkozzanak a Gellértben öt körül. Az pont jó időpont volt, a lánnyal hétre beszélte meg.

Tamás az ablaknál ült, egy széles kárpitozott kanapén. Kávét ivott és vizet. A csésze és a pohár a márvány asztalka szélére volt tolvá, hogy elférjenek a filofaxai. Már messziről integetett neki, és amikor odaért, Tamás rögtön intett a pincérnek is. Mit iszol, kérdezte. Vörösbort kért. édes nagyburgundit. Mindenki azt itta. Cukros, szirupos íze volt, mint a Blue Jeans illata.

Leült, és hátradőlt. Egy szőke negyvenes ült vele szemben. A Chanel kiskosztüm úgy feszült testére, amilyen hézagmentesen illeszkedett egész valója abba a milióbe. Kitöltötte a teret.

Hallottad, kérdezte Tamás.

Hallottam, mondta.

Na, mondta Tamás, ez nagyban megváltoztatja a terveinket. Mondhatni, alapjaiban változtat meg mindent. Informálisan megtörtént az alapítás, magyarázta, de hivatalosan háttérben maradunk, és kivárunk.

Egy kis nyálat kipöfögtetett az ajkára, aztán lenyalta. Átható Versace illata volt megint. Ez most Brigi jutatta eszébe. Ahogy fekszik az ágyon meztelenül.

És mit jelent ez rám nézve, kérdezte, miközben rágyújtott egy cigire. Semmit, mondta Tamás. A szerződésed persze már nem kell átnézned. A legjobb, ha széttéped.

Amikor elköszönt és felállt, még hallotta, hogy Tamás a számlát a televízió nevére állítja ki. A ruhatárban felvette mogyoróvörös kabátját, és elindult az ajtó felé.

Az utcáról visszanézett a szőke nőre. Ugyanúgy ült, fejét kissé hátra döntve, keresztbe tett lábakkal, meg-megbillentve a lábfejét. Olyan megközelíthetetlen volt, hogy nem tudta eldönteni, híres milliomos-e vagy kurva, aki kuncafra vár.

Dorottyával egy kis étteremben találkozott. Amikor elővette a gyűrűt, és a lány kezébe adta, a pincér azt hitte, hogy megkérte a kezét. Lepakcsolta a villanyt, és hozott egy minitortát, csillagszóróval a közepén. Többet tapsoltak is. Soha nem volt ilyen meghitt szakítása senkinek.

Szédült, amikor végre egyedül maradt.

Eszébe jutott a házkutatás. A szóke nő a Gellért hűtőpultja előtt. A szétlótt Mercedes a piros lámpa előtt. A minitorta a szeparékra osztott étterem félhomályában.

Egyenesen a sztriptíz bárba ment, és kért egy dupla vodkát. Tudta, hogy másnap rosszul lesz, és minden találkozáját le kell majd mondania. Egy hajtásra itta meg az italt. Lerombolódunk, felépülünk, gondolta kábán, és mindig nagyobbra és mindig hatalmasabbra épülünk, és tulajdonképpen van ebben valami delíriumosan gyönyörű.

Kért még egy duplát, és elhatározta, hogy reggelig marad. Éppen a szájához emelte, amikor megjelent az egyik napilap szerkesztője, Timhy Béla, és a vállára tette a kezét.

Szervusz, mondta barátságosan. Jó, hogy összefutottunk. Hallom, szabad vagy, mondta.

Honnan hallod, kérdezte. Nehezen forgott a nyelve. Beütött a szesz. Egész nap nem evett. Dorottyával is csak borozott.

Mindegy, felelte Timhy. Mindegy. És legyintett. Körbenézett a bárban.

Mi történt itt, kérdezte. Lejöttem egy sörré. Egy hónapja még volt bableves is.

Most vannak lányok, felelte. Mit akarsz?

Tudod, mondta Timhy, és egy mosollyal napirendre tért a változás felett, van egy vállalkozásom, és éppen bővülünk. Épp ilyen ambiciózus fiatalokat keresek, mint amilyen te vagy.

Leült és a szemébe nézett.

Épp ilyeneket, mondta. Holnap lesz is egy összejövetelünk, itt a szomszédban, mondta. Egy nagy, hajó formájú irodaház. A legfelső emelet. A harmadik. Az üvegajtó mögött a tárgyaló. Lesz Pepsi is. Az egész ház üres egyébként, csak mi húszan leszünk. Bennfentesek, tette hozzá jelentőségteljesen.

Azt kérdezte, számíthat-e rá, aztán megvakarta a homlokát.

Ugye számíthatok Rád, kérdezte.

Éjjel egy óra volt.

Megmarkolta a poharát, és Timhy szemébe bámult.

Nem, mondta. Semmi esetre sem. És most, ha megbocsátasz, lenne egy telefonom, mondta. Kiitta a vodkát, és elnyomta a cigijét.

A vendéged voltam, mondta, és a söröshordók előtt táncoló félmeztelen lányra nézett.

Most nem volt ünneplő társaság. Csak egy kopott, borostás, mosdatlan kinézetű ballonkabátos részeg ült a sarokban. A bal keze az asztal alá lógott, és meg-megremegett, de ez senkit nem zavart. Az ilyen kopott kabátos, borostás férfiaknak is jár a tánc.

Talán ő, mondta, talán ő a te embered.

Rátámaszkodott az asztalra, és felállt. Kiment a lefüggönyözött előtérben található nyilvános telefonig. Leemelte a nikotin szagú kagylót, és bedobott egy húszast. Brigít hívta.

Szia, mondta, amikor a lány felvette. Ha ráérsz, felugranék ma éjszakára. Fesd ki magad!

Brigi felnevetett.

Oké, mondta. De mi ez a kapkodás, kérdezte. Egyébként mindegy. Gyere, mondta aztán. Várlak.

Nem tette le azonnal. Még tartotta egy kicsit. Halotta, ahogy Brigi lerúgja túsarkúját, és a háttérben, a vonal sustorgásán keresztül is, hogy a rádióban az All by Myself-et éneкли Célin Dion.

SZALÓCZI GÉZA

Maricsu és társai

nemsokat kértem csakegykis munkát
közhelyicélra minekvagyunkhát
felügyeskednia sokkicsi zászlót
semmia költség miaza száldrót
csimpánzkodni a nyélreharapva
fel a póznán araszrólaraszra
egycsavarás a kombifogóval
vanmég valami óhajvagy sóhaj
nincs akkortessék máris lobognak
mint egy gém karcsú nyakána tollak
ezvoltam volna büszkén hahagyják
ki megünnepli az ünnep nagyját
de nemez történt egyszó mint százszó
nemlett belöllem zászlóvalmászó

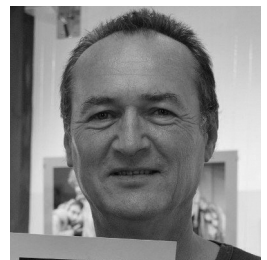
*

háborúba mentem ha végelesz jövök
kérdihogyan orosz jönne vagy megin török
jó erős cipőt vegyek óva int anyám
sa váltás melegalsó ittne hagyjamám

a háború nem kis dolog vér folyik fiam
és nincs meszelt plafon az ember felrian
legbékésebb álmából ami létezik
és szemével elláta csillagos egig

háborúban nincsen hagymánsütött tojás
vakarózó kutya meg kotkodácsolás
sakkor hova megyek mostan a határra
smelyikre merakkor arrafelől várna

snefejejtsem mondani a századosnak
felkell róni kikés hogylettek halottak

snefelegtsem átadni az üdvözlét
shogy a szeme végig rajta lesz mindakét

*

ezelőtta tüntetés előtt
minden tüntetést egybevéve
sem láttamilyenszép tüntetőt
a többtüntető csak nézte
sperszeén együtta többivel
csaknéztüknéztük ahogy tüntet
pontúgy ahogyan tüntetnikell
sa belsőzsebben a szívünket
tapogattuk hogy megvane még
shogyez azúje vagyarégi
azigazolvány hanemelég
sa legszebb tüntetőha kéri

*

kiezaköcsög nemismered
egy buzikis lelkiismeret
honnan a faszomból jöttelő
szívózika hülye pöcsvelő
kibasom nemégetem magam
kié eza szara faszkivan
rúgom bazmeg nézdmeg ittkavar
nálam nem játszika lelki szar
aztafaszt énszem tudom kié
kié háta kurvaistené

*

oly hidegván jégazég de mégis olycsodás
tramplibácsi tramplinéni vesznek négytojás
gondolák köröskörül és kondulegy gitár
és vásárolnak százforintér kettővirslipár
húhatorma facsarodik tramplibácsi orr
majdhafagy szól tramplinéni háttudodmikor
szerelmünkhöz kétnegyedhold sárgakiflijár
bortveszünk vörösszinűt legyen ribizlinary

szép azeste mondogatják háromutcaszor
hintáztatják ringakis dagadt fülesszatyor
a járdajégen lámpafénye télidéllibáb
ahidegnél nemsimíthat érintés simább
sétálunk szatyrunkvan elválaszt és összeköt
ujjaidat szeretném az ujjaim között

*

használt tömeg eladó
velükharcolt bemapó
mindegyszálig veterán
fennis vana vaterán

szívükben szubúritúz
egyse köztük tüntiszúz
szűkretákolt lététerű
egykosúttér méretű

nebasszaki pataki
üsse márle valaki
fixazára nincslicit
jelszó zászló implicit.

*

egykéthá essenzét azország ésmost sasszé
ridikül szállvelünk egy büdös ribancé
essenzét kotonok közészorultunk forgás
kifittyen szadokell vagy mazokell a korbács

essenzét háromnégy azéletünk és hátra
zsebtükör arcradír s ittván nekünka hátha
sminkvelünk arorafel kiamell és lábujj
ésdohány szemszítál ne lójonott a hátulj

essenzét egykéthá atest golyóta húsnak
elhagyja afémhüvelyt skilő felénk a rúzsrag
csend ezüst cipókanál lengfelettünk nincsmás
ésapró pénzpörög mindegyhogy fej vagy írás

éskifut háromnégy amozdulat és toppant
nemizeg pózolunk egy elernyed halottant
úgy marad zeneki fényle csak semmicécót
rogyatérd háromnégyre meghajlunk és kézcsók

*

föntrőlpusztítandó országát felélte
térképetáj zúgó gripfenzáll fölébe
anyári alkonyon átsvunga gépmadár
a sírokközt sírogat valamilyen mihály
élnék itt költőkis valami hülthelyen
csecsszopók vagyunkmi senkinem büntelen
afütytös gyümölcsös aföldbe süppedel
abokor isremeg lábához térdepel
mindenki bakker csak állélotte süzen
piros zászlókkal gyerekként aggszüzen
szárnya ránkborul sáppasztó éji felleg
hiába jel ujj fojtottszó nem felelnek

*

a szíriuszról jött aszondja itta szír
könnyű így csápokkal áta pengehálón
serendes paszeport se bármilyenpapír
seujjlenyomat csak kacskaringa lábnyom

ésvannake minél távolabbi tervek
hátnyugatra tartok áta nagykutyába
haladjon akkor feltovább szegednek
asztánpest onnattól bécsapálya

*

nincsrajta hús azt etetnikell
acsonton megfolyt fedőzománc
vagy adománybolti bőrtvisel
nyakrabó szemére lóg a ránc

és diónyi ököllet mellét
verve sárga virágport köhög

bordadüböng döng a selyemrét
afákon erdei ördögök

maricsu két babafej térdet
két kis koponyát üta fúbe
döfa nap egy tücsköt eléget
ittzeng még azutolsó cürrije

hajára afú feltekereg
az ujjaa földrepedésben
maricsu viráglesz megered
kapaszzkodik lábujjgyökéren

*

hónap nemgyüvök dógozni főnök
szerdalesz tudja látogatásvan
elhajintom a régi cipómöt
szandát húzok széplegyéka lábam

sütöttem bogácsát a gyerekek
viszekegy üveg hubita gyámnak
úgyfógták svitték ela szerettet
minta sintéra moyses kutyámat

bóteladó lesz eladaz mindent
okosan szereti azta gyámot
dea szivébe énvagyok ittbent
ésa bótjába majd odajárok

*

mesevan templom most neharangj
Maricsu guggola patak fölött
ajkátnyújtja a barnavarangy
cipőnyi szája rámcsücsörög

szörötlök mondja mérne hagynám
mindenem ócska senkivagyok
csak ülökitt a seggemi hagymán
lógnak ölelés végi tagok

átköltözök erről a száraz
földről a híg sárgamederbe
nászi csókjával összenyálaz
bimbam mostvagyok megteremtve

*

kirángatják az összesfiókot
mindennap eljönnek ésmatatnak
száll sárganyáluk sakárha pókok
szónék függönybe borulaz ablak

kotorásznak a zoknis dobozban
ottvana szőrükaz ágytakarón
a borzasecset a földre koppan
minta szappanúgy fogya valóm

aJeden kutyámis egyre kisebb
átfér mosmára kerítés lyukán
mint egy ráncokba kötözött kiseded
elmászok innen nagyerekutyám

*

minden napot egyenként elkoboznak
hogy majd ezekből épül fel a holnap
az ébredést hogy lehessenek álmok
hajnali kávénk zaccából a látnok

rámás fekete magyar félvért jelent
amint a bekötő úton idelent
a délelőttünket legelve ottáll
aztán böglyöktől hajtva elporozgál

és a delünkéből lesz a holnap íve
és tükör által látjuk színről színre
ahogy kövezet lesz a délutánból
az alkony mint a galamb szárnya lángol

és elrejtjük a sötétbe az estét
a párna közös a takaró egyrét

és itt fürdünk a testünk melegében
ma éjfelig a nap mienk egészen

*

atyám milyencsodás találások vannak
csakmész csak mendegélsz és ottáll azedény
megörülaz ember mindenféle szarnak
szavatosmargarin vagy nindzsásképregény

egyszer azéletben vanegy selyempapír
kibontod azthiszed valami ötvözet
teste sárgásfehér a kétszeme zafir
akereszthez fogják szürke gyémántszőgek

azthiszed tiédlett legalább holnapig
holnapa becsüs majd mondegy kerekszámot
addig nálada belső zsebedben lakik
holnap megveszeda megváltott világot

másnapra seholnincs akáregy edénybe
úgynyúlnak beléd ezúj csodás találás
azisten valaki másnak areménye
egyizzadt mellenlóg jó ajánlatra várvást

balla dani bezzeg biztonságban élhet
jótízéve réz szerencsepatkót talált
aszondja énígy mindörökké remélek
ésmajd elhajintom ha látok jó halált

Élet, installáció, térbeavatkozás, Olaszteleki
Dániel Kastély, 2014

FRITSI PÉTER

Anyu folyton éhes

Huba a harmadik nap fedezte föl a várromot, ahogy a délutáni nap-sütésben az erdő széle mellett kanyargó ösvényen bandukolt. Először csak egy sötét foltot látott az egyik távolabbi domb mögött, majd ahogy közelített hozzá, úgy tűnt elő egyre több és több a romból. Először csak az egyik széltépte, csálén álló tornya, később a félig ledőlt falak teteje, majd maga a vár, amely egy sárgás sziklán állt. Huba akkor úgy érezte, valami egészen különleges dolgot fedezett föl, valami titkosat, amely később csak az övé lesz és senki másé. A szíve izgatottan kezdett kalapálni.

Csak ne menj túl messze!

Az anyja mindig ezt mondta, bármit kérdezett tőle. Két nappal ezelőtt érkeztek a kempingbe, de Huba egy hónapja másra sem tudott gondolni, mint hogy végre eljönnek nyaralni. A szüleivel soha nem mentek sehova, se moziba, se strandra, de még vidékre sem, hogy valami távoli rokonokat meglátogassanak. Mikor megkérdezte egyszer ennek az okát, az apja megvonta a vállát, és azt felelte: Lehet, hogy vannak valahol rokonaink, de én nem tudok róluk.

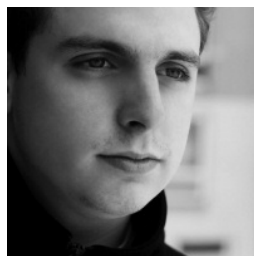
Szóval, maradtak otthon egész nyáron, miközben Huba összes barátja elutazott valahova, ő pedig néhány tévézéssel és mászkálással töltött nap után keservesen unatkozni kezdett. Így amikor az anyja bejelentette, hogy eljönnek ebbe a kempingbe két hétre, Hubát valami egészen mámoros érzés kerítette hatalmába. Hallotta már az osztálytársaitól, hogy milyen egy nyaralás, és bár tudta, hogy itt nem lesz tengerpart, de úgy képzelte, egy gyönyörű, kétszintes faházban lesznek majd, amihez egy kisebb medence is tartozik. Olyan nagyon szeretett volna megmártózni egy saját medencében.

De aztán hamar szembesült vele, hogy a hely, ahova megékeztek a szöges ellentéte annak, amit a képzeletében megálmodott. A kempinget rozsdamarta kerítés övezte, belül a területet derékig érő gaz uralta. A ház csupán egyszintes volt, apró terasszal, az egyik oldalsó falában öklömnyi lyukakkal. Az ablakokat védő zsalugáterekről lepatogzott a festék, és az egyik ferdén lógott a keretében. Medencét persze nem talált, csak fát meg bokrokat mindenfele.

Hubának könnybe lábadt a szeme, és azt mondta:

– Haza akarok menni!

Mire az apjától kapott egy taslit, nem túl erőset, Huba mégis zokogni kezdett tőle. Azon a napon nem csinált mást, csak a terasz sarkában duzzogott, miközben a szülei kipakoltak a házba. Huba hamar rájött, hogy ők az egyetlen lakói a kempingnek. Sőt, évek óta az egyetlenek! Korábban azt hitte, majd egész nap játszani fognak, labdázni és társasozni, vagy ha a szülei éppen nem érnek rá, biz-

tos talál egy másik gyereket, akivel elütik az időt, de a többi házat elhagyatottan találta. Az egyiknek félig nyitva állt az ajtaja, a belsejéből pedig valamilyen émelyítően édeskés bűz áramlott, amely a frászt hozta rá.

Az anyja elmagyarázta, hogy ők fogják rendbe szedni a helyet, majd lenyírják a fűvet, és újrafestik a kerítést, még a házakat is kipofozzák, cserébe pedig ingyen lakhatnak itt. Így a szülei reggeltől délutánig csak dolgoztak, Huba pedig folyton úgy érezte, ha segíteni akart nekik, hogy csak láb alatt van és fölösleges. Amikor aznapra befejezték a tatarozást, kiültek a teraszra, és kibontottak néhány langyos sört, hogy estig azt kortyolgaszák. Ha Huba megpróbált beszélgetni velük, mindig ugyanazt az elutasító választ kapta.

9 Végre tudok egy kicsit napozni, nem akarok most játszani, Huba. Különben is, túl fáradt vagyok hozzá – mondta az anyja.

– Egész évben nincs időm olvasni, fiam, úgyhogy most olvasni fogok. Különben is, túl fáradt vagyok hozzá – mondta az apja.

– És akkor én mit csináljak? – kérdezte Huba.

– Menj és sétálj egyet – felelte az apja anélkül, hogy fölnézett volna vaskos könyvéből. – Fedezd föl a tájat – intett a környező fák felé. – Engem ennyi idős koromban ki sem lehetett rángatni az erdőből.

– Csak ne menj túl messze! – tette hozzá az anyja. – Ha kiáltok, akkor meghalld ám!

Így Huba bemerészkedett a fák közé, keresett magának egy megfelelő méretű botot, amit kardként tudott használni, majd egyre hosszabb sétákra indult a lombkoronák nyújtotta kellemes hűvösben. Az ösvényt a második napon fedezte föl, de csak a harmadikon mert végigmenni rajta, miközben azon aggódott, hogy ilyen távolságból már egészen biztosan nem hallja meg, ha az anyja szólítja.

A várrom teljesen lenyűgözte. Ahogy a falakat alkotó, félig szétmállt téglákat szemlélte, úgy érezte, valami egészen ősi dolog előtt áll. Azelőtt csupán képeken látott várakat, illetve egyszer az osztállyal egy osztálykiránduláson járt is egyben, de az merőben eltért ettől. Az nem volt ilyen romos és ilyen öreg, a berendezett termeivel szinte műnek tűnt emellett.

Kétszer is körbejárta a romot, mielőtt fölmerészkedett volna a sziklába vájt, eső kop-tatta lépcsőn a boltíves bejáratig. Ott megtorpant, és néhány pillanatig csak bámult befelé, miközben hűvös szellő csiklandozta az arcát. Bent a levegőt nyirkosnak és a kintinél jóval hidegebbnek érezte. A vár alját a legnagyobb részen elszáradt falevelek és korhadt gallyak borították, de ahogy helyiségről helyiségre haladt, talált ott elhajított sörös dobozokat és néhány állatcsontvázat is. Jó párszor megsuhintotta a botját, miközben elképzelte, hogy a vár bátor lovagja, aki bármilyen ellenség ellen képes megvédeni azt.

A kislány a szeme sarkából pillantotta meg, miközben egy szűkebb folyosón nyargalt keresztül. Visszament, hogy biztosan jól látta-e, és a fiú valóban ott állt neki háttal, és az egyik falat bámulta kitartóan. Óvatosan közelebb merészkedett, miközben azon gondolkodott, hogyan szólítsa meg a másikat anélkül, hogy nagyon megijesztené.

– Szia! – köszönt rá a fiú Hubára, anélkül, hogy hátrafordult volna.

Huba annyira meglepődött, hogy el is felejtette viszonzni a köszönést. Helyette annyit mondott:

– Nem akartalak megijeszteni.

– Nem ijesztettél meg – vont vállat a fiú. – Tudtam, hogy itt vagy. Már a várfalról láttalak.

– Föl lehet menni a várfalra? – kérdezte Huba izgatottan.

– Persze. – A fiú végre felé fordult. Sápadt, de barátságos arca volt. Vértelen ajkai mögött apró tejfogak lapultak. Szakadt inget és rojtosra kopott nadrágot viselt. Meztőláb

volt. Mögötte a fal egy jelentős részen megfeketedett, mintha valaki régebben tüzet rakott volna a tövében. – Ha akarsz, megmutathatom.

– Az tökre jó lenne.

Követte a fiút végig a szűk folyosón, míg ki nem értek egy nagyobb nyílt térre, aminek az egyik sarkából töredezett lépcsőfokok vezettek föl egészen a vár tetejéig. Huba hátán folyt a veríték, és lihegett, mire fölértek, a másik fiúnak viszont meg sem kottyant az út. A várfalról az egész völgyet be lehetett látni, apróbb, zöld dombjaival és a közöttük elterülő lankákkal. A kemping valahol a fák takarásában lapult.

– Huba vagyok – mondta Huba, miközben megtörölte a kézfejjével a homlokát.

– Dezmér vagyok.

– Furcsa egy név.

– Ahogy a tied is.

Huba erre elmosolyodott, habár egy kissé bánta, hogy nem csak kizárólag övé a vár, de azért tetszett neki, hogy van társasága.

– Tied ez a vár? – kérdezte tőle. – Nem akartam elvenni ám.

– Nem az enyém – rázta meg a fejét Dezmér. – Ez a vár már régóta senkié.

– Milyen rég?

– Évek óta.

– Az jó hosszú idő.

– Az.

Egy darabig hallgattak, és csak a tájat szemlélték. Később Dezmér dobta el az első követ, és Huba addig követte a tekintetével, amíg el nem tűnt a falak alatti gazban. Versenyezni kezdtek, hogy ki tud messzebbre hajítani, a várfalból lemálló darabokat használva. Utána lent kergetőztek és kardoztak, míg Dezmér egyszer el nem találta Huba csuklóját, aki erre pityeregni kezdett.

– Nem akartalak bántani – mondta.

– Tudom – felelte Huba.

– És itt laksz a közelben? – kérdezte Huba, amikor megnyugodott.

– Igen, itt. Az apám építette ezt a várat – mutatott körbe Dezmér.

– Hazudsz!

– Nem én! – ingatta a fejét a másik fiú, és törökülésben lekuporodott a földre, majd a botjával az elszáradt leveleket kezdte turkálni. – Apám mindig azt mesélte, Anyu karcsú volt és kecses, amikor megismerte, de én már csak hatalmas asszonyként emlékszem rá, akinek minden egyes lépésénél döngött a padló és rezgett a tokája. Ketten voltunk gyerekek az öcsémmel, és nagyon szegények voltunk. Apám nagyon ritkán kapott munkát, és nagyon keveset fizettek neki, ha egyáltalán rendszeren kifizették. Napi két szem krumpelit és egy szelet kenyert ettünk, emlékszem, milyen mohón faltunk be bármit, amit az erdőben találtunk, szedret vagy gombát, mindegy volt. Hús olyan ritkán került az asztalunkra, hogy az ízét sem tudtam felidézni. – Huba elhelyezkedett Dezmérről szemben, és figyelmesen hallgatta a történetet. – Apám kőműves volt, és gyakran el kellett utaznia egy vagy akár két hétre is, miközben mi otthon maradtunk az öcsémmel. Anyámnak mindig is nagy volt az étvágya, és képes volt egész nap enni, miközben nekünk alig adott valamit. Ha apám észre is vett ebből valamit – habár vaknak kellett lenni, ha nem –, nem szólt érte egy szót sem. Mi az időnk nagy részét kint töltöttük a szabadban, mert anyánk egyre éhesebb és ingerlékenyebb lett. Mikor elhaladtunk mellette, belecsípett a karunkba vagy az oldalunkba, olyan erősen, hogy utána kék-zöld lett tőle a bőrünk. „Hát menten megzabállak, te kis édes!”, „Kiharapok belőled egy darabot!”, „Beteszlek a sütőbe, és szaftosra sütlek.” Ezeket mondogatta, miközben a szemével folyton méregetett minket.

Éjjelente alig aludtunk valamit, mert annyira rettegtünk, összebújtunk a takaró alatt, és összerezettünk a legapróbb neszre is. Aztán egyik alkalommal, amikor apánk éppen otthon volt, megtalálta a kutat.

– Milyen kutat? – kérdezte Huba, amikor látta, hogy Dezmér nem folytatja

– Az már egy másik történet. Ideje hazamenned, Huba, eltelt a délután.

Huba fölpillantott a felhőtlen égre, és meglepődött, hogy a napsugarak nem tűznek be a várfalak közé. Fölpattant, és a boltíves bejárat felé indult. Dezmér követte. Már a sziklába vájt lépcsőkön lépdelt lefelé, amikor hirtelen megfordult.

– Holnap visszajövök, akkor elmeséled a többit is?

– Igen, persze.

– Akkor, szia!

– Szia!

Mikor visszaért a kempingbe, már jócskán szürkült, és attól tartott, majd jó nagy letolást fog kapni a szüleitől, de ennél nagyobbat nem is tévedhetett volna. Mindketten a teraszon ültek a műanyag székeiben, és aludtak. Előttük az asztalon két üres borosüveg volt, az apja pedig olyan hangosan horkolt, hogy távolról is hallani lehetett.

Huba óvatosan bökölte meg az anyját, hogy fölkelte. Először ki se nyitotta a szemét, csak elhessegette a kezével, mintha valami idegesítő bogár lenne. Kicsit később aztán ráemelte álomtiszta tekintetét, és mintha meglepődött volna, hogy ott találja.

– Huba, neked már rég ágyban kéne lenned – mondta.

– Még nem is vacsoráztam.

Kiegészülés önmagunkkal, objektumok, 2017

– Csinálj magadnak szendvicset, a hűtőben mindent megtalálsz hozzá. Bár nem ártana néha kihagynod, elég jó húsból vagy. – Azzal újra lehunyta a szemét.

Huba végül egy vajás zsemlet evett meg az ágyában, de sokáig nem jött álom a szemére. Forgolódott egyik oldaláról a másikra, miközben az ablakok zsalugátereit néha megrázta a szél. Dezméren rágódott és a történetén. Vajon hol lakhatott a fiú? Emlékezett rá, amikor az apja megmutatta neki ezt a helyet a térképen, közel-távol még egy apróbb települést sem lehetett látni. De akkor mit keresett ott a várban? Lehet, hogy árva volt vagy elszökött otthonról, azért voltak olyan szakadtak a ruhái. Elszökött, mert félt az anyjától, és azóta ott él a várban.

Arra gondolt, mielőtt elaludt volna, hogy holnap mindenképpen visz neki valami ennivalót, hátha az jobb kedvre deríti.

Másnap izgatottan várta a délutánt, mivel délelőtt az apjának segédkezett az egyik háznál. Szerszámokat adogatott föl neki, miközben az apja egy létrán állt. Unalmasnak találta, de még véletlenül sem akart szembeszállni a szülei akaratával, hátha később nem engedik el sehova. Ezért türelmesen nyújtotta föl egyik szerszámot a másik után, majd megebédelt, hogy aztán titokban szendvicseket pakoljon egy szatyorba Dezmérnek. Mire kiért az ösvényre, már rohant, miközben a szatyor ide-oda lengett az oldalánál. Kereste a másik fiút fönt a várfalon, de nem látta sehol sem. Remélte, hogy ott lesz. Szeretett volna segíteni neki, szeretete volna, ha egyszer mosolyog. Ez is este jutott az eszébe: Dezmér soha sem mosolygott.

Ott találta a fiút, ahol előző nap is, a megfeketedett várfal előtt, amiről el nem szakította volna a tekintetét.

– Helló! – köszönt rá.
– Szia, Huba. Látom, visszajöttél.
– Igen, és hoztam neked szendvicseket.
– Köszönöm. – Dezmér elfogadta a felé nyújtott szatyrot, de anélkül, hogy belekukkantott volna, egyszerűen maga mellé helyezte a földre. – Azt hiszem, örülök, hogy visszajöttél. Sokszor elfelejtem, milyen rossz magányosnak lenni. Jól éreztem magam tegnap.

– Én is. Van kedved játszani?
– Mit szeretnél?
– Bújócskát.
– Rendben.

Huba háromszor rejtőzött el egymás után, de Dezmér hihetetlen gyorsasággal talált rá, hiába hitte azt minden egyes alkalom után, hogy meglelte a tökéletes búvóhelyet. Dezmér csak egyszer bújtt el, de azt olyan jól csinálta, hogy Huba sehogy sem volt képes a nyomára bukkanni, hiába járta végig a romot helyiségről helyiségre, a másik fiút mintha egyszerűen a föld nyelte volna el.

Végül kétségbeesetten visszatért arra a helyre, ahonnan elindult, miközben folyamatosan szölongatta és a sírás kerülgette. Megállt a várfalon sötétlő fekete folt előtt, és jobban szemügyre vette. Bár sem tegnap, se ma nem szentelt neki különösebb figyelmet, de most mégis valahogy másnak tűnt. Vajon nagyobb lett? Eddig is egy embert formázott? Kinyújtotta a kezét, hogy megérintse, de akkor Dezmér szólalt meg a háta mögött.

– Ipiapacs! – és tenyerét a várfalnak ahhoz a részéhez ütötte, ahol korábban Huba számolt húszig.

– Csaltál! – pördült meg Huba.

– Nem csaltam.

– De igen, csaltál! – Huba nem azért lett mérges, mert a másik fiú nyert, hanem azért, mert úgy érezte, magára hagyta. Magányos volt, pont úgy, ahogy otthon szokott lenni.

– Az volt a szabály, hogy csak a váron belül!

– És nem is mentem ki.

– Akkor miért nem találtalak meg?

– Jobban ismerem ezt a helyet, mint te – vont a vállát. – Itt voltam, amikor épült.

– Már megint hazudsz!

– Nem hazudok, Huba. Kijártam apámhoz az építkezésre. Akarod hallani a történet többi részét is? – Huba tétován bólintott, miközben Dezmér letelepedett az egyik fal tövébe. – Gyere, ülj ide mellém, ne ácsorogj ott! – Huba egy méterrel arrébb foglalt helyet, és igyekezett nem elárulni, hogy milyen kíváncsi is valójában. – Emlékszel, tegnap hol hagytam abba?

– A kútnál!

– Valóban – biccentett Dezmér. – Igazából nem tudom, hogyan történhetett, hiszen egész életünkben azon az egy helyen laktunk, abban a házban. Ilyenkor az ember úgy ismeri a környező vidéket, mint a tenyerét. De néha mégis előfordul, hogy egy napon egy másik utat választ hazafelé, rátéved egy másik ösvényre, majd onnan egy újabbra, hogy aztán egy olyan tisztáson bukkanjon ki, amit eddig még sohasem látott. Apám is valahogy így akadhatott rá arra a kútra. Ki tudja, mióta állhatott ott, igazából csupán egy nagyobb luk volt a földben, körülötte kövekkel, a tetejét indák futották be. Az öcsémmel elmentünk, és megkerestük, miután apám beszélt róla, de nem találtunk benne semmi különösét, beledobtunk egy kavicsot, majd hallgattuk, ahogy faltól-falig verődve leér az

aljára. De apám azt állította, hogy a kútból valaki beszél hozzá, azt mondta, egy tündér él a kút alján, és megmondta, hogy hova menjen legközelebb dolgozni. Mi az öcsémmel nem értettük a dolgot, anyánk meg nem törődött vele addig, amíg tudott mit enni. Hiába kiabáltunk bele a kútba és vártunk a szélénél órákig, a saját visszhangunkon kívül soha nem kaptunk választ. Igen ám, de amikor apám legközelebb visszatért, háromszor olyan jól keresett, mint a korábbi munkáival. Utána aztán el sem lehetett szakítani a kúttól, mindennap kijárt oda, és több órát ott töltött. Mikor legközelebb elutazott, még több pénzt hozott haza, egyre többet és többet, ahányszor csak elment.

– Akkor gazdagok lettetek? – kérdezte Huba. Ő mindíg azt szerette volna, ha a szüleinek több pénze van.

– Úgy is mondhatjuk. Egy idő után már mindennap hús került az asztalra, emlékszem anyám vaskos ujjaira, ahogy a véres saft lefolyik rajtuk, mohón falt be mindent, ami elé került, soha nem hagyott maga után maradékot. Apám nem csak több pénzt keresett, de hírnevet is szerzett, így történt, hogy egyszer fölkereste egy gazdag férfi, hogy építsen neki egy várat. Akkor összeget ajánlott érte, amit csak egy bolond utasított volna vissza. Apám keze alatt tizenegy kőműves dolgozott, amikor elkezdték építeni a várat, mégis, amit estére fölhúztak, azt reggelre leverte a vihar, nem haladtak semmit sem, mert nap nap után földrengés vagy forgószelel tette tönkre a munkájukat. A gazdag férfi őrjöngött, a többiek boszorkányságról suttoztak. Apám tehetetlenségében újra felkereste a kutat, hogy megtudja, mitévő legyen. Egy napot és egy éjszakát töltött ott, és végül megkapta a választ.

– És mi volt az? – Dezmér már megint idegesítő módon akkor hagyta abba a történetet, amikor igazán érdekes volt.

– Azt ma már nem tudom elmesélni.

– Ez nem ér!

– Sajnálom. Haza kéne menned, Huba. Túlságosan jószívű vagy, túlságosan megkedveltelek. A szüleid már biztosan keresnek.

Hiába gyözködte Dezmért, hogy folytassa még a mesélést, a fiú egyetlen szót sem szólt már hozzá utána. Még hogy hiányozna a szüleinek, talán azt se vennék észre, ha eltűnne végleg! Dühösen trappolt hazafelé az ösvényen, miközben lomha legyek zümmögtek körülötte. Arra számított, hogy a szülei majd ott lesznek újra a teraszon, de csak az asztalt és a két műanyag széket találta ott. Bement a házban, és ott sem lelt senkit. Lassan eluralkodott rajta a pánik, és bár rátört a sírhatnék, visszatartotta a könnyeit. Először csak halkán szólongatta őket, majd végül torkaszakadtából kiabált, de nem válaszolt neki senki. Leszaladt a terület aljáig, ahol a kocsival parkoltak, de szőrén-szálán a jármű is eltűnt, akárcsak az anyja és az apja.

Estig kint ült a teraszon, és várta, hogy valahol felbukkanjanak, vagy előugorjanak az egyik házból, miközben majd jót nevetnek mindannyian a viccen, aztán együtt megvacsoráznak, és lefekszenek aludni. De persze nem így történt, nem jött vissza senki, miközben őt lassan körbeölelte a sötétség és a néma csend – az erdőből egyetlen nesz sem hallatszott. Kétségbeesetten indult vissza a vár felé, miközben az ösvényt csupán a Hold ezüstös fénye világította meg. Egyszer megakadt a lába egy kiálló gyökérben, és véresre horzsolta a térdét a földön.

A vár sötéten tornyosult a sziklaormon, falai szinte feketének tűntek.

– Dezmér? Dezmér, itt vagy? – hívta a fiút, miközben áthaladt a boltív alatt. – Én vagyok az, Huba.

Dezmér ismét csak ott állt a fekete folt előtt, és megfordult, amikor Huba belépett a helyiségbe.

– Mindig eljöttök, hogy halljátok a történet végét – mondta egészen halkán, szinte már suttogva.

– Én nem... ezt nem érted, Dezmér. A szüleim eltűntek, nincsenek sehol.

– Talán csak sétálni mentek a közelbe. Te is szeretsz elkóborolni.

– Elvitték a kocsit.

– Akkor meg bevásárolnak. Vagy éppen téged keresnek.

Nos, ez mondjuk nem jutott eszébe, de érezte, hogy nem ez az igazság. Egyszerűen megfélekedtek róla, és itt hagyták.

– Itt maradhatsz, amíg vissza nem jönnek, addig elmesélem, apám hogyan húzta föl ezt a várat... Úgy gondolom, megbeszélte a többi kőművessel, vagy fizetett nekik, de ez végül is nem lényeges. Azt hazudta anyámnak, hogy aznap főznek valami finomat a várnál, és mindnyájuk feleségét vagy kedvesét vendégül látják. Azt mondta neki, hogy sok hús lesz ott, anyámnak pedig több sem kellett. Másnap székéren kivitette magát a várhoz, ahol a többi férfi szerszámokkal a kezében várta. Először nem is értette, mi történik, míg csak az első kőműves – talán éppen az apám – az arcába nem sújtott. Addig ütötték és rugdosták a földön, amíg bele nem halt. Később aztán egy üstben vizet melegítettek, és addig főzték benne a testrészeit, míg le nem mállott róluk a hús. A csontjait porrá őrülték, és a malterba keverték. Másnap aztán semmi nem rombolta le, amit előzőleg fölhúztak.

Huba nem mert szólni semmit, a történettől a hideg futkosott a hátán. Ráadásul Dezmér olyan szenvtelen hangon adta elő, mintha csupán arról beszélt volna, mi történt az iskolában. És vajon eddig is ilyen hegyesek voltak a fogai, vagy csak a holdfényben tűnt úgy?

– Hát így épült meg ez az elátkozott vár. De itt még nincs vége, mert apámnak még egy árat meg kellett fizetnie, az öcsémet. Egy nap szó nélkül magával vitte a kúthoz, és egyszerűen belehajította, tudom, hiszen ő mesélte el. Tudod, milyen veszélyes megkapni, amit akarunk? Ezt megtanulta a vár ura is hamar. Miután beköltöztek ide, futár kereste fel őket, de amikor ideért, a kaput nyitva találta. Az udvaron nem talált senkit, ezért benézett a konyhába, de az is üresen állt. Az első halottakat az egyik szolgálólány szobájában találta meg – anya és lánya voltak –, némán feküdtek az ágyban, tekintetük a semmibe révedt, miközben kedvesen mosolyogtak. Hiába futott a futár egyik szobából a másikba, mindenhol ugyanaz a látvány fogadta: az ágyban fekvő halottak, mosollyal az arcukon.

– És aztán? – kérdezte Huba remegő hangon. – Aztán mi történt?

– Azóta nem lakja senki ezt a várat, Huba. Csak az anyám és én.

Huba ezt nem értette.

– És apukád?

– Anya megette. – Huba azt hitte, rosszul hallotta, amit a másik mondott az előbb. – Jaj, Huba, nem kellett volna visszajönnöd ide sötétben. – Dezmér tekintete valahova a vállá fölé tévedt. Az a fekete folt, jutott Huba eszébe, azt bámulja folyton! – Örültem a társaságnak, de anyu folyton olyan éhes...

És akkor valami hozzáért Huba tarkójához, mire ő sikoltani kezdett.

MÉSZÁROS LÁSZLÓ

Időmértékes szerelem

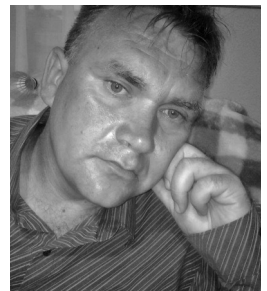
Látod, a testmeleg ágyon már horgonyt vet az este,
s tisztán vibráló fényt szűr arcunkon a bánat.
Mint a kihunyt csillagnak kortalan, árva szilánkja
reng izzó feketén az örök rend érctelen öblén,
gyöngéd szívünk gyöngye, a csönd kongatja az éjfélt.
Röpke a perc, ha egész a halálig fordul az álom,
mégis időtlen, mert langy válladat érzi a vállam.
S míg vénáira görcsöl a hús, harmat-teli hajnal,
ringat egyetlen nyughelyem: óvó, szép öled árja.

Inventarium

Mindazt, mi taníthatatlannak tűnt, csakis
a tehetetlenségélményért, de megtanultam.
Akár a kigyúlt Napnak hajított kavics,
mely éppen tulajdon árnyékába zuhan.

Sziromhasadás

Csak a tenyered akartam érezni!
Nem a bordáimon, nem is az arcomon,
csak test-meleg kabátom hideg gombjain.
A szertehullt világ küllőivel szememben,
akár az éj gyászrongyán gyilkolni készülő vad,
magamba fojtani vakon, még egyszer illatod.
Igen, a kezeid mozgását akartam hallgatni,
ahogy félénken kenyeret törnek,
vagy épp láncra kötik hűséges ebed

a fejfámnak szánt juhar reszkető bokáján.
Csak összezárt, két tenyered vártam szétnyílni,
amikor nincs, amikor nem jut más szíromhasadás.

Mindegy...

Talán a késnél is élesebb üresség,
vagy az ezredszer újraálmodott ölelés
elragadtatása szaggat, pusztít el...
végül is mindegy,
hallgatásod majd tisztára mosdat.
S csak az az egy kérdés marad:
a pusztaság csönd vajon közben
vagy azután súlyosabb?

Virtuális feltámadás, videó, 2011

Valóban, hol lakik a Jóisten...?

Holajóistenbe'
van itt a közjegyzői hivatal...?!!!
– toppant elénk nagy sebbel-lobbal
a medvesaljai fejkendős parasztasszony,
míg én tétován, tanácstalanul álltam,
és beszélgetőpartneremre,
az akkori hanvai papra néztem.

Átvillant az agyamon:
mi most az egykori
TOMPA SZÁLLÓ előtt állunk,
melynek cégtáblája ez idő tájt
GEMER
(a jónép egymás közt egyszerűen
PATKÁNY-nak becézgeti),
ám az előttem álló hanvai tiszteletes,
éppolyan hanvai pap, mint Tompa Mihály volt anno,
akivel ugyanitt és ugyanígy
Petőfi is diskurálhatott volna irodalomról, politikáról,
közállapotokról meg más hasonló
evilági hiábavalóságokról.

Ki tudja, hogyan válaszolta volna
meg a kérdést annak idején Tompa,
még lehet, a korabeli válasz sem tért volna el sokban...
Mindenesetre az egykori lantos pásztor késői utódja
sem nagyon ütődött meg
a hétköznapi viseletére méretezett
letámadó kérdésen,
hanem közvetlen mindennaposággal azt mondta:

A közjegyzői hivatal
az a szürkés, emeletes épület
amott, átellenben, olyan jó száz méterre,
ami pedig magát a Jóistent illeti,
AZ MEG ITT LAKIK BENNÜNK
– válaszolta valamivel emelkedettebb hangon,
miközben jobb kezét szelíd mozdulattal
a mellkasa bal oldalára tette...

Buszátszállások (Buszát-népiesek)

A buszátok nem magyarok,
Nem szlovákok, németek vagy angolok.
A buszátok egyszerűen buszátok.
A buszát ember általában egyenes,
Sok buszát vénasszony meg a bögre görbe,
Így merül a vödörbe és a gödörbe.
Ha sok buszátnak elmegy orra elől a busza
Nagy busz átok, vagy az is, ha leszálltok
S ott marad a bukszátok.

Fa és moha, beavatkozás, 2014

NAGY ZOPÁN

(Piran, 2015 júniusában)

Bloomsday másnapján, több éves kábulat (és néhány mikro-évszázad) után az utazó – Panoplus néven, néhány énjével, személyiség-kivetüléseivel – a következőket éli át:

A ritmus ma: hártavékony, árny-kártékony fény-vibráció. Én-kéreg mintázatok, átázott vázlatok a belső part-szakaszokon...

Analízis-kényszer az utazásban is. Vélt és valós boncolgatások: láthatatlan atka-motoszkálás, pókmarás-borogatás, szieszta-idő kifordítás, fülcsengés-révülés, görcsös fonál-bogozás, szerves szövet-kiterегetés... közepette.

Távollét és üresség összeérése, mondhatni: kölcsönhatása; aforizmak rendszerezésének kényszere nemkülönben, akár az összefüggésekben (ismételten) megtalált elkeseredések, a „továblépések” lehetetlenségének felismerése általi nappal-tétovaságok visszahatásai...

Té- és tovaság a belső távollétben – és az üresedésben való helybenjárás(ok) lehetetlen feloldása. Avagy: feloldások lehetetlensége (az utazásban is).

Nyavalyák felmutatása, tárogatása, kipakolásos átforgatása, fitogatása... az egyén munkálkodásaiban, a „hiánnyal” szövetkezve, válasszok nélküli aggodalmak hálójában hemperegve. Mert-ugyebár: a mivéggett-vég nélküli-végeláthatatlanság a hovatovábbal arányosan és intrikusan (is) inhalovány...

Haltál, haltál, haltál...

Éltél, haltál, éltél: haltál...

Haltál: éltél, éltél...

Az agyberendezés agónia-figurái reflex-rángásban mocorognak; a kijárat kéregfalai: nem kijáratok. A sebek (gyakran) hallucinációk, illetve kényszer-képzetek kis pecsétjei... – Szoborjelenések suttognak („hozzám”) egy befalazott ablakon át (sejtve): ők, a megrongált, csonkolt Kariatida-nők... Bio-logikum és metaforák: üzenetek nélküli üzenetei sercegő tátogással... – Ó, amorfitás, ó, esernyőcafrangok (Szentkuthy Miklós nyomán).

A bizarr falfoszlások, mint verstöredékek. Vakolat-repedés, ezezmélyedés epésen krákgó-nyöszörgő rezzenései.

A „távollét”, illetve a folyamatos „máshol(ban)”-levés paradoxonját, hogy mindez, a lét köznapjaiban, a közösségek, egyének esetleges köreibben, kvázi közelségében ne legyen (elidegenítően) központi vibráció: más és más paradoxonnal „kell” feloldani!

A „kell”: nem a szükségszerűség példája, mindinkább egy-egy lehetséges „jelenlét” impresszióját, netán illúzióját teszi lehetővé – s (némiképpen) megoldhatja bizonyos találkozások, együttlévések (rész)állapotait...

*

Tompor és aura-lótusz. Teknő-szirom és kolibri-kehely...

Az alfa-állapotok, morfikus félálmok langylég-pszichedelikus derengései ismét látogatnak. – Elnehezdedések, bélcsavarodások közötti levitáló, gáznemű látomások ezek...

Saom Paom. Noem Poem. Bator Sator. Poén Noém...

A só és az ember. Finnegan és mi, igen: Dedalus, Mimm, Bloom és Z. Panoplus.

Frescobaldi *G-moll fúgáján* túli mozgás-gyakorlatok. Íme, egy belassított jelenés: a statikusság kibillenő, szobor-poétikus csoportja a tengerparton.

*

Panoplus egy másik (másikabb) énje is megébred.

Elnézi (elnézést nem kérve más nézőktől), ahogyan éppen – és most: Maxi Mummsz és Carmen Mínusz vibrál-tátog, egymásba-játszva egy hologram-szöttesen, az egyik emlék-falon. Nos, mostanság-nemolyrégen (főleg) ők okozták leginkább a legkevésebbé élhetőség valahogyanjait, hogy a Ficak és a Lingam alantasan Pinatrálódhasson az aortalisan fikanciális létminimumban. Netán így volt. Bumm. Sajnos-bizony...

Ott pedig ki is közeledik? A távolibb jelenből a tovább-redőződőként ismert mono-töredezett dobhártya-zizegés feltaláló (ő: Piaras Uaruhaha), aki többek között Naul & Santi megvezetésével is vádolható volt. Egyszer pedig a híres Kötélverők Éves Összejövetelén úgy eresztett 41 gyökeret, hogy észre sem vették. Körbelombozta magát a bedobozolt kipurcanókkal, miközben ő: corpuláns reakciós is volt bokafuttatástól – Ádámcsutkamagzatig; majd hallucinált, mint egy erekció-dús husáng az emlékek-közötti éjnappalokban s tükörvetületekként emelkedett fel (az emlegetések csuklásrengetegében), amíg azt az Idő ginje kötelezte...

*

Az állatkertben megerőszkolt lány balladáját (most) egy kenguru-kórus adja elő két (írfanszörzetű) Orángután kíséretével... Kontrapunkt. Taktus. Kontra-kontrapunkt... Ó, nap-szítta, hirtelen-mahagónivörös „fanok”! Korán gután-mutáló fürtök, csimbókók és pihék. Ó, orang-után irigy mutánsok...

A Megbukott Dicsőség Trónusán, most: *Valaki* megrázza bomlott sörényét. Anyák siratják leányaikat (elvesztett önmagukat), miközben a szélviharban jajgatás kén-könnyei, téboly

hörgései és sístergő tűz-csápok lobognak-áramlanak a végbelek, a gyomrok, a mellkasok és a fejek millió kis hasadékain befelé, avagy: a Nagy Hiány nyirkosan táguló-szűkülő, szerteszórt résein bekúszva hatnak, hatolnak egyre beljebb és beljebb...

A napokba, esztendőibe befészkelte hét bolygó is morog, mocrög, borzongatóan nyikrog, és különös mássalhangzókkal (érthetetlenül, kánonban) dadog valamit: hatalomról, gazdagságról, életről, bölcsességről, békéről, kegyelemről és szaporodásról. (Bét, gimel, dalet, pé, res, tav, kaf*.)

Egy visszatérő jelenés: a jelen állandósult körben-helyben járásaként, itt nyílik meg éppen. A kazárok (többek között) az Álom és a Só kultuszának is hódolnak. A számokat a só fajtáiról, a kazár ábécé betűit pedig a szózható ételekről nevezték el. Ó, *hétféle só... „Egyedül Isten sós pillantásától nem öregszik az ember.” – A kazárok egyébként úgy tartják, hogy a pillantástól öregszenk, mind a saját testünkre vetett tulajdon pillantásunktól, mind az idegen pillantásoktól, mert ezek a legkülönbözőbb (szervedélyekből, gyűlölködésből, szándékokból és sóvárgásból keletkezett) gyilkos szerszámokkal sebzik és hasogatják a testet... „A kazár fohász a sírás, a könnyek ugyanis isteni eredetűek, mivel – akár kagyló a gyöngyöt – mindig tartalmaznak egy kevés sót.”

A fehérségen a *Kazár szótárban* áttetszik az isteni igazság és név (Ádám Kadmon – a kétnemű ős-örök). Az igazság áttetsző és észrevehetetlen, a hazugság pedig átláthatatlan, nem engedi át sem a fényt, sem a pillantást. Van egy harmadik is, ahol a két dolog egybevegyül, és ez a leggyakoribb... A fekete betűk szeplői pedig azok a helyek, ahol pillantásunk nem hatol mélyebbre a felszínnél.

Ám, a *Kazár szótár* (még vagy már) csupán a rendezetlen betűk, nevek és álnevek halma... – Milorad Pavić nyomán.

*

Monológok:

A meta-flörtöléstől – a bírósági tárgyalásokig...

A tájmisztikától (Hokusai-esszén át) a fakír etikáig...

A kokain-csempészettől (a szifilisz-fóbián át) a panteista örömodákig...

A tigrisszúnyog csípésétől (a „szerencsebambusz” átka által) az albatroszvíjig – majd a pandaközösülés-ordítás hangzattanáig...

A nonszensz szuiciditás-tervektől – a nonszensz ábrándokig...

*

Egy eltévedt gubernátor, egy kihalt lámpagyújtogató dalát hallgatja ismeretlen sikátorban: Spetronipump lamp-lamp, one-holne lamp-lamp... Ahogyan akár Stephen Diidiidadalus is dúdolhatná: pis-piss, pisláng, lám-hám, pi-pis... lám-papa, pa-pis, pis-piss, light-light... err-er-e, eee...

Az utazó pedig egy igencsak ismert (legesleg) Belső-Mongóliai költő* szavait mormolja fülképletesen, kagylójárásilag indokolatlanul, de teljesen csigavisszhangzás-susogással, csengettyűkkel, tengermorajjal (hajnali buszjáratokkal) vegyesen. Igen, ő az: *Csököny Tegze Mağacsök, s íme, elveszett vers-töredéke:

„Kék-lila nőszirmok; vérekes tunikák...

Vajúdó bőrdudák; vetelő almafák...

Megfojtott láthatár: hurok a Hold nyakán...”

*

Ateh hercegnő neve foszladozott egy VIII. századi falmaradványon.

Panoplus, ezt egy (a tengerpartról) magával cipelt, távcsőnek használt kókoponya szemüregén át vizsgálta:

(... - . , , . - ... - - - - - ... - - - - -

Búzavirágot ültetni a koponya szemgödrébe...

Álom-vadászatok: tengerszem kristálya, másvilág kékje...

*

A közeli sikátorokból – és immár a szellemutcák redőiből, repedéseiből is – fölhangoznak a gyerekek különféle ugatásai, melyek a kutyák (és kevert lények) bánatát, tehetetlenségét, vágyát, elvágyódását... közvetítik...

Ženica a pult mögött, az odakozmált sültbab nagy kondér-basszusa mellől dúdol, s meg-megakadva fakad (seert-csaap-ool-vaa): dalra!

Ezen hullámzó-duzzadó-dadogó dalfelület kottázatának háttérében: Half Tomhalf egy zónát rendelt. A távolból Beethoven *Kreutzer Szonátájának* Opus 47-es részletei szűrődtek át... A parti kőplaccon pedig egy megtépázott (viharvert), kagylóval és hínárral-algával töltött burek énekelt. (B)elnézést: inkább csak tátogott – s egy nagykis lány ette le róla a hályogot...

*

A szakadék-menti köveket már kora-délelőtt ellepték az idősebb nudisták. Az utazó (talpig-nyakig feketében) közöttük lépdél, majd modell-kutyájával együtt letelepszik – és elkezdli könyvművészeti akcióját. A tengerben többrétegű ruházattal megmerülve, frissen megjelent metanyelvi kötetével guggolva mélyre, az egyre átázottabb könyvlapokkal lapátolva hullámok csapásait: „rituális tornagyakorlatokat” végez. Rétegesen átázott könyves önmagát önkieldóval dokumentálja: kutyástól, sziklástól, horizontostól, kövekhez-csapódásosan, a foszladozó könyvet a tenger szeszélyeire hagyva, folyamatosan exponálja a lapok- és a borító be-bechapódását, szertefoszlását, lebegését, merülő-fölbukkanó szárnycsapásait, medúza-szerű képlékenységét... Majd, a helyszíntől visszaviszszakékelve, rezonálva, lassított távolodással, réveteg visszakozva, exponálva, hunyorogva, meg-megbotolva, a köveken el, ingatag bicsaklással, hunyorgással, visszavissza, ingadozva, zoomolással exponálva, a könyvszárny-foszlányokat még megpillantva, tova, tova-távolodva, lassítva, a szakadék-menti köveken is túlra...

Mindeközben: két 70-80 év körüli nudista férfi, egy hason elterpeszkedő pucér hölgyemény fölött el / átbeszélve, az aorta stenosisról társalog.

– „Az északi sziklából áradó bal-kamrai szellőkések lehetnek a felelősek... Persze, nyavalyáim áldatlan minőségét, bőrredőim sömörös megereszkedését: a meglehetősen vulva-hiány, a köpülések-dagonyázások patológiai (időtlen) elmaradásai is okozhatják... A kiáramlás lehetne progresszív obstrukció, ha a „logosz” sorvadó konoksága nem okozna efféle hyper-degeneratív toporgást. Valószínű, hogy a tropára-menés illetően fázisait a fekális masszázsek pl. enyhíthetnék, de a spontán szub-vulgáris, vulva-intenzív, vagy a hátsó-instrukciós fertályi letámadás nem felel meg az én kifinomult, intro-pszichikus,

poszt-operatív (úri-konzervatív) felfogásomnak, sem beidegződéseimnek, sem mentalitásomnak... Ez a, ez a... naa, nem kenyerem háát ez a hübelebalázsos pina- és végbélmatatásos (nyilvános) kamatyolás...

– Jól beszél! Uram, ön jól beszél! Anginálisan, szívrekettyésen, here-petyhüdésesen, circulus vitiosus-okkal (ex cathedra, anno domini), ö, ö, persze én sem vagyok egy herpezs-búvár, sem pediglen fing-vitorlázó nyelvbalerina, de azért nem lennék olyan szigorú maga-magamhoz, mint ön, drága uram...” –

*

Ó, myocardium! – Ah, a!

Szívizomzat szomjúsága!

Itassuk át a görcsöket...

Az utazásban most, a kreatív nőrszök (lepedők és légszelepek helyett) hártályakat cserélnék. „Most” minden megtörténhet; mindenki mindenkiiben elfér, s minden illeszkedik minden(ki)hez... Áááá! Nem kellett volna elaludni (meztelenül sem!) a napon...

Verőerek tágulása!

Aorta aneurysma!

Ó, kötőszövetek, nyaki erek, hasi verőerek: ellenünk szövethéző szövödmények robbanása; szelfi-lifszek, kórkép-leletek, koszorúér tágulatok, vájatok, elvékonyodások általi vérpumpa-befolyások... Ó, szifilisz (luesz, vérbajcsi): treponema pallidum, szexuális dugó-húzó-vonó-dugó-húzó alakú baktérium. –

Vérpatak, vérfolyam, mely elárasztja a környező szerveket – és a (létünkötől oly változatosan-egyhangúan réteges) testüregeket...

*

Irgalmamm!

Irami Irina nővér szól most az érdeklődőkhöz.

Szeressünk fivéreim: rákollókkal a fülbe kapaszkodva – csippentve – elsüllyedni!

Hordók ura, ó, hódra hód: micsoda kis sértést érzett a gyomrában, amikor a seprút keresztbe tette a kváziasszony küszöbén... – Irina szívesen követte volna a Norian Transz(kelta)atlantic hajóján férjének székrekedését, de amikor az véglegesen megfeneklett szép egyenöltönyében, akkor már nem volt oly fenséges, ahogyan Sella-Fella (a fűtőszerető, a nagy kemence kormos kotrása mellett) sem lehetett az, csorgó-velősen megolvadt, padló-suvickoló melleivel... Nyalogassunk, amit lehet, és örvendezzünk neki!

A dagály sűrűjében vízimének dagonyája dobog. Ott, Cabo Thormendosonál, ahol az izzapos mélytengeri hullámok a Hold tükörmaszatos arcát paskolják – és a vulkanikus pikkelylények forrón sikamlósak... Nos, ott fogadjon Neptunusz (egyik) sógora fájdalmas cölibátust! –

A Nagy Csigakerékbe tört török fénye megbabonázza a történet (és a belső rajzoló) tér-élményeinek értékes énekét. Így, az ősi rejtjeleket tus-rajzoló beavatott ezernyi tájszólása (nyúlanyáknak nyenyerején) ércesen: ma is igencsak fennkölt...

Zorpia is elégedett. És lám, éppen itt közeleg: *Snuff*...
Amott pedig (talán Irina) egy vers-betéttel folytatja:

Peilitanssi*

„Senki nem találhat párra,
mindenki magában járja
most, míg tart e pillanat,
egy-ízben s egy percre csak
egymagában járja.

Tükörfalú edénybe zártan
ki-ki külön, s dobozában
nem talál falat a szem.
Tágas a hely, ó igen.
Benn a dobozában...

Mindenütt egyforma:

az arc, a mozdulat íve
a többiről tükröződve.
Közülük, kik itt lejtének
a semmiben, egy vagy, lehet,
bennük tükröződve...

Táncolj ürességed mélyén,
fejed önfejedhez vervén,
bukj el saját lábadban,
s zuhanj alá bágyadtan
ürességed részén.”

(Aaro Hellaakoski: *Tükörtánc, részlet)

*

És most részesei lehetünk, ahogyan (eme régi ismerős) Zorpia meghatározza mai napi önmagát, hogy fölemelje környezetét – és az elődök tiszteletét is számba (szájakba) vegye. Íme, az elbeszélés betétje (közvetlen közelséggel) így rezeg:

Amint a folyékony bátorsággal járó kiadásokat számolgatta, a melldőlesztő piccolóját, mint a csapat legapróbb és legfurább tagját sem állítva pellengérré, gondolatai a merész korszok irányába kalandoztak. Baráti jobbot (és ágaskodó balt is) nyújtott a Pilseniek, a Corsendorfiak, a (budějovicei) Budvariak, a Dubliniak, a Leuveniek, az Apátságok (különféle Trappisták), majd a különleges Delíriumok (a Confrerie van de Roze Olifant: a *Rózsaszín Elefánt Testvérisége Társaság* közelsége itt kiemelt jelentőséggel bírt), a Fótiak, a Békésszentandrásiak, a Český Krumloviak... Nemzetközi társasága felé. Minden kéz- és ízlélőbimbó nyújtásának megvolt az alsó- illetve felső(g)erjesztésű mivolta, a spontán és a hibrid netovábbja; ám, hogy ne részletezzük az alfajok 17 féle családjának 7x7 féle szer-

teagazását, és azoknak ük- és szépapa-anyai zamathalmazát, most légzésgyakorlattal elegyen (korty, pislogás, kaján mosoly, lassított gyomorsimítás, utókorty): nézzünk némán a tenger felé...

*

Ženska kis társasága ma meglátogatta a Vak Albínót, a híres remetét, a 102–103 éves Lábás Gőtét, aki önmegtermékenyítéssel éli túl önmagát egy nedves barlang-rendszer sötétjében, valahol Bosznia-Hercegovinában. Ő a különleges Proteus Anguinus, a „farkos” kételtű...

Ženska, este a parton, két kisgyermeknek, a szomszédos turisták iker-leánykáinak kezd el egy kis történetet, mintegy esti mese helyett, mert szeszélyes jókedve éppen így tartja. – A Marfan Szindrómával kapcsolatban szólok most hozzátok. Töredékek egy kórképről (a hosszúkéz elégiájának nyomában). – Long Archie, avagy Arachnoid Archie belopódzott a puha gumiszobába, s az olvadozó-alvadt tükrökön át-átnyúlt csápjaival a különböző helyiségekben alvók gyomrába, nyílásaiba, tudatába, álom-minőségeibe, kinek-kinek, ahová a természet(e) engedte... A betegesen nyurga-vézna alkatú Archienak a karjai: teljes testhosszának dupláját is kitéték, ízületei a végletekig hajlékonyá váltak; szív- és érrendszeri térképét pedig már gyermekkora óta orvos-társaságok specialitái vizsgálták (haszontalan)... Archie szemlencséi oda mozdultak ki, ahová még ő sem gondolta; extrém rém-alkatának érfalai gyakran megrepedtek, majd mások idegrendszerébe szakadtak át, Archie lidérces gondolataival együtt... – És mindez: ma sem lesz másképpen...

„Kinövéseim már taglalhatatlanok... – Darálj le egy újabb ujjat! – Dadadadadarr...”

(Ajánlott szakirodalom: A csontok Paget-kórja / Wilson-kór; A Cushing-szindróma / A Conn-szindróma; A Kleinefelter / Raynaud-szindróma...)

*

Intermezzo:

*...a jóga összes gyakorlata
nem ér fel azzal, ahogy egy halott apáca
picsája hámlik pikkelyesen,
miközben pisál nagy hegyesen,
és a tőgyét négyfelé vágja,
hogyan bele ne dögöljön vérbajába...*

Eno Dailor (alias, A. A.) verstöredéke, amit – bizonyos-bizonytalan feljegyzések szerint – a következő személyek kaphattak kézhez (egy színházi szeánsz alkalmával) személyesen: Max Morise, Michel Leiris, André Breton, Roland Tual, Louis Aragon, Paul Éluard, majd gyötrődő-szenvedélyes viszonzatlan szerelme: Génica Athanasiou, a román származású („kegyetlen”) színésznő – és (talán nem utolsó sorban) Robert Desnos szelleme.

„Eno-nak (folyamatos önmarcangolásából, paranoiás látomásaiból, görcsökbe-fojtásaiból, arzén-, higany- és bizmut-elvonásaiból, elektrosokkok előtti gyógyulásaiból, neu-

raszténias rángásaiból, rituális böfögés-fingásaiból... fakadóan), többek között két jelentősebb kötete is örömmel említhető: *A limbus köldöke* és az *Idegmérleg*. – Ezen korai munkák, a feltörekvő alternatív pszichiátriával foglalkozók, illetve a kísérleti anti-színházat, anti-költészetet követők köreiből „kötelező” olvasmányokká váltak...” – mondotta egy fiktív kultúrműsorban, egy időzónákban ingázó, emlék és képzelet általi hologrammal kivetített hírbemondó, egy tiszta, csillagfényes estén. És mindez, így (is) van rendjén!

*...na ina
ta tia nantifta
tia nantifta
tia iat*

*ta rupta
ta rupete
e tifta
e te tifta
eta bita...*

Eno Dailor keserves szavainak el-elhaló visszhangjai még itt rezegnek, és kor-függetlenül is érvényesen fröccsennek közvetlen jelenünk üzenő-falaira:

Újra- meg újra megjelennek, jönnek-mennek (asztrálisan közlekednek) a Tarahumarák is... És körülöttünk járnak-kelnek az ismétlődő jelenések: lámák, jógik, brahmanok, bonctanosok, nyálka- és agyhártyagyulladásosok, gennyedző here-ekcémás orvosok, herélt

Újrateremtés, installáció, Olaszteleki Dániel Kastély, 2014

nemi-gondozók, elmeháborodott jószok, fekete-mágiával felkent gyógyítók, perverz papok, viszketeg vitustáncosok, kitömött mű-sztárok, delejezett bábok, csonkított álfakírok, robot-szónokok, degenerált vallási vezetők, önmegvalósító (ön)besúgók, impotens- és klimaxos in- és succubusok, démonizált portások, kishivatalnokok... Járványszakértők, be- és kivándorló-hóhérok, városoknak álcázott fertő-telepek, végbélrákos művészek, AIDS-beteg gyerekek, tüdőrákos természetgyógyászok, országház-image panoptikumok, múmárvány-politikusok, érték-felmérők, létjogosultság-meghatározók, katasztrófa-átfogalmazók, fogyaszthatatlan fogyasztók...

Ó, élet-kép(es)ek!

Praktikák, mérgek: érvénytelen érvek / ellensértések...

„Ellenek” az ellenek ellen...

Szaporodások, önsors-rontások – és pusztítások a tudatlanság jegyében...

*

Ám, most húzzunk be minden sötétítőt! Jöjjenek hozzánk ők, a beavatott árnyékolás-szakértők! És tekintsünk beljebb és beljebb (semmisségeinkbe), mielőtt (a sehová soka-ságába) tovább lépelnénk...

Echinocactus Williamsii.

Hipnotikus kaktuszon nevelt hárfás-lánykák szöktek meg a Konzervatóriumból. Az egyik teremtsére, huszonhárom nap elteltével a Palota-negyed mögötti gyárépületek között eltévedt nyomozók találtak rá. Egy raktár-rendszer termében, egy steril disznóól-hoz hasonló, szellemi szado-mazo fény-fülkében, kegytárgyak között ült, tágult szemekkel, révülve, ám alig meggyötörve, mindinkább érdeklődést mutatva az őt beavatni próbáló Pupa-pedo-raszták gyűrűjében. A belső tér hipnotikus delej állapotában rezgett. A szekta még nem teljesen „áttért” tagjai egy érdekes kombináción kísérleteztek. Természetes (főként ártatlan) egyedek és hipermodern programozású szűrők (gumibábák) együttműködésének élvezeti gyümölcsét szerették volna létrehozni. A végeredmény egy eddig ismeretlen („szexuson túli”) gyönyör birtoklása lenne, mégpedig az úgynevezett dopamin-rezonancia általi vibráció megteremtése – és annak folyamatos tovább-éltetése!

Melléklet.

Puparaszta: glumi, gloomy people, glumák, babuzi, bábos... Az ólatin „pupa”, azaz „baba” szóból. Lásd még: a szexuális orientáció (egyik) ironikus ön-identifikációja.

Glumi (gloomy): politkorrekt kifejezés. Főként a pupafóbbok körében használatos, mégpedig szexuálisan derogáló értelemben.

Hipnotabló: más néven sperma-receptor, avagy a női arc – pillantások által való – reflexológiai kirajzolódása. Nem véletlen, hogy bizonyos kultúrákban a nő arcát (lásd. „elsőd-

leges nemi szervét”) eltakarják. Ezt, az egyházi pornó szakzsargonjában egyszerűen csak úgy nevezik, hogy: „kozmetika”.

(Ám, ha a szemek fedetlenek, az előző elmélet tönkremeget.

És – szerencsére – tönkre is megy. Mert sok-sok nézés új szemlélet: lehet, lehet...)

Restore defaults, program: a szúra (a személyes: több, mint guminó) beállításánál. – „És, ha hozzáteszem, hogy a lelkeség mellett még a dögséget és a dögösséget is a maximális értékre állítottam be, megérthetik, micsoda zengő-bongó keverék fortyog babácskám finom bőre alatt. Egy percre sem lazíthat mellette az ember.” – És itt köszönhetjük is az olvasót Pelevin (egyik) világának előszobájában...

A hárfás leány, Hermina, miközben a nyomozók (légyölő galóca-pöttyös pokrócba csavarva) kísérték, egy közeli kúria bejáratánál ezt a hirdetést látta: *Ehető kutyaházak!* – Most minden belassult kissé, néhány mozdulat szinte visszafelé, befelé vetült s a leány belátást nyert a hirdetés mögötti térbe. Négy ízletesnek ígérkező objekt, négy konstrukció állt a kert négy szegletében. Az első: oldalas-, csípőskolbász- és szalonna építmény; a második: karalábé- és uborkaház, szeletelt céklatetővel, paradicsom-darabokkal; a harmadik: cukornád-tetős, saláta-ágyas vegyes gyümölcsház, vérnarancsos és chilis csokoládé-szirmokkal; a negyedik: marcipán-kreáció. A kert középpontjában egy méretes obeliszk állt. Egy fallikus, öt méteres, pezsgőt, mézsört, óbort, bólét, illetve spirituszt spriccelő szökőkút. Non-stop kilövellés a négy égtáj – és az ég felé. A félelmetesen-csalogatóan vigyorgó, démonikus fejekkel, antik vízköpőkkel ellátott illumináció-szobor: giccses márványfaragványként ágaskodott...

Hangok színei, színek szűrt szaga, zord illata... Számok színei, napok hang-szennyező-dött szava, párlata... Hermina már egy tüdő-lila szobában ült, és az ügyészségi pszichiáter kérdéseit hallgatta: enyhe arc-rángásokkal, de viszonzatlanul... A galóca-pöttyös pokróc még mindig rajta volt...

*

A kő hajtűi, pengéi, szögei, medúza-szálkái... Igen, ezek is fegyverek – szólott az öreg, sportos Érvágó professzor, aki nem félt vacakolni a parti cápákkal, sem takarásban, sem tépőfog-védő öltönyben, sőt: a Jó-remény Estélyek okán soha nem volt rest megmerülni Lady Loletta mély-léptékű közelségében. Igaz, mostanság ritkábban tartott az alkalmi grimasz a „zarándoklat” combtő-kegyei által, mintsem, hogy megkövessék az utódok (nem létező) előjogait a megszokott szeszekkel...

A körbeolvasók alvajáró csoportja is megjelenik (csokorban), tiszteletben tartva mások kutyájának templomát, amíg a slepp (sleeping-pong) frekvenciája bele nem egyezik abba, amibe bele-nedvezni (szinte) lehetetlen...

A kocsi-átkozók, a tapírral álmodók, a pecséteket pecsétes pecsétre pecsételő, a paróka tisztviselő, a gumiégetők, a hátrafelé horkolók, a hártya-húrozók és foltozók, de legfőképpen a spontán integetők pedig nagyon remélik, hogy a közkönyvtár szabadszólása

(obszcén or not szén): publikussá válhat, mert mindez: ama (mindhalálíg) örömvók és érdekeket nélkülözően hadonászók intim-nyilvános joga!

Ezen irányú eszem-szent-enciára a Hoochie Coochie Man-ek és a Manish Boy-ok válogatott kórusa is közeledik – és igencsak jelenmúltat mutat az értelmetlen toporgásnak...

A lé(t)ben feloldódó igenek és igenidők identitás-kérdésekben fürdőztették jelen(t)ésüket, míg a pultnak támaszkodva így kurjantott Tövis K. Tódor, a nagy kalandor: „hegyezd a pennát, ne sopánkodj!” Közben dupla grafit-hegyű kis ceruzájával kalligrafikus mozdulatokat téve, a korsó levébe firkálgatva motyogott tovább. Habra hablaty, hablatyra hab, hab és hablaty... Mindezt nehézkes (májon túli) oldal-léggzéssel, az energiákat is ellenőrizve s lepuffantva néhány (képzeletbeli) idegvégződést, majd bőszen pőfékelve, lassítva farolt a szemközti Molly Heringjei söntése felé. Ő volt az a Kóbor Tódor, aki hajdanán egyszerre kirándult és mártogatott, nadrágszíjait szította a vad szélben és galoppozott, ügetve öntött ürgét szívesen, ráadásul dörzsölve is volt szerencsés a szoknyások próbálgatása közben: timsóval, sebbel, gézzel, vérrel, borostával, szeszbetéttel, eszméletlen szentbeszéddel, szóval (v)egyszerűséggel elegyen, majdhogynem natúr-nászosan. Ó, szoknyanász az avaron...

Pukkelsen Tilltold: a kiemelt vendég-szónok is ott állt a söntés (s)érthetetlen pontján. És szólott is (belbegyés-becsés) ékesen: „jó hölgyek és jó hígmolnárok!, hahogy jóányámyám pletyka-mondotta da-da-dadogva és mindkét oldalra (hold-dalra) hajolva, az ajtó-félfákat is nyaldosva, mint hahogy a tyúkmellű Kotkin Kinborda is mondotta volna: hét tölgynek korát preparálni lehetetlen, miközben eme időket ártettegven a montybunkumi izzószen okozta forró-sötét levegőben, melynek levében nem csak ezer götte főtt meg, ahol lenne még mit lerántani a mélységes méhbe, ahol Devi és Belze zárványai, parázsló árnyékai tették tettelegessé a meglepetés (kegyvesztett) zálogait... Vagy tekints a különleges Moyra Mortimorra (a ketreceken át): végeláthatatlanul özönlöttek felé a ráengedett, majd belé-áramló, milliányi apró-halrajok, sikamlós démonok, míg el nem telt a végítélet nyálkás tömítéseivel... – Ám az Ámen ideje még így sem teljesedett be az éjfél hurkolt hozadékai mögött...”

*

Disintegration. E lemez töredékei szűrődtek be a hajnalodó teraszról. Előtte, az éjszakában, a gínnel való virasztás előtt a *Broken* című film ment lehalkítva. A szlovén feliratozásra időnként kínai betűk folytak. Panoplus és alkalmi ismerőse, a leíró: apatikus bódulattal élvezték az estét...

*

Polipsaláta. Aprókat ráng, már nem csápol. Mellette, hatalmas fémtálcán: lapított rája lepény-formája. Halálos, duplasoros tű-fogazata mögül holtában is méreg-búzóket lehel...

Távolság. El.

*

Formalisa!

Szerethetnél – s szeret(het)nélek minden alakzatban! Kiterített-beforgatott spirálban, plasztikus résekben, pulzáló falakban, tágított tér-tudatokban...

Seapoint!

Sós csepp a szembogárban. Kristályok, oldatok; higanyos-medúzás távcső-szemben úszik a horizont. Lebegve hullámszik, vissza-visszacsap, a kristályos oldódásban egy-egy szó a hab...

A szem partjait lassanként kimosva, a bogár mélysége mögé kúszik-hullámszik, ivódik a só, a hab... Beljebb s beljebb mosódik – s mélybe, mélyre hat...

Egy hínáros szemfény-zsinór a mélyből visszahat, mint felszaladt harisnyaszem, mint nem várt gondolat...

Egy kilenced a kilencedért (e kilengés mit sem remélt): vegyék hát komolyan a bizonyos hibákat – szolt ki a narrátor (bizonyos harántból), a csúnyakérését a mindenség(i)nek! Most a torkok is visszanyelhetnek sokat, amiket a nagy számok és számlák nem is reméltek előtérbe helyezni: nyeletnekek vezérsége, gégeláthatatlan minősége által a sírókúttól – a síró babaszobák díszüvegcséiig, nem is simogatva a hintalovak hímtag-törmelégeit, mert a nemkívánatos nyelések (cumi or not cumi) eltitkolása: társadalmi zaránd... – idézte fel a mielőbbi ízeket (persze, hibás tájszólással) egy idősebb örökös, akiből a mitsem tudás vizenyős mosolya egy remélhetetlen térképre csordult, ama eszelős sugallatokkal, aprop-opponális* elszíneződésekkel lélegezve, amit az el(v)kívánás asszonyi zuzmója, obsitos-női démonológiája csak megkívánhat...

Intermezzo, glossza vagy utórezgés:

A nevelőkkel való szembeszegülésnek és / vagy *opponális viselkedésnek hosszú távon a fiatalokra káros következményei lehetnek... – emlékezett vissza tanulmány-töredékére a kiélt, immár obszcén tetoválásait hullató intézeti nevelőnő, aki beteges gerjedelmekből fakadó szexuális bántalmazásait pszichikai módszerekkel ötvözve: több leányt juttatott az emberi-társadalmi szakadékok mélyére...

*

Az előttünk gondolkodókat (most így képzeljük): csak az ezeknél nagyobb kontrasztok délben a cipőből egérré változva kérdés apály-dagály bőrkeményedése írhatja alul, mert a fiatalmentesség álszakálla, mell-bedorombolása árnyékolódik itt be (haj-bokrokkal, szippantársakkal): felporszívózva az andaxiai győzelmek gyötrelmes befektetéseit (inhal, next-nyahal, övsömör, pléh-tompor)... – No comb-met-é-lőő hagy-ma-csussz-an-áás a hormonok (k)övezetén...

*

Nem beszélve (itt) a szomszéd Omár nevetéséről. „Don-hányozz és kók a csóók” – röhentett ezen hetente hetvenhét és félszer, de úgy, hogy a juh fark tenyészete elszabott nadrágjai motorfizikailag hozzákötöződtek a környezet érzelmeihez. –

Ezek az oda-fél-figyelés évtizedes helyzetei minduntalan lenyomták őt a fél-hipnózis (vagy a reménykeltés) tömjénes talajára... – „És áthozott legyen...” – mondotta még, és elnyiszatolta a fényeket s az orrsövény-ferdüléssel adaptációkat Szt. Iván éjjelén kötélkilengéssel (doh-hányata-teli fulldok-okkal) „élte” meg...

*

(Nem) kis malíciával élve: a Nagy Terv árnyéka mögül (szünetképpen) egy ördögi gépezet tekint az olvasó felé ~ gyári száma $1/1 = 2/2 =$ szakrális mini-örület ~ s ő továbbítja pl. a delejezett korsókat, ahogyan egy dervisi vitorlás körbejár (hiszen így hirdeti-pörgeti a dagály); mert a bűn és tetszése nem afféle páratlan fényű papucsász-altatás, sőt: snuff a muffból, ó, ó, netovább-altagi tubák! –

Mindezek (s rémkezek) befolyása által Ignis Ingohypster villáma csaphat a tejelő bűvárhal-csapat elektro-mosott csodáiba, miközben minden férfit ürömmel hág és igaz az alsó-dublini bár (Night-cap*) söntésében a megnevezhetetlen tulajdonos: meglekelve, hátulról becsapolva s visszacsappantva az élőholt „szívekbe”... – Ó, *lvó a hagyományos hálósipkához!

Nóra horgonya: vasmacska-orr.
Nóra orra: vashere és bársony-ólom.

Nem állunk messze a közelség távolától.
A közelségtől sem állunk nagyon távol. – (?) –

Nem. Ám senkit ne zaklassunk reményekkel. – (!) –

Surranás. Agyvelőkkel töltött (keményített) kalapok haladnak a Fő-nix ivó felé serceg-zizegve, hogy még ott (is) egy „utolsó”. Bicegve. – De legalább egy „utolsó előtti” a kilépő(k) előtt...

*

Karizmatikus harántok együttállása. – Ezt a kiállítás-sorozatot is megtekintette az utazó nyájas társasága, miközben egy lovaglőöltönyös férfi vágta be a galériába, e szavakkal maszatolva a falakat (és a falatokat): kutassák csak át bomba-gyanús öltönyömet, ám ha ez nem lesz jó irány (irány Pirán), bumm! – De amikor Tersee & Mersee rávetették magukat a „lovas” zakóujjára, akkor az megzabosodva hátrált és így nyerített: ne érjenek elégiámhoz, hiszen a viseletemet átok sújtotta! – Majd átgaloppozott (természetesen gyalog) a szomszédos horgonyok és vas-csődörök kiállítótereibe és teljesen nyoma veszett... –

Tersee & Mersee hozzáfűzése ezen esethez: egyazon alak, akiről a lovak mit sem tudnak, tehát a nevetgélés geg-hatása (manír-degradálása) és a romlott pezsgők ragadvány-párolgása általi futóbolond, aki még a legszabadabb dialógusba sem passzol, tehát e félrekerült alak sehogy sem illik a konjunkció talpazatába, de még a mellék-szárnyába sem, még ha az egyén pata-rezonanciális is; mert rosszul sül el (itt) mindenki, aki zabkásás pofával könyörög némi libidóért: főleg, ha azt a nem-létező uraihoz intézi ó-hajtva...

*

A szeléncella nedvedző hívása végett: a korcsma (ismét) berántja (fixálja) a népet. = Magába... – A „szalon” fura ura felhőrgött szitkokkal, hígított rundokkal gargalizálta (köptető-kristályosító) mondókáját: halnyálkás szagokkal, petróleumos lámpással a korán (túl-kormorán) érkezett nemdégekhez. A készülékbe (gégerák-tolmács-rádió-riadó-hangszórvány-recsegésbe) mondolgva: igenis, pórázon voltak mindhalálig, éjjel-nappal – és

azt (t)ehették, amit csak... és még vicceket is szállítottunk nekik a dőcögősen felmerekdő macskakőúton; tudósnyelven szólván: a gén és a csapat, a látvány és a merészség, a kandúrság s a legénység... mind-mind rendelkezésre álltak... Több sem kellett volna, de nem bírta a prototípusuk-pusuk-pusuk; top, toplák, topornász, tosznyák, nyákom-bák, tormaláz, naa... Ó, szaténtérképek a hón alatt; lélegzetek büszke ambróziával visszatartott bája, régi (ki)sülések a keblen, szűrt ta-lány-okból nyerve eleve (eleven) erőnlétet... –

És ne feledjük Edét se. Naa, őt ne! Jahayahoo Ede! Ó felügyelte a csürhe nyársaságot, a csehót, a pázások levét, a kifőzések kicsordulását, a nemek csillámló nedvezetét, a nevek cuppogó eredetét – majd főfőleg a szfinxi párocskákat, miködben a szerelem csupán csuporkék csurr a cupp-ban, avagy inkább csak mellékcél volt, termék a tea(m) érdekében... Ezért Edét üzemek üdvözölték, akárcsak a kedvenc vidrát, a hódót, a tengeri polipmedvét, a poszáta-mormotát vagy a fókák fókájának játékos-tajtékos kedvét... Iszaptengerek terra-típusos gnómja; teve-szörny-hydra-kecske! –

Igen, ő volt az (Ede), aki bejárta pl. a Thalasso-tengeri vagy a jeges-rekettyésbeli torlaszokat, de még a Berr Inगतag szorulásain is könnyed-szökelléssel hatolt át...

Mindezt szótár-szórványosan, heave(n) nélkül: émelygés, hányinger, mekkk-hökkenés, visszahőkölés, veté(lé)s-(f)elemelés, velős (sz)ívdobogások nélkül...

*

A fakasztófa árnyéka (is) ráng, vetül...

A közlegelő (tragikus) állapota (ma-tegnap): acélrozda méreg-kék...

A ko(z)mikus közlekedők (karmikus) állaga: felhőleülepedés-lepedék...

A fakítófa szintetikus ágyéka (is) ránk vetül...

A „közlegelő tragédiája”, avagy az ökoszisztéma, a lehetetlen globális közterek (édes-vizek, parkok, tengerek...), légkörök problematikája / a tudomány- és a bioszféra (tudat) hasadása. – A csőlátás veszélyei az (anti) optikus derengésben; beszűkült tudósok masz-turbációja, szájalmas-keserű hisztériája ott, ahol már (ki tudja, mikor) megtalálták az elhízás génjét, ám az „éhezés génjeit” nem tudják kiiktatni... – Hogyan hihetnénk például a csodaszerek csordaszellem nélküli gördülékenységének, vagy éppen a (lelkiismeret által ignorált) „humán genom program” alapjait (ismételten) megingató „önellátó lét” fejtelenségének? – A „legalapvetőbb” kérdések: nem kérdések! – Ó, noxia microcosmica!

Új eszmélet szükségeltetik! Új (vissza)szédüléssel ön-termékenyülés...

*

Itt pedig a koperi-pirani (Tartini) rádió „hírei”.

Nick Župančič: Szlovénia új szövetségi kapitánya hatalmas meglepetésre tett szert, főleg toronymagas csapatával (szabad ordításban), a szertelenség jegyében...

Fojkar Župančič – aki nem melleleg Helena! –: nőikari hadnagy, a Musica Nostra Karnagy Nagynője, nevét a ljubljanei fiatalok szeminárikusan is emlegetik...

Metka Župančič: úgy hírlik, hogy főleg, de nem utolsósorban: vendégzenész...

Tara Župančič: a Miss Alpe Adria 2009 első helyezettje. A 177 cm-es szépségű tengerparti tehetség portfóliója közismerten: 79-57-90...

Oton Župančič: költő, műfordító, a szimbolisták, dekadensek szlovéniai kiskövete; Kette, ill. Cankar mellett: a modern túlélés egyik jeles alakja. Shakespeare-átültetések fonódnak össze benne a romantikus fensíkokkal és a kozmopolita szemlélettel... Ő, a híres cérnahangú...

Az időjárás folyamatos, minden más (is) változó, változatos, mondhatni: esetleges...

*

Aaataätaää...

Sejtmag. Annak pálcája. Phagein enni. Bakterion. Gyökér. Lámpagyújtó (pálca?). –
I űa ia enzimoja – en la stomako ii hoja...

Sporangium, vagy annak az alján lévő gyökérszerű képlet, azaz: rizoid...

Aaaaaaaa...

Aaaton adaton aa...

Academy...

Aaja zaja raja baja haja kaja maja vaja: apja faja alja adja falja...

Aakhus. –

Aal hal dal bal cal fal sal aral...

Agaard...

Abapusztai Babapusztai Agapusztai Zabapusztai Abczuk Fundalook...

Aaaron...

Szívóka. Csáp. Csigavonal... –

Botos fűrt. Bimbó-sarj. Göcsörtös. Spórás.

Szőrszál. Tömjén. Párnabél. Tünde-rés.

Tömlő. Ék. Zsák-gyűrű. Csomós prés. Kór-nász.

Geniculum.

Antraknózis. Kelevény. Cumi. Betevés.

Hólyag. Kéreg. Zacskó-nyű. Tufa. Nerc-kelés.

Kondídiium.

Csillám. Porc-morc. Didyméla.

Helikális. Aszott spóra.

*

Elréved vén...

Felriad ván...

Oszakában, oposszumos éjszakában,

pézsma-kencét felszippantva,

síkos-mézes végtagokkal:

bujálkodott két nagy kappan;

s két jól képzett gésa-panda
a Hold-spermát nyalogatta...

Innen-onnan májas velőt, polip-taknyot
(pépes pacalt pudingosan) lefetyeltek:
kikből milyen nedvet nyertek...
Honnan – s mennyit: köldök-szörbe
beleszáradt, végbélgyűrűből kirágott
ondó-kását, hús-cafatot, bőrcafrangot,
és ki tudja még honnan – és mit,
ám minden szakadt, vérzett, tágult...

*

Az utazó megrázkódik.
Panoplus a part közetei felé tekint.
A *leíró* is megrázkódik.
Az utazó már kövek között ül.

A kövekkel való foglalkozás (a módszeres és érdekek nélküli foglalatosság): gyógyít. Hat.
Gyógyíthat...

A *leíró* elfordul - - -

Lépések, 2014

MAROSI RENÁTA

Samu nyomában

Pajkos szomorú

A kert közepén üldögélt, körülötte mindenhol virágzó orgonafák illatoztak. Nagy volt a csend, csak az orgonafán pihenő cinegék énekét lehetett hallani.

– Lám, a nap olyan szépen ragyog, s nekem semmihez sincs kedvem – gondolta magában Pajkos. – Régen minden más volt. Egy hónapja még vígan szaladgáltam, vakkantottam, amikor a szomszéd kutyák, elhaladva a kerítésem előtt, üdvözöltek. Vajon merre kóborol?

– Pajkos! Kérek, mosolyogj egy kicsit! Hiszen nem véletlenül hívnak Pajkosnak. Eddig mindig vidáman szaladgáltál és játszottál a kertben. Mindenben észrevetted a szépet, és mindig vidáman játszottál akkor is, ha valami rossz dolog ért. Most viszont már egy hónapja annak, hogy itt búslakodsz, és a csontod is ott áll a kuckód előtt rágatlanul egy egész napja – szállt oda mellé régi kis barátja, Pelyheske, a ház papagája.

– De nélküle nem ugyanaz. Unatkozom, Pelyheske – nézett szomorúan barátjára Pajkos. – Mondd csak, te sem hallottál azóta semmit róla?

– Nem, Pajkos. Hiszen tudod, milyen sokáig repkedtem mindhiába, éjjel-nappal, hogy ráleljek. – Pelyheske vigasztalóan megérintette szárnyával Pajkos buksiját.

– Ő volt a legjobb barátom. Nem tűnhetett el csak úgy, mindenféle üzenet nélkül – állította magabiztosan a kiskutya.

– Igen, tudom. Különleges barátság a tiétek – mondta Pelyheske.

Bizonyára azon gondolkodtok, ki lehet az a bizonyos legjobb barát, és miért olyan különleges az említett barátság. Nos, Pajkos legjobb barátja Samu. Samu pedig nem más, mint egy kiscica. Furcsa, nemde? Egy kutya-macska barátság. Mégis így volt! Pajkos és Samu egy nagy állatfesztiválon találkozott egymással. A fesztiválon egy híres állatot ünnepeltek, aki egykoron sok-sok állat életét megmentette. Hogy mi volt az ünnepelt állat neve, arra már pontosan nem emlékszem... Nem is állat volt, inkább egy csodalény, egy házi kobold. Talán Tolki volt a neve. Az ünnepi terem tömve volt mindenféle állattal, és Pajkos éppen Samu mellett talált helyet magának egy farönkön. Azonnal beszédbe elegyedtek és rájöttek, hogy annak ellenére, hogy egyikük kutya, a másikuk pedig macska, sok közös dolog van bennük. Például mindketten szerettek régi nagy történelmi állat-

okról olvasni, és még annál is szívesebben olvasták és hallgatták a különféle meséket. Telt-múlt az idő és egyik napról a másikra a legjobb barátok lettek. Mígnem egy napon Samu eltűnt. Pajkos hiába várta őt. Nem jött sem másnap, sem hetek múlva. A kiskutya nem értette, vajon mi történhetett: talán megbántotta valamivel? Vajon egy gonosz állatidomár karmai közé került? Esetleg a helyi cirkusz ejtette őt rabul?

– Ki kellene találni valamit... Érzem, hogy Samu bajban van, és szüksége van a segítségemre – tartott ki elhatározása mellett Pajkos.

– Mégis mit tehetnénk? Béreljünk fel valakit, hogy megtaláljuk, mint ahogyan azt az emberek csinálják? – kérdezte viccesen Pelyheske abban a reményben, hogy felvidítja barátját.

– Ez egy nagyszerű ötlet, Pelyheske! Egy magánnyomozó! Egy detektív kell nekünk! Hogy ez eddig miért nem jutott eszembe!? – kiáltott fel Pajkos.

– És mégis hol találunk egy olyan detek... izét. – kérdezte Pelyheske.

– Detektívet! – vakkantott fel újra a kutyus. – Azt még nem tudom...

– Én tudom! – jelent meg Foltos, a bölcs szomszéd kutya. Nagy fehér, barna és fekete foltok borították bundáját, farkát pedig vidáman csóválta. – Persze nem lesz egyszerű feladat. Ha szimatom nem csal, éppen itt szállt meg a közelünkben egy pár napra a világ legjobb állatnyomozója, Omni felügyelő.

– Hol találjuk ezt az Omni nyomozót, Foltos? – csillant fel Pajkos szeme.

– Nem lesz könnyű megtalálni őt. A nyomozó csak azoknak az ügyét vállalja el, akik képesek felfedni rejtékelyét.

– És azt mégis hogyan csináljuk? – szólalt meg Pelyheske.

– Először ő fog minket megtalálni! A felügyelő nem véletlenül a legjobb a világon. Mindig kiszimatolja, hol van rá szükség. Egyelőre nincs más teendőd, Pajkos, minthogy lefekvés előtt erősen Samu barátodra gondold, és elismételd háromszor a következőt: „Felügyelőúr, kérek, segíts! Felügyelőúr, kérek, segíts! Felügyelőúr, kérek, segíts!” Minden egyes szavadnál ott legyen az eszed, és egy percre se kalandozzon el a figyelmed. Arra is figyelj oda, hogy egyedül légy, hogy senki ne zavarhasson meg.

– És ennyi elég lesz ahhoz, hogy Omni detektív tudomást szerezzen a gondunkról?

– Igen – válaszolta magabiztosan Foltos.

– Rendben van. Bízom benned – mondta Pajkos.

– Most mennem kell, Pajkos, a gazdám már hív. Csak nyugodj meg, és tedd, amit mondtam – tanácsolta Foltos.

– Köszönöm, Foltos!

Amint az est lassan leszállt, az orgonafa ágán pihenő egyik cinege arra lett figyelmes, hogy Pajkos elvonulva mormol és ismételget magában valamit.

Mindeközben egy másik állat lépkedett kecsesen a város mellett húzódó hatalmas erdőben. A fehér bundájú, kék szemű állat, akinek két elülső fehér mancsán olyan fekete foltok voltak, mintha azok ábrázolnának valamit, most tért vissza az egy hónapig tartó utazásából. Abban a reményben utazott el egy hónapja, hogy boldogabb élete legyen egyedül a messzi távolban, de nem így történt. Mivel a messzi távolban sem lelt boldogságra, visszatért régi városába. Visszagondolva arra, ami a távozása előtt történt vele, így elmélkedett magában:

– Jobb ez így mindenkinek! Igen! Sokkal jobb! Én egy kóbor állat vagyok, nem maradok sokáig egy helyen. Ezt ő is biztosan tudja. Jobb, hogy nem hagytam üzenetet akkor. Mit is írtam volna neki? „Kedves Pajkos! Én nem olyan vagyok, mint Te! Nem tudok más társaságában élni és sokáig egy helyben maradni. Macska vagyok. A macskák vándorol-

nak, egyik házról vagy vidékről a másikra. Üdvözlettel: Samu”. Ha ezt megírtam volna neki, úgysem értette volna meg. Inkább higgye azt, hogy elraboltak vagy valami rossz dolog történt velem, minthogy csalódjon bennem. Mivel ő kutya, én pedig macska vagyok, előbb-utóbb úgyis lettek volna olyan dolgok, amikben sohasem egyeztünk volna meg. Ő büszke, de én még büszkébb vagyok. Különbösen is... Pelyheske biztosan örül, hogy mivel én már nem vagyok, ő több időt tölthet Pajkossal.

Omni felügyelőt keresve

Másnap reggel Pajkos izgatottan és reménykedve ébredt fel. Mindent megtett, amit Foltos tanácsolt neki: lefekvés előtt csendben és egyedül a felügyelő segítségét kérte. Most egy jelre várt, s úgy tűnik, nem hiába, hiszen amint kilépett kuckójából, megpillantott egy hatalmas falevelet, amire fekete tintával írtak valamit. „Még szerencse, hogy anyukám megtanított a betűk ismeretére, így el tudom olvasni, ami a levélre van írva” – gondolta magában Pajkos. Ahogy a levél fölé ért, nem hitt a szemének. A következőket olvasta:

KEDVES PAJKOS!
AZ ESTE HALLOTTAM ÉS ÉREZTEM,
HOGY A SEGÍTSÉGEMET KÉRED.
AMENNYIBEN TE BIZONYULSZ ANNAK
AZ ÜGYES ÉS TALPRAESETT KUTYUSNAK,
AKI ELSŐKÉNT ELTALÁL HOZZÁM,
NAGYON SZÍVESEN ELVÁLLALOM AZ ÜGYEDET,
ÉS MEGKERESEM BARÁTODAT, SAMUT!
ÜDVÖZLETTEL: OMNI FELÜGYELŐ
UTÓIRAT: FORDÍTS MEG A LEVELET!

Pajkos úgy tett, ahogyan az írva volt. A levél másik oldalán újabb írást talált:

HA A KÖVETKEZŐ UTASÍTÁSOKAT
FIGYELMESEN KÖVETED,
ELJUTSZ HOZZÁM MÉG MA:
„Lépj ki a biztosból, légy merész,
s orrod tudja majd, merre mész.
Zöld, sárga és piros,
honnán tovalépní mindig tilos.
Ne balra menj, ne jobbra és ne előre,
ne is hátrafelé, ne is a legelőre.
Nincs ott fény, csak a sötétség,
s mégis onnan indul a reménység”.

Pajkos még sohasem olvasott ilyen hosszú verset, de mivel nem olyan kutya volt ő, hogy egykönnyen feladja, bátran és reménnyel telve feltekintett és elvakkantotta magát:
– Pelyheske! Foltos! Gyertek ide! Megérkezett az üzenet Omni felügyelőtől! Megírta, hogyan jutunk el hozzá!

Foltos, a szomszédkutya rögvest átugrott a kerítésen, ami a két házat választotta el egymástól, Pelyheske pedig fürgén odaröppent hozzá a kert cseresznyefájáról.

– Milyen üzenetet hagyott a felügyelő? – kérdezte kíváncsian Foltos.
– Igen! Mondd már, Pajkos! Kihullik az összes tollam az izgatottságtól – szólalt meg Pelyheske fel-alá repkedve.

Ekkor Pajkos orrával odatolta az orruk elé Omni felügyelő levelét. Mivel szerencsére Pelyheske és Foltos is ismerte a betűket, rögtön olvasni kezdték, és sorról-sorra próbálták megfejteni a rejtélyes levelet:

– Na, lássuk csak! – kezdte Pajkos reménnyel eltelve: „Lépj ki a biztosból, légy merész” – Életem legbiztosabb pontja ez a kuckó, ez a kert és ház itt, ahol gazdáim vigyáznak rám. Tehát bátornak kell lennem, és ki kell lépnem a ház kapuján.

– „s orrod tudja majd merre mész” – bizonyára a szimatod majd elárulja merre tovább. Köztudottan nagyon jó a szaglásunk! – folytatta Foltos.

– Nagyszerű! Akkor mire várunk még? Kövessük az első nyomot, aztán a többit megoldjuk út közben! – repkedett újra izgatottan Pelyheske.

– Igazad van, Pelyheske! Induljunk! – Pajkos ekkor pofijába vette a levelet, majd először kicsit bátortalanul, végül elszántan lépett ki a kapun.

– És most hogyan tovább? – kérdezte Pelyheske.

– Bízz a szimatodban, Pajkos – bátorította barátját Foltos. Pajkos ekkor nagyot szírpantott a levegőből, kis fülecskéi éberren kezdtek el figyelni, majd megszólalt:

– Erre! – barátai híuen követték Pajkost, aki a kapun kilépve balra tért el. Csak szimatolt és szimatolt. Lépkedett végig a járdán, a főút mentén, mígnem a hosszú utca végén, mely már a város széléhez tartozott, elértek egy magas karóhoz. Olyan furcsa karó volt ez, hogy nem tudták eldönteni, vajon tényleg egy karó áll előttük vagy egy karácsonyfa, hiszen különféle színekben világított.

– Milyen különös karácsonyfa! Gazdáim télen egészen más fát szoktak állítani – csodálkozott Pajkos.

– Ez nem karácsonyfa – mosolygott kedvesen Foltos –, hanem egy útjelzőlámpa.

– Igen! Amikor repkedni szoktam, én is látok a magasból ilyen útjelző... izéket. Milyen szép színben pompáznak! – helyeselte Pelyheske.

– Valóban? Nekem egyszínűnek tűnik – szólt Pajkos.

– Nekem is – bólogatott Foltos.

– Ez érdekes. Én látom, hogy ez az útjelzőlámpa három különböző színben világít. Zöld, sárga és piros – magyarázta Pelyheske.

– Várj csak, Pelyheske! Mit mondtál az előbb? Ismételd meg, milyen színeket mondtál! – kiáltott fel egyszerre Pajkos és Foltos.

– Zöld, sárga és piros! – válaszolta magabiztosan, fejét büszkén feltartva Pelyheske.

– Ez az! Ez lesz a következő nyom: „Zöld, sárga és piros, honnan tovalépní mindig tilos” – mondta Pajkos. – Igen – folytatta a másik kutyus –, hiszen a lámpa jelzi a gyalogosoknak és az autóknak, mikor szabad továbbhajtani és mikor nem.

– Igen erről én is hallottam – folytatta Pelyheske –, amikor piros a lámpa, akkor továbblépní, továbbhajtani mindig tilos az úttesten.

– Nézzük meg, hogyan szólnak a következő sorok. – Pajkos ekkor kiejtette pofijából a papírt, amire a versike volt írva, majd olvasni kezdte – „Ne balra menj, ne jobbra és ne előre, ne is hátrafelé, ne is a legelőre”.

– Én ezt nem értem – gondolkodott tovább Pajkos –, se balra, se jobbra, se előre, se hátra! És még az út túloldalán található legelőre sem!

– Biztosan van erre valami értelmes magyarázat – bátorította barátját a kutyusok felett repkedő Pelyheske.

– Olvasd tovább a többi sort, lehet, az majd segíteni fog – tanácsolta Foltos.

– Rendben van: „Nincs ott fény, csak a sötétség, s mégis onnan indul a reménység”.

– Tehát se nem jobbra, se nem balra, se előre, se hátra, se a lefelé, s nincs ott fény, csak sötétség – gondolkodott együtt a három jó barát.

– Várjatok csak! Látjátok ezt itt? – Pajkos a karó felé mutatott mancsával. – A három jelző fény alatt látható egy gomb! Talán ez segíthet!

– Igazad lehet, Pajkos, mert ez a gomb fekete, és a vers szerint „csak a sötétségben” találhatjuk meg Omni felügyelőt – helyeselt Pelyheske. – Rajta, akkor nyomja meg valamelyikötök a mancsával azt a gombot! Az én szárnyam nem erre van kitalálva – sürgette barátait Pelyheske.

Pajkos ekkor megnyomta a fekete gombot, és valami mozgást hallottak a járda alól. A zaj egyre hangosabb lett, mígnem azt vették észre, hogy a járda egy része lassan kettéválik előttük, s az így keletkező mélységbe egy hosszú csigalépcső vezet le.

– Azt a mindenit! Én ilyet még sosem láttam! – csodálkoztak egyszerre az állatok. Persze, hiszen – folytatta Foltos – se jobbra, se balra, se előre, se hátra nem szabadott mennünk, és az egyetlen irány, ami maradt, az nem más, mint a lefelé vezető út, hiszen fel az égbe mégsem tudunk menni, mivel közülünk csak Pelyheske tud repülni. Igen – folytatta izgatottan Pajkos –, és Omni felügyelő a mi igazi reménységünk arra, hogy megtaláljuk az én kedves Samu barátomat – mondta Pajkos.

Ekkor a két kutyus lassú és óvatos léptekkel elindult lefelé a lépcsőn, Pelyheske pedig még annál is óvatosabban repült utánuk.

Samu elalszik

Mivel Samu már második napja az erdőben vándorolt, elfáradt, és úgy gondolta, megérdemli, hogy egy tölgyfa árnyékában megpihenjen. Lassú és kecses léptekkel odabújt a fa tövéhez, és falatozni kezdett a körülötte található fűből és egyéb bogyókból. Samu egyszer csak azt vette észre, hogy egyre nehezebben tud ébren maradni, kék szemei egyre csak csukódtak, míg végül a közeli fák arra lettek figyelmesek, hogy egy kismacska békésen dorombol. Samu elaludt.

– Nocsak! Amikor ma felkeltem, nem gondoltam volna, hogy ilyen szerencsés napom lesz! – szólalt meg hirtelen egy cincogó állat.

– Zsebes, hagyd őt békén! Az imént aludt el – szólalt meg a Samunak árnyékot nyújtó tölgy.

– Ugyan, tölgyfa! Hiszen ismeresz. Nincs mitől tartania – nevetett fel gúnyosan Zsebes.

Hogy miért hívták a kiségeret Zsebesnek? Ez az egér, igencsak eltérve az erdő többi lakójától, egy icike-picike nadrágot viselt, amit még egy szemetesben pillantott meg, amikor az erdőn túl járt. Ez az egér, bármit talált is egy ártatlan állatnál, azt azonnal nadrágzsebébe rakta.

– Igen. Ismerlek, és éppen ezért tudom, hogy nagyon is van mitől tartania ennek a szegény ártatlan teremtnének – válaszolt a tölgyfa.

– Mondd, Zsebes, nem szoktad rosszul érezni magad, amikor elveszed azt, ami nem a tiéd? Egyszer egy nagy kőtáblán olvastam, hogy ez nagyon rossz dolog! – szólalt meg Spuri, a kis mókus, aki éppen a tölgyfán falatozott.

– Ugyan már! Engem ezzel nem hattok meg – ekkor Zsebes fürge, de mégis óvatos léptekkel odaafutott közelebről szemügyre venni új áldozatát. Eközben Samu mindvégig aludt. – Aha! Megvan! – ekkor Zsebes észrevette, hogy Samu nyakában lóg egy szép nyakörv.

Amikor az erdő lakói észlelték, mire készül Zsebes, a fák mozgatni kezdték ágait, hogy zajt csapjanak, a mókus pedig körbe-körbefutkározott Samu előtt, azt kiabálva, hogy „Ébresztő!”, de Samu mindebből semmit sem vett észre. Eközben Zsebes egy nagyon ügyes mozdulattal, hiszen nem először csinált ilyet, levette Samuról a nyakörvet, majd elfutott.

Samu csak másnap reggel ébredt fel, és rögtön észrevette, hogy nyakörve nincs a nyakában. Erre ő azonnal megkérdezte a tölgyfát, hogy mi történt azalatt, amíg ő aludt. A tölgy szomorúan mesélte el, hogyan próbálták meg felébreszteni Samut mindhiába, s hogy mivel nem ébredt fel a zajra, a tolvaj Zsebesnek sikerült őt kirabolnia.

– Nagyon sajnálom az elvesztett nyakörvet, mert egykori kedves gazdámól kaptam. Tudjátok, én nem voltam mindig szabadon élő macska. Volt egy gazdám és egy szép kertem, amiben kedvemre szaladgálhattam – Samu tekintete ekkor hirtelen megváltozott, merengve nézett a távolba, mintha próbálná visszaidézni azokat a bizonyos szép napokat. Kicsit még könnyes is lett a szeme. – Azonban ez csak egy nyakörv. Egyszer egy bölcs bagolytól azt tanultam, hogy a tárgyakhoz nem szabad ragaszkodnunk. Az emlékek és azok, akikhez ezek a tárgyak kötnek minket, sokkal fontosabbak. – A tölgyfa helyeslően bólogatott lombjaival, Spuri pedig csak ámult és bámult Samu bölcs szavait hallva.

– Valamit azonban még mindig nem értek – szólalt meg az izgága mókus.

– Mi lenne az? – kérdezte Samu.

– Spuri! A nevem Spuri. Azért hívnak így, mert nagyon fürge vagyok.

– Rendben, tehát mi az, ami nem értesz, Spuri?

– Hogyan lehet az, hogy nem ébredtél fel? A tölgyfa hatalmasokat lengetett ágaival, levelei csak úgy susogtak a füleidnél, én pedig körbe-körbe futkároztam azt kiabálva, hogy ébredj fel – mesélte a mókus.

– Ezt én sem értem – szólalt meg bizonytalanul Samu –, és nem szeretem, ha nem értek valamit.

– Én tudom, mi történt – szólalt meg egy hatalmas kalapú gomba, aki eddig csendben figyelte az eseményeket. – Amikor Samu megpihent az öreg tölgy árnyékában és falatozni kezdett, egy ártalmas növényt is elfogyasztott. A neve Szunnyadó: kékes-lila virága van, és mély álomba zuhansz, ha megeszed.

– De ha mindezt tudtad, miért nem állítottál meg? – kérdezte Samu.

– A legjobb a saját hibáidból tanulni. Sajnos sokszor nagy árat kell fizetni érte. De most már egy egész életre megjegyezted, hogy ebből a növényből nem szabad enni. A másik fontos dolog pedig az, hogy minden okkal történik. – A gomba lassan és megfontoltan beszélt.

– Az mit jelent, kedves Gomba úr? – kérdezte kíváncsian Samu.

– Azt mondtad az előbb, hogy nem szereted, ha nem értesz valamit. Sajnos sokszor előfordul, hogy történnek velünk rossz dolgok, és nem értjük, miért. Viszont előbb-utóbb mindig kiderül, hogy annak a bizonyos szomorú történésnek is megvolt a maga értelme. Csak türelemmel kell várni, és meglátod, hogy a rossz dolgok is vezethetnek boldog pillanatokhoz – magyarázta a gomba.

– Tehát az, hogy Zsebes ellopta a nyakövedet, még vezethet valami jó dologhoz is, csak ki kell várnom? Nehezen tudom én ezt elhinni – kételkedett Samu.

– Pedig így van. – Amikor Samu mélyen beletekintett a gomba szemébe, hirtelen ő maga sem tudta megmagyarázni, miért, de megnyugodott, és érezte, hogy a kedves és bölcs idegen igazat szólott. Ezután csak annyit mondott: „köszönöm”.

– És most hogyan tovább? – érdeklődött Spuri.

– Ha ne zavarlak titeket, szeretnék egy időre veletek maradni, azután majd meglátom – kérte őket bátortalanul Samu.

– Ennek semmi akadályja. Addig hűsölsz itt az árnyékomban, ameddig csak kedved tartja – válaszolt a tölgy, miközben ágaival megsimogatta Samu fejét.

– De jó! De jó! Van egy új barátunk! – örvendezett Spuri, körbe-körbe futkározva.

– Köszönöm! Nagyon kedvesek vagytok! Nem is tudom, hogyan fogom ezt nektek meghálálni – mondta Samu.

– Sehogy sem, kedves... Tényleg, még be sem mutatkoztál...

– Elnézést kérek. A nevem Samu.

– Tehát, ahogy mondtam, sehogy sem, kedves Samu – szólt kedvesen a tölgy. – Nem azért segítünk a másoknak, hogy cserébe visszavárjunk valamit. Nem azért teszünk valakinek valami jót, mert azt vissza szeretnénk kapni, hanem mert jót tenni jó érzés.

Samu nem is tudta, mit mondjon, annyira meghatódott, így csupán, hogy tiszteletét kifejezze, meghajtott a fejét, majd, mivel eközben rájuk esteledett, lepihent a tölgyfa alatt. Samu azonban nem tudott elaludni. A hold már fényét árasztotta az erdőre, amikor Samunak még mindig csak az járt a fejében, amit tett. Elhagyta legjobb barátját. Az egyetlen személyt, aki úgy szerette őt, ahogyan van. Hiányzott neki Pajkos (még Pelyheske is, pedig vele gyakran veszekedett), és közben rájött arra, hogy talán egyedül mégsem olyan jó. Eszébe jutott, milyen jól érezte magát Pajkossal, és rosszul érezte magát, amiért csak úgy szó nélkül elhagyta barátját. Arra is kezdett rájönni, hogy lehet, ő nem olyan macska, mint a többi. Lehet, hogy neki szüksége van egy barátira, vagy akár többre is. „Mi lenne, ha bocsánatot kérnék Pajkostól és visszamennék hozzá? Ugyan... mit képzelsz Samu... csúnya dolgot tettél. Pajkos ezt sose bocsátaná meg neked” – Samu ezekkel a gondolatokkal hajtotta álomra fejét, és aludt másnap reggelig.

Omni felügyelő

– Hahó! – kiáltott bátortalanul Pajkos, miközben lefelé haladtak a lépcsőn.

– Pelyheske, kérlek, repülj előre, és lesd meg, mi vár ránk az alagút végén. Sötét van, mi alig látunk valamit. Csak ez az egy-két fáklya világít. Vajon ki tehetta őket ide? – mondta Foltos. „Bezzeg, ha Samu itt lenne! Ő nagyon jól lát a sötétben” – gondolta eközben magában Pajkos.

– Hogy ééén? Repüljek előre? Mi van, ha egy rettenetes szörny él az alagút végén, és éppen papagájhúsra vágyik? Én ugyan nem megyek – tiltakozott Pelyheske.

– Ugyan, Pelyheske! Ne beszélj butaságokat, és ne légy olyan, mint az a gyáva nyuszi a kertszomszédunkban, aki még a saját füleitől is megijed néha – szólt Pajkos.

– Akkor majd megyek én! – szólalt meg Foltos. Foltos ekkor óvatosan előrelépett, hogy a félhomályban felderítse az utat barátai számára. Ekkor hirtelen megszólalt valaki:

– Ne féljetek! Jó helyen jártok. Nem vagyok papagájevő szörny, Pelyheske, nem kell aggódnod!

– Persze, egy papagájevő szörny is éppen ezt mondaná – súgta barátainak a makacs Pelyheske, de azért ő is előrébb reppent.

– Csak kövessétek a hangomat, amíg az alagút végére nem értek – folytatta az idegen. Ekkor Pajkos, Foltos és Pelyheske óvatosan lépkedtek a hangot követve egészen az alagút végéig, ahol egy szobába lépve megpillantották a hang tulajdonosát.

– Legyetek üdvözölve titkos hajlékomban! – szólalt meg Omni felügyelő. Örülök, hogy idetalálatok ilyen hamar, és hogy segíthetek nektek megtalálni Samu barátotokat.

Az állatok óvatosan beléptek a hatalmas odúba, melynek közepét egy hatalmas fairóaszta díszítette, és az asztalon lévő kis lámpa fénye világította meg. A rejtekhelyet még

Omni felügyelő ágya tette otthonossá, ami egy vékony piros takaróval volt lefedve. Az ágy mellett egy magas, virágos mintázatú váza állt, amelyet még egykoron születésnapjára kapott kedves gyerekkori barátjától, Lassútól, a lajhártól. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy a lajhár olyan lassan ért oda Omni felügyelőhöz az ajándékkal, hogy a felügyelő nem a 10., hanem csak a 11. születésnapjára kapta meg azt.

– Felügyelő úr! Honnan tudtad, hogy mi vagyunk azok a sötét alagútban? És honnan tudtad, hogy keresünk téged? – kérdezte rögtön a lényegre térve a kíváncsi Pajkos.

– Én úgy születtem, hogy mindenhol ott vannak a gondolataim egyszerre. Így lehet az, hogy mindig mindenről tudomást szerzek. Mikor rájöttem erre a képességre, úgy döntöttem, elmegyek nyomozónak, hogy felhasználhassam az adottságomat. Hiszen ha valamilyen képességgel születünk, azt fel kell használnunk az életünk folyamán. Van, aki szépen énekel, van, aki fürgén fut, van, aki nagyon bátor, van, aki szeret tanítani valamit másoknak, én képes vagyok a gondolataimmal több helyen is lenni egyszerre.

– Akkor azt is tudod, merre jár most Samu? – kérdezte Foltos.

– Ez nem ilyen egyszerű. Emlékeztek, én hogyan akadtam a nyomotokra? – kérdezte Omni felügyelő.

– Előző nap estéjén háromszor el kellett mondanom, hogy „Felügyelőúr, kérlek, segíts!”

– Így van. Ahhoz, hogy valakit megtaláljak, és rá gondoljak, bárhol is van a világban, a másoknak is akarnia kell azt – mondta Omni felügyelő.

– Akkor ez sosem fog sikerülni. Samu sose fogja magától a segítségét kérni. Hiszen nem is tudja, hogy létezel – mondta szomorúan Pajkos.

– Biztosan van erre is megoldás, hiszen másképp Omni felügyelő nem ajánlotta volna fel a segítségét. Igaz, Omni felügyelő? – kérdezte izgatottan Pelyheske.

– Így van, Pelyheske. Az is segít, ha olyanok jönnek a közelembbe, akik nagyon szeretik az elveszett illetőt, és erősen gondolnak rá.

– Akkor nem kell mást csinálnunk, csupán rá gondolni? – kérdezte Foltos.

– Ez sem olyan egyszerű, mint hinnétek. Nem szabad ugyanis semmi másra gondolni, csakis Samura. Teljes csendben kell lennetek, segít, ha behunyjátok a szemeteket. Mindezt pedig egyszerre kell tennetek. Ha már egy valakinek közületek elkalandozik a gondolata, az egészzet újra kell kezdenetek – magyarázta Omni felügyelő.

– Akkor kezdjük is el. Ne tétlenkedjünk. Minél hamarabb meg kell találnunk Samut. Lehet, nagy bajban van. – türelmetlenkedett Pajkos.

– Csak nyugalom és türelem Pajkos. Most helyezkedjete el kényelmesen – Pajkos és Foltos lefeküdtek, és mancsukra helyezték fejüket, mintha aludni készülnének, Pelyheske pedig, aki mindedig fel-alá repkedett, leszállt a vázára. – Most pedig csukjátok be a szemeteket, majd csendesedjete el, és gondoljatok nagyon erősen Samura, de semmi és senki másra. Abban a pillanatban, amikor sikerül egyszerre csakis kizárólag Samura gondolni, megtalálom őt a gondolataimmal.

Az állatok becsukták a szemüket, elcsendesedtek, és elkezdtek Samura gondolni. Vagyis inkább akartak volna: Pelyheske gondolataiban boldogan repkedett a magasban, Foltos egy szép csontot látott maga előtt, ahogyan éppen azt rágcsálja, Pajkos először arra gondolt, ahogyan Samuval kergetőzik, de aztán nagyon hamar az ő gondolatai is a csontokra terelődtek. Eltelt jó pár perc, talán óra is, mire sikerült nekik egyszerre csakis kizárólag Samura gondolni. Ekkor Omni felügyelő felkiáltott:

– Megvan! Már tudom, hol van Samu. Egy-két napi járásra van innen, a városszéli erdőben. Mivel azonban az egyszerre gondolkodás nagyon rövid ideig tartott, nem tudom nektek megmondani, pontosabban merre található.

– Omni felügyelő, ez így is hatalmas segítség! Most már tudjuk, merre induljunk – szolt Foltos.

– Akkor keljünk is útra – ugrott fel örömeiben Pajkos. – Ugye indulhatunk, Omni felügyelő?

– Igen, persze – mosolygott a felügyelő.

Ekkor az állatok kísérték az odúból, át a sötét alagúton, ahol szintén a felügyelő hangja vezette őket, egészen a lépcsőig. Felmásztak a lépcsőn, majd elindultak a legelőn keresztül az erdő irányába.

Samu előkerül

Már egy napja az erdőben barangoltak, amikor Pelyheske elszégyellve magát így szolt:

– Omni felügyelő...őőő... kérek, ne haragudj, amiért papagájevő szörnynek neveztelek.

– Semmi gond, Pelyheske, tudom, hogy először mindenki fél az ismeretlentől. Csak elővigyázatos voltál – mosolygott kedvesen Omni felügyelő.

– Hallottátok?! Elővigyázatos vagyok, nem pedig gyáva, mint a szomszéd nyuszi! – kiáltotta büszkén és boldogan Pelyheske barátainak, akik előtte sétáltak.

Pajkos ekkor hirtelen megállt, de nem azért, amit Pelyheske mondott, hanem mert ott találták magukat Zsebessel, a rabló egérrel szemben. Mivel a kutyák nem ismerték az egeret, kedvesen köszöntötték:

– Szia! Az én nevem Foltos! Ez pedig itt a barátom, Pajkos. Ő pedig itt Omni felügyelő.

– Az én nevem Zsebes, de mondjátok... mégis minek nektek felügyelő?

– Tudod – válaszolt Pelyheske –, Omni felügyelő segít nekünk megtalálni egy barátunkat, akinek nyoma veszett. De... mondd, mi csillog ott a zsebedben? – mutatott szárnyával Zsebes zsebére.

– Ő... mire gondolsz? – Zsebes hirtelen hebegni-habogni kezdett. Zavarba jött a hirtelen kérdezősködéstől. Rögtön elkezdett a zsebébe nyülkálni, hogy beljebb csúsztassa az onnan kilógó nyakörvet, amit Samutól lopott el. Ehelyett azonban kiesett, majd a földre pottyant a nyakörv. Ezt meglátva Pajkos felkiáltott:

– Ez Samu nyakörve! Hol találtad ezt, Zsebes? Samu adta neked, vagy itt találtad valahol az erdőben?

De Zsebes ahelyett, hogy válaszolt volna, és elárulta volna az igazat, elmenekült. Pajkos, Foltos és Pelyheske nem értették, mi történik. Hiába kiabáltak Zsebes után, nem jött vissza. Csak Omni felügyelő nézett sejtelmesen, mintha ő értette volna, mi történt.

– Ne aggódjatok – szolt Omni felügyelő –, ez már azt jelenti, hogy a közelben járunk. Samu már nem lehet túl messze. Menjünk tovább. Lehetséges, hogy összefutunk itt valakivel, aki találkozott Samuval.

– Igazad van, felügyelő úr! Ne is késlekedjünk tovább! – kiáltott fel Pajkos.

Az állatok és Omni felügyelő az erdőben sétáltak már vagy egy órája, amikor valaki megszólalt:

– Ti nem idevalósiak vagytok! Mit kerestek errefelé?

Az állatok és Omni felügyelő körbenéztek, de sem a fűben, sem a levegőben nem láttak senkit. Végül Pajkos szólalt meg:

– Valóban nem itt élünk. Az én nevem Pajkos. Ők itt a barátiam, Foltos és Pelyheske. Ő pedig itt Omni felügyelő. A városból érkeztünk, hogy megtaláljuk barátunkat, Samut! De mégis, hol vagy és ki vagy te?

– Az én nevem Spuri. Kukkantsatok a fűzfára! – szólt a kismókus.

Ekkor az állatok és a felügyelő felnéztek az előttük magasodó fűzfára, és észrevették, hogy az egyik faágon egy kis mókus falatozgat éppen.

– És milyen állat Samu? – kérdezte Spuri.

– Samu egy macska. Az én legkedvesebb barátom – válaszolt Pajkos. – Fehér a bundája, kék szemű, és két elülső mancsán kis fekete foltok vannak, amik úgy néznek ki, mintha ábrázolnának valamit.

– Ó! Akkor én ismerem a ti barátotokat! Pár napja él itt az erdőben. A kedves öreg tölgy nyújt neki hajlékot. Ha szeretnétek, én odavezetlek titeket – ajánlotta fel segítségét Spuri.

– Nagyon szeretnénk! – szólaltak meg az állatok. Igazad volt, Omni felügyelő! – folytatta Pelyheske. – Mégis csak találkoztunk olyannal, aki segíthet nekünk. De... felügyelő úr! Merre vagy?

Az állatok körülnéztek, de Omni felügyelőt már sehol sem találták.

– De mégis hová tűnt? Az előbb még itt volt... – gondolkodott tovább Pelyheske.

– Én azt hallottam – magyarázta Foltos –, hogy Omni felügyelő csak addig marad, ameddig szükség van rá. Mivel már nagyon közel vagyunk Samuhoz, nincs már rá szükségünk.

– Akkor velem jöttök? – kérdezte a mókus.

– Persze, menjünk! – kiáltották az állatok.

– Tudjátok... azért sajnálom, hogy el sem tudtunk búcsúzni Omni felügyelőtől – szólalt meg Pelyheske.

– Valóban – folytatta Pajkos –, meg sem tudtam neki köszönni, hogy segített nekünk.

– Ne aggódjatok! – vigasztalta barátait Foltos. – Omni felügyelő így is tudja, hogy hálásak vagyunk, és nem azért segít, mert hálát vár érte. Ez a dolga, és szívesen teszi azt.

Miközben erről beszélgettek, a mókus előttük haladt és mutatta a tölgyhöz vezető utat. Pár óra múlva elérkeztek az erdő egy sötétebb részéhez, ahol hatalmas tölgyfák magasodtak.

– Az ott ő! Samu! – kiáltott fel Pajkos. – Ő pihen ott a tölgyfa árnyékában.

Samu békésen dorombolt, amikor a kiáltást meghallva először csak a fülét hegyezte, majd felugrott, s ekkor meglátta Pelyheskét, Foltost és persze ott volt ő, a legkedvesebb barátja, Pajkos is. Először lassan közeledtek egymás felé, majd sokáig csak álltak egymással szemben, arra várva, ki szólal meg először. Végül Vigyor szólalt meg elsőként:

– Szia, Samu! Nagyon örülök, hogy épségben rád találtunk.

– Szia, Pajkos! Én is örülök, hogy újra láthatlak... és tudom, tartozom neked egy bocsánatkéréssel.

– Kérlek Samu, áruld el nekünk, miért mentél el, csak úgy szó nélkül – kérdezte Pajkos.

– Tudod, Pajkos... először azért mentem el, mert úgy gondoltam, ez a helyes, mert nekem mindig mindenki azt mondta, hogy a macskák magányos állatok, nincs barátjuk, hiszen mindig úton vannak, sosem töltenek el sok időt ugyanott. Úgy éreztem, nem tartozom hozzátok, és magamat is meggyőztem arról, hogy így a legjobb mindenkinek. Azért hagytalak ott titeket szó nélkül, mert úgy gondoltam, úgysem értenétek ezt meg. Viszont ahogy teltek-múltak a napok – folytatta Samu – sokat gondolkodtam itt a fa árnyékában, és hirtelen világos lett minden: rájöttem, hogy én nem olyan vagyok, mint a többi macska: nekem szükségem van a társaságra, a barátaimra. Ám amikor erre rájöttem, már nem mertem visszatérni hozzátok. Félttem, hogy mérgesek vagytok rám.

– De hiszen én egy percig sem haragudtam rád, Samu, és Pelykeske és Foltos sem. Igaz? – a két állat bólogatott. – Természetesen, őszintén megbocsátok kedves barátom –

folytatta Pajkos –, hiszen szeretlek, és mindig szeretnék segíteni neked, ha valami nyomja a szívedet. Viszont ezt csak úgy tudom megtenni, ha azonnal őszintén elmondod, mi bánt. Azzal, hogy elmenekülsz azok elől, akikre igazán számíthatnál, a gond nem oldódik meg.

– Igen, ezt már én is nagyon jól tudom, Pajkos – hajtotta le fejét bűnbánóan Samu.

Ezután Pajkos, Foltos és Pelyheske megköszönték Spuri segítségét. Samu is kifejezte háláját, amiért a tölgyfa hajlékot adott neki, és a mókusnak is, amiért az segítette barátait. Ezután a négy barát elhagyta az erdőt, és hazafelé sétálva elmesélték egymásnak kalandos útjukat. Pajkosék azt, hogyan jutottak el Omni felügyelőhöz, és hogyan segítette őket, és hogyan futottak össze Zsebessel, akinél felfedezték a nyakörvet. Samu pedig arról mesélt, hogy miután Zsebes elrabolta a nyakörvét, az öreg tölgynél és az erdő lakóinál talált menedéket. Samu egyúttal azt is megértette, hogy az, hogy Zsebes ellopta a nyakörvet, a javára vált, hiszen barátai így bizonyosodtak meg arról, hogy jó helyen járnak, egyre közelebb érve Samuhoz.

Miután hazatértek, Samu megfogadta, hogy ha legközelebb valami bántja, azt elmondja Pajkosnak, nem pedig elmenekül tőle vagy ellöki magától. Pajkos pedig megígérte, hogy barátja mindig számíthat rá. Közben azt is megtudták, hogy Zsebést elkapták egy lopása során, és a helyi erdőbíróság száműzte őt az erdőből. Így éltek boldogan sok-sok éven át. Miután pedig Pajkos és Samu is családot alapított, kölykeik, Mosoly és Csíkos is a legjobb barátokká váltak, s gyakran ábrándoztak olyan csodás kalandokról, melyeket szüleik éltek át Omni felügyelővel és az erdő lakóival.

Cím nélkül, tájbeavatkozás, Ópusztaszer, 2017

KATONA NIKOLAS

Oz, a nagy varázsló

1. Fejezet

Kansas

Dorothy Gale egy szép napon kinn állt az istálló ajtaja előtt és telefonjával bíbelődött, amíg Em nénikéje fejte Gizi tehenet, hogy legyen mit eladniuk a helyi vásáron. A lány épp a Tinderen keresett magának egy jól megtermett férfit, akivel leélhetné az életét, hiszen mindig is magányos volt, és szeretett volna kitörni a falusi életből. Legnagyobb vágya az volt, hogy eljusson Komáromba, az álmok városába, hogy rúdtáncosnó lehessen a világ leghíresebb éjszakai klubjában, a Ciceróban.

Miközben nyomkodta telefonját, Toto, a csivavája, hangosan nyüszített, hogy a lány játsszon vele. A kis jószág okozta Dorothy egyetlen örömét a farmon, hiszen már gyermekkorától jó barátja volt, s nem utolsó sorban, a kutya mindig kiszagolta, ha valami jó pasis volt a közelben, de erre még nem volt precedens. Kivéve egyszer, amikor egy juhászlegény vetődött a szomszédba, de az első randi után kiderült, hogy a fiú transzvesztita, így Dorothy utolsó reményét is elvesztette, hogy megszabaduljon szűzi mivoltától.

Em néni nem bírta tovább, hogy Dorothy tétlenkedik és nem hasznos tagja a farmnak, ezért ráripakodott a lányra, hogy ha nem csinál semmit a ház körül, akkor elküldi egy katolikus leányiskolába. A fiatal lány ilyenkor azt kívánta, bárcsak valami csoda folytán elmenekülhetne a farmról, de nem éppen egy olyan helyre, ahol apácát nevelnének belőle. Bement a házba, hogy tojást süssön magának, s épp abban a pillanatban szűrődött ki a televízióból a hang:

– Magas fokú riasztás, hölgyeim és uraim. Nagyon erős és vad vihar halad át az ország egész részén. Kérem, zárkózzanak be, ahova csak tudnak, a pusztítás nagy erejű lesz!

Dorothy kikapcsolta a tévét, mert mindig is utálta ezt a nőt. Megnézte telefonján még egyszer a Tindert, hogy írt-e neki valaki, de száz kilométeres körzetben senki sem tartózkodott. Kiment Totóval a farm melletti kis erdőbe, hogy varázsgombát gyűjtsön estére a diszkóba, hogy valahogy ellegyen a sok vén trotty közelében. Út közben gondolatai össze-vissza szállingóztak, és egyre csak arra tudott gondolni, hogyan tudna elmenekülni erről a helyről.

Az erdő telis-tele volt szebbnél-szebb gombákkal. Nem is tudott közülük választani, mind annyira csábító volt. Végül felkapott egy lila színűt, leharapta a gomba kalapját, de semmi hatása nem volt. A lány

csalódottan baktatott vissza kis kutyusával a farmra, de az úton érezte, hogy a levegő egyre hidegebb és egyre nagyobb hullámokban taszigálja őt.

– Annak a hülye ringyónak igaza volt, talán otthon kellett volna maradnom.

A szél egyre jobban fúj, s Dorothy cselekvőképtelenné vált. A szél annyira erősen taszigálta őt, hogy az eBayról újonnan rendelt fehér csipkés bugyiját is lefújta a lányról és elrepítette a messziségbe. Nagyon sajnálta ezt a darabot, hiszen ezt a nagy alkalomra tartogatta, ha netán valaki bevinné őt a málnásba.

Még annyi ideje maradt a nagy szélvihar előtt, hogy bemeneküljön a hozzá legközelebb eső régi bordélyházba, ami már évek óta üresen állt. Összebújt kiskutyájával, és nagyon félt, hogy ezt a napot soha nem éli túl, de ekkor a szél ereje kiemelte az épületet a föld alól, s mielőtt Dorothy még egyet sikolthatott volna ijedtében, egy rozsdás vibrátor a fejének csapódott, s elájult.

2. Fejezet

Találkozás Glindával

Dorothy lassan kinyitotta szemét, a feje majd szétszakadt. Legutóbb akkor érezte ezt, amikor Em névvel kimentek a szüretre és sok eperpálinkát megittak, majd meztelenül ébredtek fel másnap a tyúkólban, de most érezte, hogy ez valami más. Toto elkezdte nyalogatni gazdája arcát, amitől a lány észhez tért. Felállt, majd kinyitotta az ajtót.

– Toto, asszem, már nem Kansasban vagyunk – mondta Dorothy, s elővette kis Fila táskáját, hogy ellenőrizze a telefonján a pontos GPS koordinátákat, hogy merre járhatnak. Telefonja a zuhanás következtében kis darabokra törött.

– Most mi a picsát csináljak? Ezt nem hiszem el! – mondta dühösen a lány, majd hirtelen elkezdte Totót követni, hátha az eb kiszagolja a hazavezető utat.

A kis csivava erőteljesen ugatni kezdett, mikor hirtelen a semmiből egy rózsaszínbe öltözött spiné jelent meg előtte. A lány pupillái kitágultak a döbbenettől, majd megtörlölte a szemeit, hátha az egész egy rossz álom, amibe belecsöppent.

– Glinda vagyok, kedvesem. Látom, eltévedtél.

– Ennyire bebasztam este, és ez most ez egy rossz vicc, vagy nagyon erős volt az a gomba, amit az erdőben ettem.

– Aranyom! Köszöntelek Kajalon. Néhány éve ez a falu tele volt vidám emberekkel, de a gonosz keleti varázsló, Lucius hatalmas átkot szórt a falura, s azóta mindenki gyermektestben raboskodik, és mindent eláraszt az örök sötétség. Ő egy nagyon kegyetlen ember. Aki a közelébe kerül, s nem engedelmeskedik neki, azonnal a kezébe nyomja az egyik könyvét és haláláig azt kell olvasnia. Ne hidd csupán, hogy ez egy pusztá könyv! Az eladási listák alján szerepel, és tele van nyálás anekdotákkal. Oh kedvesem! Aki ezt egyszer a kezébe vette, még soha nem élte túl.

– Nah, ide figyelj, te rózsaszínbe öltözött haknis asszony! Mondd el azonnal, hogyan juthatok haza. Nekem ez az egész kínai. Milyen Lucius és milyen könyv? Mivan? Én csak haza szeretnék menni, elmenni a diszkóba, majd karriert csinálni Komáromban, hogy elismert rúdtáncosnő legyek.

– Az egyetlen hazavezető utat csak Oz tudja neked megmondani. Ő a legnagyobb varázsló e vidéken, s hozzá kizárólag csak a sárga, vagyis hát a kicsempézett úton tudsz eljutni, de nagyon vigyázz! Nagyon sok veszély leselkedik rád.

– Rendben van. Köszí szépen az útbaigazítást. Tessék egy ötös, amiért segítettél nekem. Gyerünk Toto, menjünk akkor a kicsempézett úton!

– Várj, kedvesem! Mielőtt elmész, még húzd fel ezt a piros cipellőt. Igaz, hogy leértékelve vettem a hétvégén, de varázsereje van. Nagy szükséged lesz rá.

– Végül is, megy a ruhámhoz – felelte Dorothy, majd mikor megköszönhette volna Glindának a segítségét, már nem látta ott.

Megfogta Totót, rálépett a kicsempézett útra, majd nekivágott az Oz-hoz vezető útnak.

(– Dorothy, egyébként most jönne az a rész, hogy el kéne énekelned a Túl a szivárványon című dalt, ha lennél olyan kedves! – szólt a narrátor.)

– Csendbe légy! Rúdtáncos leszek, nem énekes.

– Hát kisanyám, ha akarsz plussz gázsit, akkor csináld!

– Túl a szivárványon... – kezdte el Dorothy, majd vígan folytatta útját.

3. Fejezet

A perverz madárijesztő

Dorothy és Toto mendegélt a kicsempézett úton, majd hirtelen egy kukoricásban találták magukat. A lány hangos kiáltásokra lett figyelmes. Elkezdett szaladni, hátha találkozik valami épelméjű emberrel is, mert még mindig alig bírta feldolgozni a történeteket, amikor hirtelen meglátott egy madárijesztőt a kukoricás közepén. Innen érkezett a hang, ebben biztos volt, de a madárijesztő ott állt felakasztva egy karóra. A lány már-már azt képzelte, hogy még mindig nem ment ki a gomba hatása, de ekkor hirtelen megszólalt a madárijesztő:

– Szervusz. Benjámín vagyok, a madárijesztő. Hány éves vagy?

– Hát, én már elmúltam 18 éves is. Miért kérded?

A madárijesztő komoran nézett a lányra, majd csalódottság ült ki az arcára.

– Nincs fiatalabb testvéred vagy nem hoztál magaddal?

– Kezdesz nekem egyre furább lenni. Dorothy vagyok Kansasból. Ez itt a kutyám, Toto, és haza szeretnék jutni. Nem tudod véletlenül, merre van Oz Birodalma? Valami pink öltözetű nőcske azt mondta, hogy haladjak a kicsempézett úton, és akkor odaérek.

– Ha segítesz leszállni te luvnya, és magaddal viszel, hogy kérhessek Oztól én is egy fiatal csajt, akkor segítek neked.

– Mit mondtál nekem? A nénikéd a luvnya. Ne merészelj így beszélni velem!

–Jól van, fogd be a pofád. Haza akarsz menni vagy nem?

Dorothy ezzel segített lemászni a madárijesztőnek a karóról, s tovább faggatta őt.

A szalmával kibélelt emberke elárulta, hogy régen egy fiatal festő volt, karrierje csúcspontján. Nagyon jó barátságban volt egy bizonyos Lajossal, aki írói babérokra tört, ám barátságuk fénypontján találkoztak a gonosz Lucius-szal. Sokat vitatkoztak, ezért a gonosz varázsló őt madárijesztővé, Lajost pedig rókává változtatta, aki folyton menekül mindenki elől külseje miatt.

A lány nagyon megsajnálta a madárijesztőt és segíteni akart rajta. Úgy döntött, hogy vele tarthat az úton. A másik indok meg ugye az volt, hogy nem ismerte a környéket és jó lett volna neki egy idegenvezető.

– Kansas egyébként szép város? Még sosem voltam ott.

– Nem különb Kajalnál – felelte a lány kissé honvágyat érezve.

Egész eddig arra vágyott, hogy elmehessen otthonról. Most ahogy itt van, mindent megadna azért, hogy hazamehessen.

- Fogd a kosarad, te luvnya, és induljunk. Lassan lemegy a nap, este itt nagyon veszélyes.
  - Mondtam már, hogy ne hívj így.
  - Jól van, luvnya, sok a beszéd. Induljunk, hátha találunk valami fiatal és zsenge kislányt az úton.
  - Hogy te mekkora egy beteg állat vagy! Elénekeljük a szívárványos dalt?
  - Akár még azt is, csak menjél már more! – csitítgatta a madárijesztő a fiatal lányt.
- A nap már éppen lenyugvóban volt. Egymást karöltve mentek a kicsempézett úton és dalolták a *Szívárványon túl* című dalt.

4. Fejezet

Az escort bádogember

Dorothy kutyusával és a madárijesztővel karöltve folytatták útjukat a kicsempézett úton, amíg lassan be nem esteledett. Úgy döntöttek, hogy megállnak a legközelebbi városban, Galántán. A város nagyon komor és ijesztő volt. Egy élő lelket sem lehetett látni az utcákon, s mindenütt használt gumiabroncsok és különböző fémek heverték a járdák szélén.

A lány sátor hiányában azt javasolta a madárijesztőnek, hogy pár szalmát szedjen ki jól kibélelt testéből, hogy éjszakára tudjanak tüzet csinálni, s nem utolsósorban szeretett volna valami puhán aludni. Toto vadul elkezdett megugatni egy nagyobb darab bádoghalmot, amiből hangok szűrődtek ki. Dorothy megkérte a madárijesztőt, hogy nézze meg, mi lehet az, de emberünk, akarom mondani, szalmaemberünk lovagiasan előrelökte a lányt, hogy mérje fel a terepet.

- Nem hiszem el, hogy annyi lovagiaság sem maradt benned, hogy előremenj és szétnézz! Bezzeg Kansasban akármelyik férfi megtette volna ezt értem.

- Fogd már fel, hogy nem Kansasban vagy, te luvnya! Ha megkérhetlek, ne forgasd így rám a szemeid, mert kiesnek a helyükről.

- Mondhatom, nagyon kedves vagy. Majd megfogok egy gyufát, aztán úgy felégetem a szalmával kibélelt seggedet, hogy megnézheted magad.

- Jóvan! Inkább nézd meg, Toto mit talált.

A lány közelebb lépett a hatalmas bádoghalomhoz, aminek emberformája volt. Óvatosan megérintette, majd a bádogból halk nyögések érkeztek. A madárijesztő talált egy olajoskannát, s felvetette, hogy talán be kéne olajozniuk a tereményt. Dorothy megfogta ösztönösen a kannát, és elkezdte nyomogatni a bádog heréjére. Hirtelen a petyhüdt falosz úgy megkeményedett, mint az acél. A lány szája tátva maradt a meglepődöttségtől, majd a madárijesztő kikapta a kannát a kezéből és szépen minden részt bekent olajjal. A teremény végül kinyitotta a száját, s megszólalt:

- Hála néktek, hogy felszabadítottatok engem. Már vagy húsz éve belepte a rozsda a testemet.

- Mi a franc? Ez él? – kérdezte a lány meglepődötten.

- Már hogy a fenébe ne élne? Figyelj, angyalom! Natúr francia húszas, előjátékok tízes, de ha valami izgalmasabbra vágysz, akkor ajánlom a közös levezetést, ezen felül...

- Ilyen nincs! Az egyik pedofil, a másik kurva, mi jöhet még?

- Kérem szépen, nem kurva, hanem escort. Régen egy szép fiatalember voltam, aki stricként kezdte, majd ő is előbb-utóbb kipróbálta az éjszakai szakmát, de végül megöregedett. Egy napon egy gonosz varázsló, név szerint, Lucius átvette az irányítást a

város felett, mert féltékeny volt rám, és a faluban kiirtott minden embert a könyvével együtt. Egyedül csak engem hagyott meg élve, de bádogtestbe zárt.

– Oh, te szegény, de ez akkor sem mentség arra, hogy ki akartál velem kezdeni. Tudd meg, én nem olyan lány vagyok.

– Persze! Azért hitted út közben egy fára, hogy valami néger pasi, és már azon nyomban ugrottál is volna rá – szólt közbe a madárijesztő.

– Csendbe légy! – ripakodott rá Dorothy. Mi Oz Birodalmába tartunk. Ha van kedved, akkor velünk jöhetsz, hátha neked is tudna valamit intézni a hatalmas Oz. Lennének újból kuncsaftjaid és nem kéne egyedül tengetned napjaidat.

– Benne vagyok.

Azzal karon fogták egymást, ügyet sem vetve arra, hogy már letáboroztak, és folytatták útjukat a kicsempézett úton.

– Te luvnya! És a szivárványos dal?

– Az meg mi? – kérdezte a bádogember.

– Mindjárt megmutatom.

– Kellett nekem kérdezniem... – bánta meg kijelentését a madárijesztő, de már késő volt.

5. Fejezet

Lucius, a gonosz varázsló

Miközben hőseink folytatták útjukat a kicsempézett úton, addig a nem messzi kastélyban Lucius, a gonosz varázsló felmérte a terepet varázsgömbjével. Pupillái hirtelen kitágultak, amikor meglátta a lányt, és azt a gondolta, hogy ez a lány csak rosszat hozhat rá. Volt egy csatlósa, Bimbadóra, aki elég borzalmas kinézetű, ám annál naivabb kis szárnyas majom volt. A gonosz varázsló vele végeztette el mindig a piszkos munkát, hogy neki írásra szánt kezei meg ne sértődjenek.

– Bimbadóra, ki ez a lány? Láttad már errefelé?

– Ha én azt tudnám, drága szerelmem, de sajnos fogalmam sincs. Ahelyett, hogy ilyenekkel foglalkozol, inkább nem írsz rólam egy ódát?

– Már írtam vagy százat a szerelmünkről, de egy sem volt elég méltó ahhoz, hogy kifejezze teljes imádatomat irántad. Mielőbb el kell pusztítanunk a lányt, hogy csak ketten lehessünk a föld kerekén. Ezért is pusztítottam el az embereket, hogy szerelmünk örök és megismételhetetlen legyen. Valaha nagyra tartottak engem, de aztán jött az az átkozott róka, aki felnyitotta mentoraim szemét, hogy én csak egy sablonos kis nyálas író vagyok. Pedig mindig is elképzeltem, hogy az írásaim magukért beszélnek, vagy nem?

– Tudod jól, akármit is írsz a papírra, én már attól elalélok...

– Hát, ez is volt a célom. Mármint ezt csak tudatosan lehet csinálni, másképp nem. És most, oh ez a fiatal kislány. Belerondít mindenbe. Szívem bugyrát betölti egy sötét rapszódia, így hasztalan az írás. Akármennyire is tűnnek ma szépnek a felhők az égen, a lánynak pusztulnia kell!

– Egyetértek drága egyetlenem. Tudod, ha te nem lennél, én sem lennék e világon. Azt, hogy most foghatom azt a kezet, mely ontja magából a dicső himnuszokat irántam, egyszerűen nem érdemlem meg, hogy a szemedbe nézhessek.

– Mindig is elgondolkodtam ezen. A pusztta jelenlétemmel annyi mindent jobbá tudok tenni. Folyton-folyvást adom ki a jobbnál jobb könyveket, melyeket neked ajánlok,

de mit ér e lét, ha senki nem olvassa? És most eljött ez a lány, aki szét akarja ugrasztani idillikus szerelmünket ebben a virágzó létben. Ezt nem hagyhatom! Gyémántsívem darabokra törne, s te abba belehalnál.

– Elég a szavakból, Lucius! Szemeim könnybe lábadnak, ha szomorúnak látlak. Mi tévők legyünk, hogy megvédjük sziporkázó kapcsolatunkat az elkövetkező bajtól?

– Először a róka, most meg ez. Mily sorscsapás sújtott reám? Drágám, terjeszd ki a szerelem szárnyát, vedd fel legbujább maszkjaid egyikét, s szállj el a messzeségbe, oh drága angyal. Amint meglátod a lányt, csapj le rá, majd hozd el nekem. Vedd úgy, mint szerelmünk zálogát.

Bimbadóra kieresztette szárnyait és vadul nekiiramodott a lány felkeresésének.

6. Fejezet

A menekülő róka

Hőseink folytatták útjukat a kicsempézett úton, de már alig bírtak menni, legfőképpen Dorothy. Hiányzott neki nagyon a farmi élet. Gondolataiban ott lebegett kedves nénikéje, akit nem nagyon bírt kora ellenére, mert frigidnek és konzervatívnak tartotta, ám tudta, hogy fiatalkorában nagy pasifaló volt az öreglány. Megkérte barátait, hogy álljanak meg egy kis pihenőre, mert már nem voltak messze Oz Birodalmától.

– Bárcsak már otthon lehetnék! Nagyon hiányzik a nénikém, a kis farm, az állatok, a Tinder és egyszerűen minden.

– Ha gondolod, pihenésképpen levezethetjük a feszültséget egy közös fürdőzéssel – szólt tágra nyílt mosollyal a bádogember.

– Hogy neked állandóan csak azon jár az eszed! Igaz, nincs rajtam bugyi, mert a forgószél lefújta rólam, de neked nem adom oda magam.

– Hagyd a luvnyát, van neki elég baja. Nem kell, hogy te is rátegyél még egy lapáttal.

– Köszönöm, madárijesztő – szólt hozzá hálásan a lány.

– De ha gondolod, és tényleg nem vagy nagykorú, akkor velem is eltöltheted kellemesen az időt.

– Hogy a fene enne meg bennetek, ti szexista állatok. Hol a feminizmus? Hol az egyenjogúság? Hol a szabad akarat?

A veszekedés közepette hirtelen nesz hallatszott a bokorból és egy róka bújt elő. Ránézett a két fura szeretre, majd a lányra és megszólalt:

– Ugye nincs itt Lucius?

– Rókám, te még élsz? – nézett rá kérdő tekintettel a madárijesztő.

– Ó az, akiről meséltél? – kérdezte Dorothy.

– Ördög és pokol! Menekülök egész életemben, nehogy rám találjanak, s te kifecseged mindenkinek a történetünket, Benjámín?

– Ez csupán egy kilégzés utáni kis halk zöreje volt, semmi egyéb.

A róka ismét próbált megfutamodni a többiek elől, de Dorothy elkapta hosszú vörös farkát és nem tudott semerre se menni.

– Nah, ide figyelj. Megállsz itt és most! Nem fogsz többé megfutamodni semmi elől! Megérttetted? Én Dorothy vagyok Kansasból és már a faszom ki van az egészszel. Varázslók, bádogemberek, menekülő rókák meg mi egyéb. Mondd, ugye te nem vagy szexuálisan defektes?

– Az igazat megvallva nem. Az én egyetlen szerelemem a papír és a toll. Mindig is író szerettem volna lenni, de a gonosz Lucius átkot bocsátott rám, mert jobbnak talált magánál. Szégyellem a testem és ezért menekülök egész életemben. Volt egy nagy szerelmem, Hajnal, aki megszerettette velem az írást, de ő már nincs többé. A gonosz Lucius elolvastatta vele a könyvét, de nem élte túl.

– Miért félünk az örültektől? – kérdezte a bádogember. Elvégre, minden ember a maga módján örült, csak meg kell találni a gyengepontját és elpusztítani őt.

A róka éktelen sírásba kezdett. Könnyei hullottak a földre szüntelenül.

– Mi a baj rókám? – kérdezte aggódva a lány.

– Semmi, csak Hajnal könyvének is ez volt a címe. Ha rá gondolkodok, akkor a sírás kerülget.

A semmiből megjelent egy szőke kisfiú, kezében egy rózsával, s odalépett a rókához.

– Leszel a barátom? Megszelídíthetek?

– Nah, takarodj innen kis herceg! Ez az én mesém. Keress magadnak más állatot, szelídítsd meg a jó édes anyádat. Ezzel megfogta a gyereket, s akkorát rúgott bele, hogy az visszarepült a B 612-es bolygóra a rózsájával együtt.

– Még hogy megszelídíteni, kis taknyos. Adok én neked olyat, hogy attól fogsz koldulni.

– Jó volt luvnya, csak így tovább – szólt elismerően a madárijesztő.

– Velünk tartasz Oz Birodalmába? Talán neked is tudna segíteni, hogy bátorságot kapj, és híres író váljon belőled. Az egyetlen kikötésem, hogy az út során nem szabad megfutamodnod.

– Rendben van. Vesztenivalóm úgy sincsen.

Mielőtt még útra kelhettek volna a kicsempézett úton, és el kezdték volna énekelni a dalocskát, megjelent előttük Bimbadóra.

– Lucius küldött érted Dorothy. El kell, hogy vigyelek hozzá, mert bajt hozol a szerelmünkre. El kell törölnünk a föld színéről téged. Tiszta szívemből sajnálom.

– Oh, mamám. Na még csak ez hiányzott az én kis életemből! Fiúk, kérek, segítetek!

A róka időközben elmenekült, a madárijesztő tömködté magába vissza a szalmát, a bádogember ismét berozsdásodott, Toto pedig az ijedtségtől bebújt a lány táskájába.

– Igazi gentlemanek.

Bimbadóra felkapta a lányt, és már nagyon messze jártak útban Lucius kastélya felé.

7. Fejezet

Harc Luciusszal

Bimbadóra percek alatt ott termett a kastélynál. Dorothy nagyon feszült volt és kétségbeesett, hogy már soha sem térhet haza szeretett farmjára, de még meg volt benne a remény halovány sugara. Lucius a lány láttán felnevetett, majd végigmérte. Valamilyen szinten bejött neki a fiatal hús, de mindenáron azon volt, hogy elpusztítsa őt.

– Te lennél az a híres nevezetes Dorothy Kansasból?

– Én hát, és már elegendem van! Ez a nap egy rémálom. Mondd, mit akarsz tőlem?

– Mily szavak jönnek ki tűzpiros ajkaidon? Hát nem félsz a végzettől, hogy lecsap rád?

– Nah, menj az anyádba! Azt se tudom, hogy kerültem ide. Én csak rúdtáncosnő akartam lenni, mikor jött a forgószél és elrepített erre az istenverte helyre.

– Micsoda beszéd ez kérem! Nagyon jól tudom, hogy azért vagy itt, hogy véget vess bimbózó szerelmünknek eme napsugárral és az uralmad alá hajts minket örökre!

– Szarom én le az uralmadat, én csak haza akarok menni Totóval együtt Kansasba.

– Hogy merészeled?! Hallod ezt kedvesem? Füleimnek e szavak sértőek, kétségkívül ez a fiatal teremtes abban sem biztos, hogy ki vagyok.

– De igen! Egy beképzelt, ostoba varázsló, akinek valószínűleg kisebbségi komplexusa van, és irigykedik másokra, amiért jobbak nála és, ezért átokkal sújtotta az egész térseget, de tudd meg, én ezt nem fogom hagyni.

– Mindjárt összeesek. Tiszta lelke bánatra kárhoztatod! Bimbadóra, hozd a könyvet!

– Jaj, hagyjad már a fenébe. Kinek van ilyenkor kedve olvasni? Igazán adhatnál egy korty vizet, kiszáradtam az úton.

– Rendben. Teljesítem az utolsó kérésedet, mielőtt eltávoznál az élők sorából. Bimbadóra, hozz vizet a lánynak!

Bimbadórának kétszer sem kellett mondani, máris ott termett egy pohár hús limonádéval. A fiatal lány megfogta a poharat és tartalmát rázúdította a varázslóra, mert úgy tudta, hogy ez a varázslók és boszorkányok gyengepontja, de nem történt semmi. Lucius csurom vizes volt és ott állt megszeppenve.

– A fenébe. Azt hittem, ezzel vége az egésznek és mehetek haza Kansasba.

– Ez nem az a mese kislány, ez nem az.

– Narrátor, baszki segíts már!

(– Kedves Dorothy, ezzel én sem számoltam, mert az eredeti tervek szerint Luciusnak meg kellett volna ettől halnia. Használd az eszedet, úgy megmenekülhetsz. Bocsi, de most egy találkozóm lesz egy szerkesztővel. Nagyon sok sikert!)

– Hát cseszd meg!

Bimbadóra ekkor belépett az ajtón, s Lucius könyvének egyik selyemfonalával lekötözte a lányt.

– Nah, ez biztos tetszene a bádogembernek – zsörtölődött magában a lány.

– És most hozd a könyvet, egyetlenem!

A szárnyas majom letette Dorothy elé a könyvet, kinyitotta, majd ráripakodott a lányra, hogy kezdje el olvasni. Fejjel lefelé volt a könyv, de a lány belekezdett. Egész viccesnek találta így a szavak értelmetlenségét. Hirtelen Lucius erős fájdalmat érzett és elkezdett olvadni, mint egy hóember. A lány látta, hogy ez hatásos és tovább folytatta az olvasást.

– Nem hiszem el, hogy ily hamar vége önzetlen életemnek! Utolsó szavaim valának hozzád: Létem ha végleg lemerült, ki imád tücsök-hegedűt, lángot ki lehel deres ágra, ki feszül föl a szivárványra?

Lucius utolsó leheletével még magával rántotta Bimbadórát, és eltűntek a semmibe. Dorothy fellélegzett, hogy a gonosz varázsló meghalt és ezzel megszűnt minden átok. A nap kintről felragyogott, eltűnt végre az örök sötétség. A tájat virágok borították be és madárfütty hallatszott. Hirtelen nagy zajt hallott a lány. Léptek nyomát vélte felfedezni, de szerencséjére barátai voltak azok.

– Dorothy, te még élsz? – kérdezte a róka.

– Igen. Megszűnt az átok és nem kell többé senkinek sem félnie. Egyébként hol a frászban jártatok? Nem kellett volna megmenteni engem?

– De igen, csak útközben megéheztünk és beugrottunk a helyi mekibe. Üres hassal elég nehéz harcolni – szólott a bádogember.

– Hogy az a franc! Hát mégis mit képzeltetek magatokról? Engem elrabolnak, ti meg elmentek zabálni? Hát milyen férfiak vagytok ti?

– Jóvan luvnya, ügyes vagy. Úgy is tudtuk, hogy el fogod őt pusztítani, nem kell így rinyálni – ripakodott rá a madárijesztő.

– Hát az eszem megáll. Még egy ilyen bandát! Nah, most már húzzunk a franbca Ozhoz, mert minél előbb haza szeretnék menni.

A lány karon fogta barátait és kis csivavájával együtt folytatták útjukat a kicsempézett úton Oz Birodalma felé. Most nem énekelték a dalocskát. Dorothynak már nem volt kedve az egészhez és vállalta a gázsí levonását. Végül elértek egy hatalmas zöld épülethez, mely kastélyhoz hasonlított. A lány szíve megtelt örömmel, hogy végre hazamehet.

8. Fejezet

A hatalmas Oz

A kastély bejáratánál egy hatalmas kopogtató állt. Dorothy izgatottan megfogta, majd bekopogtatott, de senki sem nyitott ajtót, ezért úgy döntött, hogy mindenképpen belép a kastélyba. A hely telis-tele volt antik dolgokkal. Mindenütt szanaszét hevertek különböző törött varázspálcák, de a legérdekesebb mégis egy nagy varázsgömb volt. Hőseink közelebb léptek hozzá, hogy jobban szemügyre vegyék, végül a róka megszólalt:

– Tudtam, hogy nem kellett volna idejőnnünk. Ez az egész história Ozról meg mindenről csak kitaláció.

– Jaj, te csak meg se szólalj! Az egész életed csak menekülés. Bátorságot jöttél elvégre kérni a nagy varázslótól, nem? – szólt neki a bádogember.

– Ki szólított engem? – jött a kérdés a gömbből.

Barátaink megszeppentek, hogy sehol sem látnak élő emberi lényt, és egy varázsgömb beszél hozzájuk. Dorothy erőt vett magán, majd válaszolt:

– Nagyságos varázsló. Én vagyok Dorothy Kansasból. Kérlek, segíts nekünk.

– Ja, hogy te Dorothy. Hallottam róla, hogy legyőzted a gonosz Luciust. Országunk hálával tartozik neked dicső tetedért.

– Jaj, te luvnya, téj a lényegre! –szólt határozottan a madárijesztő.

–Fogd be a pofád, erőszakkal nem megyünk semmire, ugye bádogember?

– Hmm, nekem az a kedvencem.

– Édes jó istenem. Kikkel vagyok én körülvéve?

–Szólj, lányom, mit szeretnétek a nagy Oztól? – kérdezte a nagy varázsló.

Mielőtt a lány szóra nyithatta volna a száját, a többiek félrelökték őt, s egyesével rohamozták meg Ozt. Először a bádogember kezdte.

–Nagyságos Oz. Én régen valaha szép ifjú voltam, akinek mindene az escortkodás volt. Kérlek szépen, segíts nekem, hogy újból a szakmámban lehessenek. A testem nem is számít, de a kuncsaftok nagyon.

– Kívánságod számomra parancs. Holnaptól kapsz a város szélén egy gyönyörű kis lebujt, ahol fogadhatod vendégeidet, és békében élheted életed hátralevő részét.

– Köszönöm szépen. Ez volt minden vágyam. Te róka, el ne menekülj! Te mit szeretnél kérni?

– Én szeretném visszakapni a bátorságomat, hogy újból írhassek, ill. szerelmemet, Hajnalt, akit a gonosz Lucius elpusztított.

– Róka komám, ugye tudod, hogy csak egyet lehet kérni? Nem vagyok én aranyhal – szólt dühösen Oz.

– Ebben az esetben lemondok Hajnalról, és a bátorságomat kérném vissza.

Abban a pillanatban, ahogy ezt a félénk róka kimondta, hirtelen megszállta a bátorság. Igaz, emberformáját nem kapta vissza, de így is nagyon boldog volt.

– Ha már ennyit segítettél Dorothynak, megajándékozlak még azzal, hogy megteszlek a városi könyvtár írnokává. Telítsd be a könyvtárat remek és nagyszerű írásaiddal.

– A nagy durungosat segített legyőzni Luciust – vágott közbe Dorothy. Az egészet mind egyedül én csináltam.

– Várj a sorodra, aranyom! És te mit szeretnél madárijesztő?

– Én a fél életemet azon a rohadt kampon töltöttem egyedül...

– Amíg egy nap meg nem érkeztem és segítettem neked – vágott közbe Dorothy.

– Fogd be a szád, luvnya! Most én vagyok soron. Hol is tartottam? Ja, igen. Szeretnék egy tíz vagy nyolc év körüli fiatal párt magam mellé, hogy ne érezzem magam egyedül.

– Teljesítem a kívánságod, derék madárijesztő. Holnap, amint felkelsz, egy szép fiatal lány fog melletted feküdni.

– Hát a pofám leszakad! – kelt ki magából a fiatal lány. És velem mi lesz?

– Nos, az a helyzet, hogy ma már bezárt a bazár. Nagyon szépen köszönjük a segítségedet, és tényleg hálásak vagyunk, de nem tudok neked segíteni. Egyrészt azt se tudom, merre van Kansas, másrészt már elfáradtam.

Ezzel kihunyta a varázsgömb és elpárolgott a semmibe. Dorothy éktelen haragra gerjedt, s dühében elkezdett sírni. Az utolsó reménye is szertefoszlott, hogy hazajusson. Toto megsajnálva gazdáját, odabújt a lány mellé és elkezdte nyalogatni az arcát. Dorothy egyre jobban sírt, és bármit megadott volna, ha még egyszer láthatná Em nénikéjét.

9. Fejezet

Glinda visszatér

A három jó barát is nagyon megsajnálta a lányt, bármennyire is nem kedvelték furcsa stílusa miatt az elején, de mindenképpen akartak rajta segíteni. Mindegyikük felajánlotta, hogy új életet kezdhet itt Oz Birodalmában, de a lány csak az otthonára vágyott. Hirtelen a semmiből megjelent egy rózsaszín buborék, melyből Glinda jött ki. Dorothy nagyon megörült neki, mert titkon remélte, hogy talán még ő tud neki segíteni.

– Glinda, kérlek segíts nekem! Itt ragadtam és nem tudok hazajutni. Mi tévő legyek?

– Kedvesem, hát én azt sajnós nem tudom, de mi ez a piros leértékelt cipő rajtad?

– Hát nem emlékszel? Te adtad még nekem az út elején, mert úgy hitted, hogy segíteni fog – hüppögött a lány.

– Jaj, tényleg! Hogy én milyen feledékeny vagyok! Ez egy varázscipellő. Bármikor haza tudtál volna vele menni. Bocsáss meg, csak az én koromban az ember már nem emlékszik minden apró kis részletre.

– Hogy mit mertél mondani, te pink spiné? Bármikor haza tudtam volna vele menni? Tudod, mit leszenvedtem én, mire eljutottam ideig? Megismerkedtem ezzel a három hadd ne mondjam minek nevezhető egyénnel, megöltem egy gonosz varázslót, és legyalogoltam vagy ötven kilométert! – fakadt ki a lány.

– De azért kényelmes volt a cipő, nem?

Dorothy ezt már nem bírta tovább. Odament a boszorkányhoz, megfogta a haját, és elkezdte tépni őt. Rúgta, ahol csak tudta, a többiek alig bírták leszedni róla. A boszorkány hatalmasakat kiáltott, nem tudott semmit tenni a lány ereje ellen. Jó húsz perces dulakodás után Dorothy eleresztette őt, majd belökte az árokba eme szavakkal:

– Meg ne lássalak többet itt, te riherongy!

Toto megszagolta a lány piros cipellőit, amire Dorothy felkapta a fejét.

- Tényleg, a cipő.
- Szerintem, ha összekoppintod háromszor és Kansasra gondolsz, akkor otthon leszel
- szólt a bádogember.
  - Nem rossz ötlet. Ki is próbálom, de előtte szeretnék elbúcsúzni tőletek.
- Először a bádogemberhez fordult:
  - Az elején furának tartottalak, de aztán megszerettek. Kívánom, hogy nagyon sok örömteli pillanatod legyen az emberekkel, még ha ez egy lebujban is fog létrejönni.
- Megölelte, majd a rókához fordult:
  - Nagyon sajnálom, ami Hajnallal történt, de halála nem volt értelmetlen. Hiszem, hogy nagyon jó író leszel, és a te könyveidet fogja olvasni mindenki a vidéken. Légy olyan határozott, amilyen most vagy, és soha nem lesz gondod.
- Utoljára hagyta a madárijesztőt:
  - Veled találkoztam utam során először. Igaz, hogy a stílusod kissé szokatlan, meg hát te a fiatalabb lányokat kedveled, de téged szerettelek meg a legjobban. Nagyon fogsz nekem hiányozni. Ígérem, soha nem felejtetek el.
- Dorothy megragadta a madárijesztőt, s megcsókolta. A többiek tátott szájjal bámulták őket, de mindig is sejtették, hogy van valami közöttük.
  - Nah, jóvan luvnya, most már hazamehetsz.
- Dorothy még utoljára ránézett a barátaira. Ölébe fogta Totót, háromszor összekoppantotta cipője sarkait, és ezt ismételte:
  - Mindenütt jó, de a legjobb otthon.

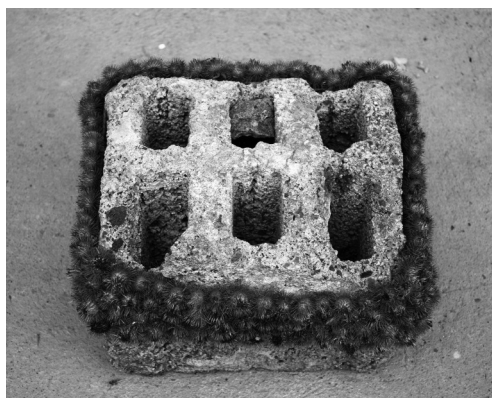
10. Fejezet

Újra otthon

- Dorothy, kérlek ébredj fel – szólongatta őt Em néni.
  - A lány kinyitotta szemeit, majd hirtelen megőrült, amikor meglátta Em nénit és maga körül a farmot.
  - Jaj, kislányom úgy aggódtunk miattad. Elájulva találtunk az erdőben. Azt hittem, sosem látlak többé.
  - Em néni, el sem hiszem, hogy újból láthatlak. Képzeld el, voltam Oz Birodalmában és legyőztem egy gonosz varázslót meg találkoztam egy madárijesztővel és...
  - Kicsikém, te drogozol? – kerekedtek ki az idős nő pupillái.
- Dorothy ekkor megértette, hogy hiába is magyarázná el neki, sosem hinnél el. Felkelt és megölelte őt.
  - Em néni, én annyira szeretlek téged, és soha többet nem fogok elmenni itthonról. Rájöttem, hogy akárhol is vagyok, a farmtól szebb hely nincs.
- Könnyek szöktek az idős nő szemébe és megölelte őt.

Aznap este a lány korán lefeküdt, és másra sem tudott gondolni csak a barátaira. Eszébe jutottak az együtt átélt kalandok, a bádogember poénjai, a róka féltékenysége és a szeretett madárijesztő mosolya. Nyugodtan hajtotta álmra a fejét, és reménykedett abban, hogy egyszer még visszatérhet Oz Birodalmába, de most boldog volt, hogy otthon lehet a kis farmon szeretett nénikéjével.

Vége

Visszafoglalás (I,II) - objektok,
Nyáradszereda, 2016

BAKA L. PATRIK

Hús és fém – újratöltve

Scott Westerfeld: Leviatán-trilógia

„A fém, a sár. Nyomul a fém a sárban,
a cél felé. Az ágyú készen.
A csont, a hús. Kocog a csont a húsban,
a szívverésem.

A hang, a füst. Zuhog a hang a füstben,
forog az ég, a tűz szakad.
Én tartasz célra, te lapulok a sárban,
megadom magad.”
(Szabó T. Anna: *Tarack*)

1 BAKA L. Patrik,
Hús és fém, Eruditio
– Educatio, 2016/1.,
73–96.

2 SCOTT WESTERFELD,
Leviatán, ford.
Kleinheincz Csilla,
Ad Astra, Budapest,
2009.; *Uő*,
Behemót, ford.
Kleinheincz Csilla,
Ad Astra, Budapest,
2010.; *Uő*, *Góliát*,
ford. Kleinheincz
Csilla, Ciceró, 2014.

Előhang

Jelen dolgozat nem előzménytelen. Voltaképpen továbbgondolása kíván lenni egy korábbi munkánknak, mely *Hús és fém* címen jelent meg,¹ s elsősorúan a kortárs ifjúsági steampunk–biopunk irodalom talán legnagyobb dobásának, Scott Westerfeld Leviatán-trilógiájának² elemzésére vállalkozott. A szóban forgó tanulmány gerincét a kettőség mentén felépített gondolathorizont adta, melyet a narráció elemzése, s mindenekelőtt a világepítés sajátosságainak, a regényben szembenálló két szövetségi rendszernek, ideológiának illetve társadalomnak az ütköztetése támogatott meg. Scott Westerfeld trilógiája ugyanis nemcsak annyiban újszerű, hogy ifjúsági környezetbe ágyazza az első világháború alternatív történetét, de abban is, hogy a szembenálló szövetségi rendszereket egy-egy peremirodalmi szubzsánerrel azonosítja. A Központi hatalmak, akiket Westerfeld *barkácsoknak* nevez, voltaképpen steampunk hatalmak, amelyek a gőztechnológiára működő legelképezhetőbb szerkezeteket vonultatják fel a műben. II. Vilmos császár-kaiser lépegetői egyaránt idézik a *Vadiúj vadnyugatban* megismert Dr. Loveless óriás, fogaskerekes-tarantuláját, és a *Csillagok Háborújának* lépegetőit is. A regény neuralgikus pontja – az a mozzanat, mely az általunk ismert múlthoz képest másként alakult, s így egy merőben más történelmet generált – azonban az alternatív Antant hatalmak berkein belül keresendő: Darwin a *Leviatánban* nem csak az evolúciós elméletet alapozza meg, de a DNS megismerését követően arra is rájön, miként variálhatna az életfonalakkal. A *darwinisták* tehát – ők a mi Antantunk – óriási, mutáns szörnyek tömkelegét koholják, amelyeket éppúgy önkényesen használnak fel, mint a barkácsok a pöfögő gépeket, a DNS-manipulálás miatt pedig tulajdonképpen biopunk hatalmakká válnak.

A *Leviatán* tehát legalább annyira szól a lehetséges jövőkről, mint az alternatív múltról. Előrevetít egy olyan kort, amelyben a gépek élőlényekre fognak hasonlítani, az élőlényeket pedig úgy gyártják majd, mint a gépeket. A történet színtere ugyanakkor egy korábbi időszakot idéz, amikor a világ még arisztokratákra és közemberekre oszlott, és a nők nem csatlakozhattak a hadsereghez – még szavazati joguk sem volt. / Ilyen a steampunk természete, egyesíti a jövőt és a múltat. (L: 539)³

A trilógiában tehát nem csak két politikai oldal, de egyszerre két irodalmi szubzsáner vívja háborúját. *Hús és fém*, ha úgy tetszik, az élő és az élettelen. A történet fő kérdése azonban nem az lesz, hogy ki és miként bírja eltiporni a másikat – hiszen az élet mindenkor előnyt kell élvezzen az élettelenhez képest –, de sokkal inkább az, hogy két, egymástól eltérő ideológia megtanulhat-e egymás mellett élni, képes lehet-e közös erővel szembeszállni az élet kihívásaival? Westerfeld már jóval a cselekmény zárása előtt megválaszolja e talányt, mégpedig trilógiája nyelvisége, poétikája révén, hisz amikor a szöveg egy barkács szupergőzgépet jellemez, folyamatosan csak egy élő, darwinista koholmány testi jellegzetességei révén képes megragadni azt, és vice versa.

Jelen tanulmányunk visszatér Westerfeld trilógiájához. Jellegzetességei szerint elhelyezi azt a steampunk irodalom, illetve az esetében ugyancsak domináns alternatív történelem fontos kategóriáiban, világépítése tekintetében pedig a múltátírás mikéntje felől közelíti meg. Fókuszba kerülnek a maszkok illetve a rejtőzködés, ütköztetjük a műben körvonalazott kiválasztott- illetve alárendelt szerepeket, a nőiség kérdését a késő viktoriánus kori szüfraszett mozgalomra vetítve tárgyaljuk, felfejtjük a sajtómetaforákat illetve az általuk kínált mise en abyme alakzatot, s szót ejtünk a zsánerönreflexiókról is. Értekezésünk során integráljuk a *Leviatán*-trilógia eddigi recepciójának legfőbb eredményeit.

Klasszisok

Történeti stratégiái⁴ szerint Westerfeld opusa *historikus steampunk* regénynek értékelendő, hiszen alapvetően egy történelmi kort, az első világégés éráját helyezi át más technológiai közegbe. A koholt szörnyek jelenléte sem mozdítja el a művet a *fantasy steampunk* felé, hiszen ezek léte is tudományos háttértámogatással bír: egyszerűen biopunk-léptékű génebeszetről van szó. Zsánergenealógiai tekintetben a *historikus steampunk* őseként a cyberpunk és az allohistorizmus jelölhető meg, hisz amíg az előbbi a választott éra technológiájának felpörgetését és a lázadó karaktereket szolgáltatja,⁵ utóbbi a múlttal való variálást a „mi lett volna, ha...?” kérdés mentén.

A *Leviatán*-trilógia alternatív történelmi, steam- és biopunk regényként értelmezve is egy párhuzamos világot visz színre. Klapcsik

3 A tanulmányban szereplő, eltérő tördelésű szövegrészek mindegyike a *Leviatán*-trilógia kötetéből származik, az egyes opusokat a címük kezdőbetűjével jelöljük (*Leviatán* – L; *Behemót* – B; *Góliát* – G.), az oldalszámok pedig végig a fentebb jelölt kiadásokra vonatkoznak.

4 A kategóriákról lásd: GYURIS Norbert, *Metafikció, történelem és identitás a steampunk regényben*. Alasdair Gray: *Poor Things* = H. NAGY Péter (szerk.), *Idegen univerzumok. Tanulmányok a fantasztikus irodalomról, a science fictionról és a cyberpunkról*, Parazita könyvek 1, Lilium Aurum, Dunaszerdahely, 2007, 218–219.

5 A tipikusnak mondható steampunk karakterek és innovációk kapcsán lásd: William H. STODDARD, *GURPS Steampunk*, Steve Jackson Games, Austin, 2002, 5–13; 40; 67–108.

6 Vö. KLAPCSIK Sándor, *Párhuzamos világok – az interpenetráció, a szimulákrum és a szimbiózis modellje*, Kalligram, 2003/9 = <http://www.kalligram.eu/Kalligram/Archivum/2003/XII.-evf.-2003.-september-Popularis-regiszter/Parhuzamos-vilagok-az-interpenetracio-a-szimulakrum-es-a-szimbiózis-modellje>

7 Hugh EVERETT III., *The Many-Worlds Interpretation of Quantum Mechanics – The Theory of the Universal Wave Function – A teljes szöveg itt érhető el:* <http://www.pbs.org/wgbh/nowa/manyworlds/pdf/dissertation.pdf>

8 Vö. Gavriel D. ROSENFELD, *Miért a kérdés, hogy „mi lett volna, ha...?” Elméletek az alternatív történetírás szerepéről*, ford. Szélpál Lívia, AETAS, 2007/1., 147–160.

9 Vö. H. NAGY Péter, *Imaginárium IX. SF: A képzelet mesterei*, Opus, 2009/2., 27.

10 Vö. ROSENFELD, *I. m.*, 151.

11 Westerfeld steampunk-biopunk alkotása ezen vonatkozásaival jól szemlélteti a populáris irodalom és a posztmodern azonos jellegzetességeit, a világalkotás közös episztemológiai kérdéseit, az ontológiai zavarokat és eltolódásokat, illetve a kinetikus jellegét. Vö. Matt HILLS, *Time, possible worlds, and counterfactuals* = Mark BOULD – Andrew M. BUTLER – Adam ROBERTS – Sherryl VINT (szerk.), *The Routledge Companion to Science Fiction*, London – New York, 2009, 435.; illetve: H. NAGY Péter, *A negyedik. Kiegészítés Németh Zoltán A posztmodern magyar irodalom hármas stratégiája című könyvéhez = Uő., Alternatívák: A popkultúra kapcsolatrendszeri*, PRAE.HU, Budapest, 2016, 283–303.

Sándor utóbbiakat osztályozó munkája⁶ értelmében Westerfeld alkotása a *szimulákrum-modell* példája, ugyanis a regény univerzuma kvázi felülírja a miénket; a kettő közt nincs kommunikáció, átjárás. Mindazonáltal ahogy azt több helyütt is jeleztük már, a hármas kategorizációt talán érdemes volna egy negyedik opcióval, a sokvilág-elmélettel⁷ megtámogatott *alternatív-modellel* kiegészíteni, Everett munkája értelmében ugyanis a párhuzamos világok egy multiverzumban foglalnak helyet, így bár nem érintkeznek, de egyenrangúak: kapcsolat híján egyik sem ír(hat)ja felül a másikat.

Az alternatív történelem zsánerének legnevesebb kutatója, Gavriel D. Rosenfeld professzor mindenekelőtt két aspektusból tartja osztályozandónak az irányzat alkotásait.⁸ Egyrészt a választott történelmi töréspont, a neuralgikus⁹ vagy divergálópont¹⁰ szerint, s ezt is olyan megközelítésben, hogy az milyen jelentőséggel bír a műben meghatározó értelmezési horizontot adó etnikum szempontjából. A *Leviatán*-trilógia esetében fontos tudatosítanunk, hogy bár a mű apró lépésekben az első világháború szcenikáját írja át – ami pedig a Brit Birodalom és az Osztrák-Magyar Monarchia történetében is vízvonalzó jelentőségű volt, még ha eltérő végeredménnyel is –, tényleges történelmi választópontra mégis korábbra teendő. Ebből a szempontból az előszóban már felvetett darwini áttörés lesz a mérvadó, ami pedig esetünkben egyenlő az evolúciós-elmélet biopunk-hátszéllel megtámogatott továbbgondolásával. Westerfeld tehát egy tudománytörténeti töréspont mentén konstruálja univerzumát, egy olyan mozzanat szerint, amely nem is csak a britek számára volt mérőöldkő. Hivatkozott tanulmányában Rosenfeld ezen felül *disztópiákra* és *utópiákra* tagolja az allohistorikus műveket, esetünkben azonban nehezen dönthető el, hogy mégis mely pólussal állunk szemben. A *Leviatán* mint *disztópia* mellett szól a *barkácsok* túlpörgetett iparosodása, s az ezzel járó környezetszennyezés, illetve a militarista törekvéseket erősítő óriási tüzérez. Mindemellett ott van a *darwinisták* kétségkívül túlzásba vitt lénykoholása is, az, hogy a karakterek nem tudnak mit kezdeni a *nem* koholt állatokkal: ténykedésükkel voltaképpen felfüggesztették a természet emberi ráhatás nélküli teremtményeit.¹¹ Az *utópia* mellett szól azonban a világháború menetének átrajzolása, II. Vilmos szövetségi rendszerének korai megbomlása és leépülése, s néhány „ideát” bekövetkezett tragédia elkerülése is hőseink működése által. A konfliktus korai rendezésének reménye Westerfeld alternatív történelmét jobbnak, *utópisztikusabbnak* sejteti a miénknél. A besorolás tehát nem egyszerű, mintha a *Leviatán*-trilógia világa hasonló eredményt könyvelne el, mint a miénk, azzal a különbség-

gel, hogy amíg az emberáldozatok számát tekintve pozitívabb ki-
csengést villant meg, környezetszennyezésének fokozott mértéke és
a természet dolgaiba való markáns beavatkozása által pesszimistáb-
bat. Mondhatni a mű párhuzamos univerzuma körülbelül annyira
disztópikus és *utópisztikus* is egyben, mint a miénk. Az egyik-másik
felé történő elhajlást legfeljebb a humán- vagy a Gaia-szempont felől
elkövetett értelmezés indokolhatja meg.

Cory Gross steampunk művekre összpontosító fajta-meghatáro-
zása¹² analógnak mondható Rosenfeld iménti, kétpólusú rendszeré-
vel. *Nosztalgikus steampunk* alatt az alternatív technológia pozitív
végkicsengésű kiterjesztését érti, *melankolikusnak* pedig a vele való
visszaélést és fokozott pusztítást értékeli. A besorolás jelen szem-
pontrendszer szerint azonban talán mégsem olyannyira kettős,
hiszen a túlzás, mint kulcsszó mentén értékelve – túlzásba vitt kör-
nyezetszennyezés, génmanipuláció, stb. – Westerfeld műve inkább
melankolikusnak mondható.

Kortörés és világ-megközelítés tekintetében maga a steampunk is
további kategóriákra bontható, melyek révén az egyes jellemzők
markáns csoportjai ragadhatók meg, ám ezek a belső klasszisok nem
kizárólagosak: egyszerre több is érvényre juthat közülük.¹³ *Kortörés*
szerint, első világháborús éráról lévén szó, egyszerre beszélhetünk
*clockpunk*ról – a korábbi időszakokból átmentett fogaskerekes tech-
nológia –, *dieselpunk*ról – a már jelenlévő gázolaj használata –, *tes-
lapunk*ról – elektromosság felhasználása; Tesla jelenlévő karaktere
miatt a kategória fokozottan, egy következő kor előszeleként jut
érvényre –, illetve a szűkebb értelemben vett *steampunk*ról, ami
pedig a gőzerőt magát fedi le. A *világ-megközelítés* értelmében
elsősorban *boilerpunk*ról beszélhetünk, ami az arisztokratikus osztá-
lyok mellett a munkásosztály, s általában a köznépi rétegek viszonya-
it prezentálóként van jelen. Párhuzamosan betekintést nyerhetünk
azonban a legfelsőbb nemesség viszonyaiba is, gondolva itt például
a dinasztikus öröklődés kérdéskörére, ami pedig a *mannerspunk*ot is
érvényre viszi.

Hierarchiák

A trilógia cselekménye, világrendje alapvetően két karakterhorizont
felől bontakozik ki. Két főhős, egy lány és egy fiú, egy darwinista és
egy barkács, egy közember és egy császári sarj, de mindketten álca
mögé rejtőzve, a másodlagosság illetve kiközösítés áldozataiként.
Küzdelmük végig tükrözi a steampunk egyenjogúsító, liberális szel-
lemiségét.¹⁴

Deryn Sharp a késő viktoriánus éra nem direkte megnevezett, de
tipikus szüfrazsett karaktere a női emancipáció jogosságának igazo-
lója. Találékonyága, határozottsága férfi kortársai közt kiemelkedővé
teszi, noha ő maga végig álcát kell viseljen: csak úgy válhat a brit
aeronauták tagjává – a koholt lényeken szolgáló légierő katonái –, ha

12 Cory Gross, *Varieties of Steampunk Experience*, Steampunk Magazine, 1. sz., 60-63 = <http://www.combustionbooks.org/downloads/SPM1-web.pdf>. A meghatározás Celeste Olalquiaga gi/ccselméletén alapul. Vö.: Celeste OLALQUIAGA, *The Artificial Kingdom: A Treasury of the Kitsch Experience*, Pantheon Books, New York, 1998, főként 28-29; 68-74; 293.

13 Az itt (is) felme-
rült leágazásokról
lásd: Jeff
VANDERMEER – S. J.
CHAMBERS, *The
Steampunk Bible.
An Illustrated Guide
to the World of
Imaginary Airships,
Corsets and
Goggles, Mad
Scientists, and
Strange Literature*,
Abrams Image,
New York, 2011,
54-55. és a
[http://www.watt-
pad.
com/story/616257/
parts](http://www.watt-
pad.
com/story/616257/
parts) illetve a
[http://www.sf-
encyclopedia.com/
oldalak/vonatkozó
szócikkeit](http://www.sf-
encyclopedia.com/
oldalak/vonatkozó
szócikkeit).

14 Az irányzat disz-
krimináció-ellenes-
ségéről lásd: Jaymee
GOH, *On Race and
Steampunk*,
Steampunk
Magazine, 7. sz.,
16-31. =
[http://www.steam-
punkmagazine.com/
pdfs/spm7-web.pdf](http://www.steam-
punkmagazine.com/
pdfs/spm7-web.pdf)

15 Vö.

Morganatikus házasság, Kislexikon = http://www.kislexikon.hu/morganatikus_hazassag_a.htm

I. „A hivatalos megnevezés morganatikus házasság volt, ami Sándor szerint úgy hangzott, mint valami kórság neve (L: 275). A mi világunkban a trónörökös házasságából született gyermekeit, Zsófiát, Miksát és Ernőt valóban ez a diszkrimináció sújtotta.

16 Talán érdemes megjegyezni, hogy a regény – vagy a fordítás – olykor hibásan közli a dinasztikus kapcsolatokat. Egy helyütt Sándor nagyapjaként hivatkozik Ferenc József-re (L: 157), míg másutt a nagybátyjának nevezi (B: 108), noha helyesen Ferenc Ferdinánd nagybátyjáról van szó; a trilógia másutt helyesen jelzi a viszonyokat.

Derylként, tehát fiúként jelentkeznek a soraikba. Kalandjai során ismerkedik meg a tudós – a regényben nagyeszűeknek nevezik a koholókat, tehát az életfonalak, a DNS átalakítóit – Nora Barlow-val, aki szokatlan módon nőként is tagja lehet a tudóstársaságnak.

[Deryn] [m]ég sosem hallott tudós hölgyekről – vagy akár diplomatanőrökről. Mindig azt hitte, az egyedüli nők, akik külügyekbe ártják magukat, kémek. (L: 191)

Dr. Barlow esetében persze fennáll a pozitív diszkrimináció esélye, hiszen Darwin unokájáról van szó – megjegyezendő, hogy ő a regény azon karakterei közé tartozik, akik a mi világunkban is léteztek; ilyen még a már emlegetett Nikola Tesla is. A történet során kiderül, hogy a társaság részben ugyancsak nyitott az emancipációra, a legmarkánsabb hatást mégis az Amerikai Egyesült Államokban már lezajlott egyenjogúsítás gyakorolja hőseinkre. Látva az újságíró- és színésznők szabadosságát Deryn számára igencsak vonzóvá lesz az Újvilág, elsőrendűen mégis azt a konzekvenciát vonja le, hogy bár fokozatos lépésekben, de Európának is eddig a célig kell eljutnia. A fiatal lány önnön testével vívott küzdelme – lekötött mellek, a vérzés – a regény egy meghatározó csapásvonalát adják, a maszk levétele azonban csak részben sikerül: Európát előbb még fel kell készíteni rá.

Hohenberg Sándor küzdelme egy másfajta, de ugyancsak a hagyomány által bebetonozott hierarchia legyűrése ellen irányul. Sándor a szarajevói merényletben elhunyt Ferenc Ferdinánd és Chotek Zsófia „ideát” nem létező gyermeke, apja után nem hivatalosan a Habsburg Birodalom trónörököse. Chotek Zsófia alacsony származása miatt – hiába voltak a Chotekék ősi, cseh család – nem egyenrangú félnek számított a dinasztia szemében, így az uralkodó csak morganatikus házasságot¹⁵ volt hajlandó elfogadni, ami azt jelentette, hogy a születendő gyermekek nem örökölhetik apjuk dinasztikus előjogait, kvázi nem is örökölhetik majd utána a trónt. Sándor ezért kapja a von Hohenberg nevet, s így lesz a legrangosabb utódból nemkívánatos gyermekké.¹⁶ Westerfeld ezzel a vonatkozással érzékelteti a felső arisztokrácia hierarchiájának ugyancsak diszkriminatív jellegét. Apja halálának estéjén Sándort a Ferenc Ferdinándhoz közel állók egy csoportja menti ki családi fészükéből, hisz a trónörökös halálával a fiú potenciális célponttá, zavaró szálkává vált. Titkos hírek terjengtek ugyanis egy pápai bulláról – még ha a pápával időközben éppúgy méreg végez is –, egy ígéret-ről, ami mindent megváltoztathat.

A két fő karakter tehát, bár a társadalmi osztályok ellentétes pólusáról érkeznek, mégis másodrangúságukat igyekeznek eltörölni, egy olyan világban, ahol ez csak a hagyomány felfüggesztése révén lehetséges. A steampunk azonban lázadó műfaj... milyenek legyenek hát a karakterei?

Az emberben felmerül a kérdés, ezen a hajón vajon titokban *mindenk*i valaki más? (G: 455)

A regény tudatosan rejti álca mögé, majd tárja föl karaktereinek kilétét. De a *Leviatán* fedélzetén mindenki megtalálhatja a helyét, *valódivá* válhat (Vö. B: 115).

Chotek Zsófia és Ferenc Ferdinánd kapcsolatának története továbbá egy mise en abyme, tehát „kicsinyítő tükör” alakzatként fogható fel, ha az álcák lehullása után Deryn és Sándor bimbózó kapcsolatára gondolunk. Elvégre hogyan is lehetne – akár szándékon kívül is – még inkább fokozni egy főherceg és egy hozzá képest alantas grófnő vérlázító kapcsolatát, ha nem egy sehonnai polgárlány és egy kvázi-koronaherceg kapcsolatával? Mindez a kívántakkal ellentétben kétségkívül egészen másként teszi értelmezhetővé a Habsburg-ház ősi jelmondatát: „*Bella gerant alii, tu felix Austria, nube!*”, azaz „*Háborúzzanak mások, te, boldog Ausztria házasodj!*” Nem beszélve arról, hogy a trilógia utolsó oldalain Sándor a trónigényről való lemondását indokolta ezzel – a mozzanatot bizonyos értelemben már előlegezhette az az első részben olvasható jelenet, amikor a sikeres megmenekülés érdekében Sándor gondolkodás nélkül a tengerbe hajította a Habsburgok címerével ellátott aranyrudakat, az *örökségét*. Mint később kiderül, a kifejezés minden lehetséges értelmében, hiszen a trilógia végén a pápai bullával sem rest megtenni ugyanezt; keretes megoldás, csak nagyobb léptékben. A „kis” herceg mindezzel merőben más értékrendszer mentén kötelezi el magát, mint az a kor perspektívájából eleve következne: a steampunk felfogás mellett.

Történelmek

Westerfeld komoly kutatómunkáját elsősorban a részletekre való odafigyelés bizonyítja. Hősei nem gigantikus csatákat nyernek meg, nem a verduni és a somme-i ütközetek kimenetelét módosítják, hanem a nagy eseményekhez képest első ránézésre jelentéktelennek tetsző mozzanatokra gyakorolnak ráhatást, melyek azonban egy dominóeffektus elindítóiként, egy láncreakció részeként módosítanak majd a háború menetén. Westerfeld mindhárom kötet végén *Utószóban* értekezik az általa eszközölt múltplasztikázásról. Változtatásai az esetek túlnyomó többségében ok-okozatiak, s pusztán elvéve szolgálnak a történet drámaiságát növelő eszközökként. Utóbbira mégis példa lehet a szarajevói merénylet többszöri sikertelensége, s mindenekelőtt az, hogy Sándor szüleivel végül méreg végez az esti fogadáson, ami elsőrendűen a militarista II. Vilmos érdekeit szolgálja: casus belli-re volt szükség. Megjegyzendő, hogy a korban valóban terjengtek efféle pletykák, s ami a regény szempontjából fokozottan fontos: ez a mozzanat Sándort egyértelműen a kaiser ellenében kötelezi el.

Végtére is a rá vadászó csatahajók németek és osztrákok voltak. A családját régi barátok pusztították el, nem szerencsétlen szerb iskolásfiúk bandája. – De az apám mindig is a béke mellett érvelt. / – Most pedig nem érvelhet többé. Okos, nemde? (L: 101)

17 Vö. ROMSICS Ignác, *A Habsburg Birodalom föderalizálási tervei*, Európai utas, 2001/4, 13-22. Online elérhető: <http://www.hhrf.org/europai-utas/20014/4.htm>

18 *A trónörökös, aki nem szerette a népeit*, Múlt-kor = http://mult-kor.hu/20140627_a_tronorokos_aki_nem_szerette_a_nep-eit?pldx=1; GYÖRGY Sándor, *A trónörökös - Ferenc Ferdinánd élete* = <http://www.campusonline.hu/tudomany/tortenelem/4216-a-tronorokos-ferenc-ferdinand-elete-2-1.html#.V0h-E1V97Gg>

19 Vö. PAUL KENNEDY, *A nagyhatalmak tündöklése és bukása*, Akadémiai kiadó, Budapest, 1992, 229–240; 243–260.

A korabeli Magyarország szempontjából legalább ellentmondásosnak, de sokkal inkább magyarellenesnek értékelte Ferenc Ferdinánd a *Leviatán*-trilógiában a pacifizmus mintaképe. Westerfeld mindezt történelmi forrásokból ismert defenzív politikai felfogására, a birodalom dualizmusát trializmusá, majd Nagy-ausztriai Egyesült Államokká átalakítani kívánó terveire alapozta, ami az Osztrák-Magyar Monarchiában élő összes nemzetiséget kvázi azonos rangra emelte volna,¹⁷ megtámogatva mindezt dinasztikus értelemben elitistának semmiképp sem nevezhető – ráadásul nemzetiségi – házasságával. A fentiek értelmében válhatott ellenségessé a háborúra éhes alternatív Német Birodalom számára, s vele fia, Sándor is. Az ilyen formán kialakult, szinte már demokratikus Ferenc Ferdinánd-kép azonban ellentmond a mi világunk valóságának, a koronaherceg ugyanis sokkal inkább a római „*Divide et impera!*”, tehát az „*Oszd meg és uralkodj!*” elv alapján kívánta belső határok mentén feldarabolni országát, egy központosított uralkodói hatalmat hozva létre közben.¹⁸

A második kötet konfliktusa az Oszmán Birodalomban, elsőrendűen a fővárosban, Isztambulban, illetve a Márvány-tengeren játszódik. Westerfeld egyrészt tudatosan veszi sorra a keleti birodalom hadba lépésének körülményeit, többek között azt, hogy Churchill kárterítés nélkül foglalta le a törökök által már kifizetett, Angliában gyártott hadihajókat, az I. Oszmán Szultánt és a Reshadyjet, majd az ezek helyét átvevő német „ajándékok”, a Breslau és a Goeben hajók történetét, melyekért cserébe az oszmánoknak „pusztán” a flottájuk fejévé kellett megtenniük Wilhel Souchon tengernagyot. Azt a Souchont, aki később az orosz flotta engedély nélküli lövetésével rángatta be a törököket a háborúba.¹⁹

Újság? Ez a legnagyobb sztori egész Isztambulban. A szultán félig csődbe ment, tudjátok, szóval azt a cirkálót az emberek által összeadott pénzből vették. A nagymamák eladták az ékszereiket, és az érte kapott pénzt adták be. A gyerekek is összekaparták a garasait [...]. A birodalomba mindenki birtokol egy szilánkot abból a hajóból! Vagyis birtokolt, amíg a ti Lord Churchilletek le nem nyúlta. (B: 134)

A *Behemót* következő történelmi töréspontja az Oszmán Birodalom belpolitikai helyzetére épít. Westerfeldnél elbukott az 1908-as forradalom, az Egység és Haladás Pártja feldarabolódott. Így történhet meg, hogy a műben még mindig a szultán hatalmáról beszélünk, noha „ideát” a forradalom letaszította őt trónjáról. A *Behemót*ban mindennek fényében 1914-ben egy újabb forradalomra kerül sor, melyben az egyes ellenzéki frakciók – és a soknemzetiségű birodalom népei – újra egymásra találnak, és hőseink segítségével ismételten forradalmat robbantanak ki. Westerfeld ezzel nem csak egy olyan politikai irányvonalat ágyaz az oszmán vezetésbe, amely hajlandó szembefordulni, vagy legalább is el nem kötelezett státuszt felvenni a birodalom fölött egyébként is bábáskodó németekkel – akik még a korabeli török sajtó markáns hányadát is a magukénak tudhatták –, hanem egy kozmopolita, multietnikus pártot, mely révén a Közel-

Kelet óriásállama a maga sokszínűségében is egységes maradhat, nem úgy, mint az történt ideát.

Valójában az, hogy segítette a forradalmároknak megdönteni a szultánt, a *leghasznosabb* dolog volt, amit valaha tett. Ezzel megfosztotta a németeket egy barkács szövetségéstől, és bebizonyította, hogy ő, Hohenberg Sándor herceg, át tudja billenteni ennek a háborúnak a mérlegét. (G: 17-8)

20 Dr. Tony PHILLIPS (szerk.), *The Tunguska Impact – 100 Years Later*, NASA = http://science.nasa.gov/science-news/science-at-nasa/2008/30jun_tunguska/

A *Góliát* fontos társadalmi funkciót betöltő karaktereket mozgat. Elsősorban a már emlegetett, s a steampunk művek által egyébként is nagyon kedvelt Nikola Tesla – a potenciális „őrült tudós” mintapéldája; a történetben is végig a zseni/őrült kettős váltakozik – tudományát gondolja tovább, aki „ideát” is úgy reklámozta fejlesztés alatt álló „halálsugarát”, mint ami tízezer repülőgép lelövésére is képes. Regénybeli szerepe kettős: egyfelől pacifista, hisz megelőző csapását a háború megrekesztése okán követné el, a felmerülő áldozatok száma – Berlin összlakosságáé – azonban erkölcsi tekintetben a háborút kiobbantók közé sorolná őt is. A szibériai meteor becsapódás ugyancsak valós történeti esemény, ám ahogy a valóságban, úgy a regényben is valószínűtlen, hogy bármi köze is lett volna Tesla kísérleteihez.²⁰ A mexikói forradalmak s főként Francisco „Pancho” Villa karaktere a németek által ugyancsak beugrasztani kívánt Mexikó okán jelen. Japán tudósok – a felkelő nap országában is megfordulunk –, német hangzású nevük miatt üldözött, az Egyesült Államok kormánya által potenciális ügynököknek feltételezett férfiak, médiamogulok, mint Pulitzer vagy Hearst, és újságírók, sok-sok „ideát” is létezett személy története mentén bomlik ki a cselekmény. A regény legmarkánsabb történelemmódosító passzusa pedig az Egyesült Államokba vezényelt, Tesla fenyegető halálsugarának kiiktatását célzó, titkos, de kiszivárgott német akció, minek révén az USA három évvel korábban ugrik be a háborúba.

A világegés tehát Westerfeld univerzumában sem vált teljes mértékben elkerülhetővé, de a nagy szövetségesüktől, az Oszmán Birodalomtól eleve megfosztott központi hatalmak az USA-val is kezdetektől ellenségeként kénytelenek számolni, minek okán, s az erőarányok fényében feltételezhető, hogy egy sokkal rövidebb, sokkal gyorsabb lefolyású és sokkal kevesebb áldozattal járó alternatív első világháborúról beszélhetünk a mű esetében. Ez a sok változás ugyanis mindössze három hónap alatt esett meg: ennyi a teljes regényidő.

Kapcsolások

A regény részét képező illusztrációk nem csak a szöveg színesebbé tétele okán vannak jelen, de kommunikálnak is vele; tulajdonképpen médiumok közti kommunikációról van szó. Mindhárom regény felütésekor egy különös Európa-térképpel találkozunk, amely rájátszás azokra az első világháborús mappákra, melyek a szembenálló feleket

21 A következő felületeken, publikált adataik feltüntetésével öt ilyen is fellelhető:

<http://www.chitadel.net/forum/topic/6287->

[%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%82](http://www.chitadel.net/forum/topic/6287-%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%82)

[%D1%83%D1%80%D0%B8/;](http://www.chitadel.net/forum/topic/6287-%D1%83%D1%80%D0%B8/)

<http://www.genealogyintime.com/records/Europe-genealogy-records.html>

22 A sokvilág-elmélettel együtt rezonáló műfaj természet-tudományi megfogalmazását lásd: H. NAGY Péter, *A sokvilág-elmélet filmes alkalmazásai*, Opus, 2012/6., 48–56.

az országhatárok kontúrjainak betartásával vagy egymással acsarkodó vezetőik karikatúra-rajzával, vagy állatok, esetleg politikai-hadászati, illetve kulturális jellemzőik mintájára ragadták meg.²¹ Westerfeld trilógiájának illusztrátora, Keith Thompson egymásba gyúrta ezeket a variánsokat, s mindezt úgy, hogy ötvözze őket az alternatív világ államainak barkács illetve darwinista jellemzőivel. A második kötet elején fellelhető Churchill-ellenes propagandaplakát bekerül a szövegbe, s tulajdonképpen kép–szöveg irányú mozgást végezve vált médiumot (Vö.: B: 248), míg a *Behemót* 138-9-ik oldalán található illusztráció tömegéből egy sunyi alak az olvasóra „néz” – pár sorral később kémek rajtaütéséről esik majd szó.

Az oszmán szultán tróntermében járva hőseink egy, a doppelgänger-jelenséget idéző szituációban találják magukat, mely a törökök és a németek közti tényleges kapcsolatnak egyben metaforikus és „kicsinyítő tükör”-szerű megragadása lesz. A csarnok apró trónján törökülésben ül a szultán, s mögötte egy, az alakját idéző, óriási gölem. Öltözeke, testtartása tökéletes mása az uralkodóénak. És nem is csak az:

Mögötte megmozdult a szobor, és utánozta a mozdulatait. Egy automata volt – az egész trónterem egy óriási gépezet! De a motorok és áttétek moráját suttogásra tompították a vastag faliszőnyegek és a kőfalak, így a hatalmas szobor szinte élőnek tűnt. [...] Talán, hogy az illúziót növelje, a szultán lassan és óvatosan mozdult, akár egy színész a pantomimelőadáson. Deryn azon töprengett, vajon ő maga irányítja-e az automatát, vagy gépészek lesik valami elrejtett kamrából, miközben kezük végigfut a karokon és tárcsákon. (B: 227–229)

Aztán egy kicsivel később valami megváltozik. A britek ajándékát darabjaira zúzza a fémkar.

Különös, de a férfi éppolyan meglepettnek tűnt, mintha nem tudta volna, mit csinál. De persze ő nem is tett semmit – csak az automata. / Deryn a szultán kinyújtott kezére nézett. Az ujjai még nyújtváltak, hiszen egyszerűen csak a lábafelé intett, nem pedig öklökből zárta a kezét... (B: 230)

A hasonmás innen nézve tehát csak látszathasonmás, ahogy a szultán politikai függetlensége, szabad akarata is. A gépet német mérnökök építették, a gépet német mérnökök kezelik. Hasonló történik a nagypolitika színpadán is: gondoljunk csak vissza Souchon admirális akciójára. Ugyanezt a hatalmi viszonyt szimbolizálja továbbá egy bábkokkal előadott árnyjáték is, kvázi művészetközi térben, a *Behemót* 262. oldalán.

A regénytrilógia több szakaszán is szembesülünk önnön műfajára, tehát az allohistorizmusra tett önreflexiókkal. A „*Mi lett volna, ha...?*” kérdés éppúgy vonatkozik azon események lehetséges másként alakulására, melyeket Westerfeld átplasztikázott, és azokra is, amelyeket nem, így a szöveg folyamatosan reflektál a minden pillanatban ott lévő variációkra, s arra, hogy maga ezeknek csak egyetlen lehetséges változata... ahogy az olvasó világa, annak történelme is.²² Hisz karaktereink egy-egy cselekedete vagy hibája, ahogy a mi összes cseleke-

detünk és hibánk is egy másik világ-variánshoz képest mindent megváltoztat(hat) (Vö. B: 470; 501; G: 283; 290; 300; 411). Egy további példa, amikor Sándor Lord Churchill török hadihajókat lefoglaló akcióján töpreng, ami nélkül a *Leviatán* és ő maga sem jutott volna az Oszmán Birodalomba, s nem vált volna dominóeffektust generáló események kulcsfigurájává (Vö. B: 249). Az allohistorizmus egyik szimbólumaként foghatók fel a tükrök, hisz minden alternatív történet a mi világunknak és múltunknak állít *görbe* tükröt. Erre utalhat Keith Thompson azon illusztrációja is, melyen Derynt csupán egy tükörben látjuk (Vö. L: 520). A regény egyik karaktere a *Behemót*-ban a történetészövés ősi irodalmi topozsára hívja fel a figyelmet, arra, hogy a „szöveg” szó maga a „szövetből” származik, s ahogy a pók szövi össze a szálakat, úgy teszi azt például az egyes szövegek szerzője is (Vö. B: 437). További önreflexiók vonatkoznak magára a *sztorira* is, s az annak kapcsán értekezők megjegyzései, ahogy saját történetüket értik alatta, természetesen egyszerre érthetők az általunk olvasott kötetekre is, kvázi értékelhetők a regényvilágon kívülre vonatkozó kommentárként, vagy az olvasóval való összekacsintásként:

Amennyire látom, ez a sztori még csak most kezd igazán érdekessé válni. (B: 329) – Majd egy kicsit később: – Ha elárul minket, a sztorinak lótték. De ha vár még egy hangyányit, akkor sokkal izgalmasabb lesz minden, ezt megígérhetjük! (B: 484)

A posztmodern Németh Zoltán által *antropológiáinak* nevezett dimenziója²³ is fokozottan előtérbe kerül a regényben. A steampunk köztudomásúan elnyomásellenes, egyenlőségpárti és humanista, a választott alternatív kor társadalmi egyenlőtlenségeit mindig reflektorfénybe állítja, ezzel is reflektálva saját éránk problémáira. Amint arra a *Behemót* utószavában Westerfeld is utalt, elsősorban azért tartotta meg egységesnek az Oszmán Birodalmat, hogy az a maga multietnikus voltával váljon példaértékűvé. A szultáni hatalom ellen küzdő forradalmár párt is internacionális: minden etnikum képviselteti magát benne, ami az Európai Unió jelmondatával, az „Egység a sokszínűségben”-nel rezonál együtt. A főszereplők államai, a Habsburg Birodalom és Brit Birodalom egyaránt multietnikus államalakulatok (Vö.: B: 331), hőseink vagy részben, vagy egészében nemzetiségiek: Deryn skót, Sándor anyja cseh származású. A fentiekben már ugyancsak tárgyalt arisztokrata, társadalmi osztály vagy nemi diszkrimináció elleni harc is a műfaj ezen dimenzióját erősíti. Az oszmán forradalmár párt iszlám mozgalomként is a női emancipáció harcosa (Vö. B: 277–278; 359; 438), s az Egyesült Államok hangsúlyozott nemi egyenlősége (Vö. G: 460; 497), valamint a Nora Barlow által képviselt, tudás és tehetség révén elért magas tisztség is mind az egyenlőség erősítői²⁴ – a regény vitathatatlanul utóbbiak szerint osztályoz egy-egy embert, ami összecseng a korai nőjogi mozgalom, a szüfrassetek ideológiájával.

23 Részletesen lásd: NÉMETH Zoltán, *A posztmodern magyar irodalom hármas stratégiája (vázlat)* = Az oldalszámok – a továbbiakban is – az alábbi kiadásra vonatkoznak: H. NAGY Péter – KESERŰ József (szerk.): *A párbeszéd eleganciája. Köszöntő kötet Erdélyi Margit tiszteletére*, Selye János Egyetem Tanárképző Kar, Komárom, 2015, 62–64.

24 Hőseinknek persze nem csak a világ diszkrimináns felfogása ellen kell küzdeniük, de az egymáséival – hisz ezek kvázi örökletesek –, sőt, a beljükből neveltekkel is. Sándor a gépvezetés tudományát például eleve a férfiakhoz köti (Vö. B: 363); Deryn eleve hátrányként tekint saját lányaságára (Vö. B: 371); kommentálja is, hogy a történelem a férferek és nem a feleségekre emlékszik (Vö. B: 387). Mindezeket jól kompenzálja, hogy az „egyszerű” polgárlány tehetségesebb és *magasabb* katona, mint a Habsburg-sarj Sándor (Vö. G: 236; 389). Westerfeld folyamatosan él az ilyen és hasonló kiegyenlítésekkel. Ahogy az egyik kritikus fogalmaz: „[I]tt a lány főszereplő az igazán vagány, míg a fiúnak olyan tartása van, amihez hasonlót ritkán látni manapság – de a pátoszt épp úgy kerüli Westerfeld, mint a túlzott kapkodást.” – UZSEKA Norbert, *Scott Westerfeld: Leviatán*, Ekultura, 2012. november 20. = <http://www.ekultura.hu/olvasnivalo/ajanlok/cikk/2012-11-20+09%3A00%3A00/scott-westerfeld-leviatan>

25 *Pauline pezsgő élete* (Rendező: Louis J. GASNIER – Donald MACKENZIE, Gyártók: General Film Company – Eclectic Film Company, USA, 1914.)

Mindehhez hozzáigazodik hőseink pacifista felfogásmódja; Sándor az apai ösvény követését látja ebben, s egyfajta transzcendens dimenziót is kölcsönöz neki a *gondviselés* folytonos emlegetésével, mely a korabeli osztrák bigott kereszténység lenyomata. Hohenberg hercege a béke harcosaként aposztrofálja önmagát (Vö. B: 324; 408; 416; 444; 470; 583–584; G: 24; 239–242). Ezt a hitet egyetlen huszárvágással más színben tünteti fel a *gondviselés* derwinista pragmatizmussal való megragadása: *szerecsként* (Vö. G: 462). Megjegyzendő, hogy más hiedelem-világképek is betolódhatnak a műbe: a leglátványosabb a világ, mely egy teknős hátán pihen, s utóbbi elefántok és újabb elefántok hátán, véges-végig (Vö. B: 350). Nehezen eldönthető, hogy az iménti univerzum-felfogást csak viccként emlegeti-e a szereplő, ősi mítoszokig tágítva az egymás mellett futó nézetek terét, vagy egyszerűen egy intertextuális tisztelgéssel van dolgunk Terry Pratchett *Korongvilágára* utalva. Pontosabban egy alternatív *Korongvilágra*, elvégre a hordozóként feltüntetett teknős és elefántok sorrendje odaát fordított.

Mint láthattuk, amíg a *Leviatán* elsősorban a világépítésre koncentrált, és a történet fő oszlopait rakta le, addig a *Behemótban* már felerősödött a poétikai dimenzió. A *Góliát* is ezt a vonalat vitte tovább. Westerfeld trilógiájának érája a világsajtó térhódításának, s a film szárnybontogatásának a kora. Előbbi folyamatosan jelen van kotnyeles újságíróival, s zárásként is fontos szerep hárul rá: Eddie Mallone neve alatt jelenik meg ugyanis az a cikk – a kötetben is más tördeléssel, az utolsó oldalakon –, amelyben Hohenberg Sándor egy egészen más jövő mellett teszi le a voksát, mint az egy császári trón várományosától várható volna. A média azonban nem pusztán kotnyeleskedő, hanem veszélyes is. Fegyver.

A lépegető talapatok közelebb dübörögtek, kameráik fölemelkedtek, és hirtelen ragadozószerűnek látszottak, Derynt arra a skorpiólépegetőre emlékeztették, amelyik Gallipolinál elfogta az embereit. A kamerák még kicsit hasonlítottak is a barkács gépfegyverekre. (G: 306) – Majd később: – Egy mozgóképkamera másodpercenként tizenhat képpel úgy kattogott, akár egy gépfegyver. (G: 337)

Hőseink William Randolph Hearst sajtómágnás társaságában nézik meg mozgóképen a *Pauline pezsgő élete*²⁵ (*The Perils of Pauline*) című filmsorozatot, amely „ideát” is a kor mozilátogatóinak nagy kedvence volt, kiaknázva a „függő vég”-ben rejlő lehetőségeket, tehát azt, hogy mivel a főhős, Pauline minden rész végén pácban marad, vonzani fogja a közönséget a következő előadásra is. A sorozatnak elsősorban nem az az érdekessége, hogy a mi világunk és a *Leviatán*-trilógia univerzuma számára is ugyanazt az élménykészletet szolgáltatja, de az, hogy Pauline első kalandja voltaképpen megegyezik Deryn első napjával az aeronautáknál – pusztán egy léghajó/darwinista légfúvó, illetve egy későbbi epizódban egy gépjár-mű/barkács lépegető a különbség, minden egyéb megegyezik.

[E]gy fiatal lány sodródott magányosan az égen, és csak az eszé-
re, némi kötélre és néhány zsák ballasztra hagyatkozhatott, hogy
megmentse magát. (G: 332)

Ami fontos, hogy a filmet látó Sándor fel is idézi Deryn kalandját, tehát a könyv direkte párhuzamot állít az oldalain látott, ám „ideát” is létező film és önmaga egyes szakaszai közé, ami pedig csak a regény létrejötte révén lehetséges. Többek közt ezzel hívja fel a figyelmet önnön irodalmiságára és fiktív jellegére is.²⁶ Pár oldallal később, ahogy Sándor Herast birtokának befejezetlen épületeit szemléli, melyek csak arra szolgáltak, hogy bizonyos szögből jeleneteket lehessen előttük filmezni és nem pedig arra, hogy beléjük költözzenek, a herceg az egész komplexumot *hamisnak* bélyegzi (Vö. G: 337), amivel pedig saját világának létét is kétségbe vonja, mégpedig az olvasó felől, aki számára a *Leviatán*-világa épp olyan lehet, mint Hearst félkész épületei, hiszen az – ahogy egyetlen történet sem – nem mesél el min-
dent. Ami itt kétségeket kelthet, az az, hogy a befogadó maga ugyancsak nem ismeri világának minden szegmensét, teljességét, amiből pedig univerzumának kétségbevonása is következhetne. A jelenség azonban megközelíthető a másik oldal felől is, hisz egy bekezdéssel alább Sándor azt taglalja, hogy egy közeli rokona úgy hitte, az emberről készített fényképek darabokat rejtenek foglyul a lefotózott lelkeiből. Ez utóbbi hiedelem némely bennszülött törzsek esetében is virágozik, az egyes médiumok és művészetek *megörökítő* funkciója pedig, ami a világteremtés esetében akár *teremtő* funkcióként is értelmezhető, valami transzcendens hatalommal ruházza fel az alkotókat. Valamivel, ami túl van a valóságon. Valami *fantasztikussal*.

Utóhang

Scott Westerfeld *Leviatán*-trilógiája kétségkívül az utóbbi évek egyik legnagyobb steampunk teljesítménye, s a markáns vegyítések révén annak megújítója: nem csak a peremirodalom más zsánerei, például az allohistorizmus vagy a biopunk felé emel hidakat, de poétikai összetettsége, posztmodern eljárásai, önreflexiói révén – melyek a legjobb *gőzvándál* műveket idézik – a magas irodalom kutatói számára is izgalmas anyag. Meg nem álló kalandfolyam, mesteri és páratlan alternatív világ,²⁷

ami azon könyvek polcára való, melyek révén kétségkívül közelebb hozható – és nem csak a fiatalokhoz – az irodalom.²⁸

Valami, ahol semmi sem az, aminek elsőre látszik, s ahol a küzdelem éppen annyira zajlik a bilincsek és egymás ellen, mint amennyire egymásért is.

26 Érdekességként megjegyezhető, hogy a későbbiekben Deryn valóban visszaköszön a mozivásznonról, hisz a Pancho Villa és Hearst által kötött szerződés értelmében lefilmezik egy akcióját. A mozivásznon az alábbi felirat lesz olvasható a képkockák alatt: „A bátor aeronauta próbálgatja szárnyait.” (G: 478). Deryn egy szerkezetnek köszönhetően a filmezés során valóban repült; mi éppenséggel az ő szemzőgéből egy megint másik médium, a rajz révén láthatjuk magát a kamerázó lépegetőt, a *Góliát* 378. oldalán. A médiumközi kapcsolat, a nézőpontváltás és a realitás vs. irrealitás kettőse többszörösen kerül fókuszba.

27 „Westerfeld egyik legfőbb trükkje az, hogy semmit sem pörget túl, ettől mind az események, mind a szereplők hihetővé válnak – a steampunk háttér meg egyszerűen szuper nála.” – UZSEKA, *Uo*.

28 Ahogy a kötet egy ifjú kritikusa írja: „Ideális a könyv ahhoz, hogy a fiatal korosztály megszeresse általa az olvasást. A szereplők közvetlenek, könnyen megszerethetőek, könnyű velük azonosulni. A lények és szerkezetek sokfélesége lenyűgöző, minden olvasót elvarázsolnak az egyediségükkel.” – SHANNARA, *Scott Westerfeld: Leviatán (Leviatán-sorozat 1.)*, Könyvek erdeje, 2012. december 6. = <http://shanarablog.blogspot.sk/2012/12/scott-westerfeld-leviatan-leviatan.html>

JÓZSA EVELIN

Egy zárt terű thriller elemei

Emma Donoghue: A Szoba

1 KLÁG Dávid, *Ez a film egy tündérmese, a gonoszról szól – Interjú Emma Donoghue-val, A Szoba Oscar-díjra jelölt írójával*, 2016.

=
http://index.hu/kultura/cinematix/2016/01/31/ez_egy_tundermese_gy_erekek_is_ertik

2 *Room* = – saját fordítás.

Az ír-kanadai származású író, Emma Donoghue ellentmondásos regénye, *A Szoba* (eredeti nyelven: *Room*, 2010-ben jelent meg) legelőször 2011-ben, majd 2016-ban látott napvilágot magyarul. Eddig több mint negyven nyelvre fordították le.

Donoghue így válaszolt egy interjúban arra a kérdésre, hogy mennyire ásta bele magát az amstetteni rém és Natascha Kampusch történetébe:

Csak az alapsztorit vettem onnan. Semmi mást. A Fritzl-üggyel keveset foglalkoztam ezen kívül, sőt, megpróbáltam minél kevesebbet megtudni róla. Persze, olvastam róluk, de elhatároztam, hogy teljesen elszakítom magam az eredeti ügyektől: úgy döntöttem, hogy a cselekményt Amerikába helyezem, a pince helyett pedig egy fészker lett a cella, hogy legyen valamennyi természetes fény a cselekményben. A fogvatartó nem az egyik fogoly apja, és csak egy gyerek van a történetben. Tudatosan akartam távol tartani a való életet a könyvtől.¹

Továbbá a saját weboldalán ez olvasható, mint személyes jegyzet a könyvhöz:

A Szobát a gyerekek ihlették; a bezárt szoba metaforája a klausztofóbia és gyengéd kötelékű apaságnak. Amíg írtam a regényt, az ötéves fiamtól, Finntől kölcsönöztem az ő megfigyeléseit, vicceit, nyelvtanát és egész párbeszédeit. *A Szobát* még az ősi népi motívumok, mint például a befalazott szűz, aki szült (Rapunzel) és más mitikus hősök (Danaé és Perszeusz) ihlették. A Fritzl család szökése az ő börtönükből Ausztriában is inspirált *A Szoba* megírásában. Viszont kételkedtem abban, hogy mai főcímetek fogok használni kiindulópontnak, de véletlenül sem szeretném azt, hogy megvádoljanak kizsákmányolással vagy éppenséggel, hogy Fritzl írójaként címkézzenek meg. De egészében, a hetedik regényem megjelentetése – és a szerencse, hogy új olvasókat szereztem a világ minden tájáról – örömmel tölt el engem.²

A filmadaptáció ugyanezen a címen került a mozikba 2015 novemberében. A film rendezője Lenny Abrahamson. A főszerepekben Brie Larson (Anyajoy) és Jacob Tremblay (Jack).

A cselekmény

A cselekmény ideje lineárisan halad előre. Nincsenek benne visszapillantások. Érdekes módon a mű nem azzal ér véget, hogy megszöknek a Szobából, hanem Donoghue még a szökés utáni életükre

is fókuszál. Ennélfogva két részre tudjuk osztani a regényt. Az első részbe tartozna a fogva tartás, ami kizárólag a szerszámoskamrában játszódik. Ez a rész nem egy rettegett bebörtönzésről szól, hanem ehelyett az anya-fia közötti kapcsolatra összpontosul és az ő létezésükre, mint egy két főből álló mini-törzs.³ A második részben pedig a kiszabadulás utáni időszak követhető nyomon. Azonban a regény öt fejezetből áll:

- I. Ajándékok,
- II. Nemhazudás,
- III. Meghalás,
- IV. Utána,
- V. Élés.

A narráció egyes szám első személyű, korlátozott tudású. A kisfiú, Jack a homodiegetikus narrátor, és a könyv kezdetén tölti be az ötödik életévét. Anyával él együtt a Szobában. Patás (Anya elrablója) egy hangszigetelt szerszámoskamrában tartja őket fogva az udvarában. A regény bepillantást nyújt a mindennapi strukturált életükbe. Énekelnek, játszanak, tornáznak, tévét néznek, vasárnaponként sort kerítenek a Kiabálásra (közel állnak a tetőablakhoz és teljes hangerővel kiabálnak), olvasnak. Anya tervet eszel ki, hogy kiszabadítsa magukat. Jack halottnak tettei magát, a szőnyegbe csavarva. Így Patásnak a fiú tetemét ki kell vinnie és valahova elásnia. Jack leugrik a teherautóról, egy férfi az utcán hívja a rendőrséget. Patást elfogják, és Anyát kiszabadítják. Majd a kórházban ápolják őket. Anya szülei és bátyjának családja is felbukkan. Anya öngyilkossági kísérletet hajt végre az interjú után: tablettákkal akarja megmérgezni magát, sikertelenül. Amíg Anyát ápolják, Jack a nagyszüleinél lakik és ismerkedik a külvilággal. Miután Anya helyrejön, fiával elköltözik a saját házukba. A mű végén mindketten búcsút mondanak a Szobának.

A mű kritizálja a sietős életvitelt. „A Szobába nekem meg Anyának mindenre volt időnk. Szerintem az idő nagyon vékonyan szétkenődik az egész világon, mint a vaj a kenyéren, az utakon, meg a házakon, meg a játszótereken, meg a boltokon, úgyhogy csak egy kis kenődés jut minden helyre az időből, aztán mindenkinek sietnie kell érte a következő darabhoz.”⁴ – így vélekedik Jack. Ezenkívül még a folytonos televízió-bámulást is kritikával illeti a mű: „Amikor végül idehozta a tévét, napi huszonnégy órában ment, csupa butaság, olyan ételek reklámjai, amikre emlékeztem, és fájt a szám, annyira akartam olyanokat enni. Néha hangokat hallottam a tévéből, mintha hozzám beszéltek volna.”⁵ Anya nem is engedi meg Jacknek, hogy huzamosabb ideig nézze a tévét. Sőt, még a médiát és a lottózás felett is ítéletet mond.

A cím és a mottó

A regény címe utal arra a helyszínre, ahol a cselekmény ideje játszódik. Jack számára az otthont jelenti, amíg Anyának egy hangszigetelt börtönt, ahonnan ki tudja, mikor fog kiszabadulni.

3 Xiao-Fang CHI, *Closet Children: Growing Up in Confinement in Twenty-First Century Memoirs and Fiction*, 2015, 38. = <https://openaccess.lidenuniv.nl/bitstream/am/handle/1887/34260/XF%20Chi%20MA%20Thesis.pdf?sequence=1>

4 Emma DONOGHUE, *A Szoba*, Alexandra, Budapest, 2011, 345.

5 *Uo.*, 121.

Mottó:

„Óh fiám,
mily nagy bánatom!
De te alszol, csecsemő-szived
még pihegőn szunnyad a bús deszkák között
ércbeszögelt éjszakákban,
kékfényű sötétségbe nézel el.”

Szimonidész (Kr. e. kb. 556–468): Danaé.⁶

Danaé és fia, Perszeusz, be voltak zárva egy ládába, a tenger mélyén, mert Danaé apja, Akrisziosz, félt, hogy beteljesül a jóslat, miszerint unokája fogja őt megölni. Félelme nem volt alaptalan, mivel később be is igazolódott a jóslat.

A mottó kétségtelenül nagyon illik a regényhez. Könnyű párhuzamot vonni az alakok között. Danaé és Perszeusz egyenlőséget mutat Anyával és Jackkel, míg Akriszioszt testesíti meg Patás, továbbá a ládát szimbolizálja a Szoba.

Szimbólumok a műben

A Szoba egyben szimbolizálja a börtönt és a menedékhelyet. Anya mindenképp börtönként éli meg, Jack viszont miután kikerül, vágyódik vissza, mivel eddig sehol máshol nem élt. Menedékhely azért, mert egyben ez volt számukra az otthon. A fiú a négy fal között élt, az volt számára az egész világ. Viszont, ha Jack tovább élt volna itt, minden bizonnyal lidércnyomásként tekintett volna a Szobára.

A Szekrény Jack számára nem más, mint az a hely, ahova éjjel elrejtőzik, ha jön Patás. A Szekrény egyrészt a biztonságnyújtást reprezentálja a műben. Központi szerepet játszik ez a hely Jack fejlődésében. A Szoba mint a közös szféra jelenik meg, viszont a Szekrény csak Jacké, az ő privát szféráját szimbolizálja, ami egyben a Szobában helyezkedik el. Jack innen megfigyelheti a dolgokat olyan módon, hogy őt nem látják. Ott észrevétlen tud maradni. Másrészt viszont a Szekrény is fogva tartja őt.

A Szekrény lehetővé teszi Jack számára, hogy a képzelőerejét fejlessze, és továbbá azt is, hogy távol maradjon a patriarchális erőszak-tól. Ellentétben Anyával, akit már hét éve bántalmaz Patás.

A szoptatás szimbolizálhatja az anyai szeretetet és mély elkötelezettségét Jack iránt.

Anya Rossz Foga: miután a kiesett a fájdalmat okozó rossz fog, Jack megtartotta azt. Miután a nő öngyilkosságot követett el, Jack nagyobb ragaszkodást mutatott a fog iránt: a szájában tartotta. Tehát a Rossz Fog a szorosabb köteléket szimbolizálja, pontosabban az egyetlen köteléket, amikor Anya a klinikán volt és Jack a nagyszülei-nél. Miután Jack elvesztette a fogat, pánikba esett. Viszont akár együtt vannak, akár nem, Jack mindig magával hordozza Anya egy kis részét önmagában.

Fő témák

7 Uo., 97.

8 Uo., 189.

Fogva tartás: Jack a Szobát gondolja az egész világnak, míg Anya tudja, hogy nem így van. A fiú szinte fel sem fogja, hogy ő egy rab, édesanyjával együtt.

Szabadság: miután kiszabadultak, Anya kevésbé érzi magát szabadnak, mint azt korábban gondolta. A lesifotósok dühítik őt. Jacknek hiányzik a Szoba és a benne lévő dolgok. Mindazonáltal felfedezi a külvilágot (mint Dóra az animációs sorozatban) szerető családjá segítségével által. És nemcsak felfedezi, hanem saját bőrén is tapasztalja a világ örömeit és viszontagságait. A mű végén Anyával együtt találják meg az új otthonukat a Kintben.

A családot nemcsak igazi személyek alkotják, hanem a Szobában található tárgyak is részét képezik ennek a közösségnek. Nagyon szoros a kapcsolat az ott található dolgok és Jack között.

Az idő múlása: amikor Anya a Nincs itt állapotában van (naphosz-
szat alszik, nem szól Jackhez), a fiú számára rettentő lassan telik az idő. Ennek kifejezésére Jack a „száz” számnevet használja: „Száz órát várok, de Anya nem jön értem.”⁷, „Sok száz órán át nézek, szúr a szemem.”⁸ Az idő múlása sok sebet begyógyít, de ezzel egyidejűleg új sebeket ejt. Anya és Jack megszökött, de Anyának szembe kell néznie azzal, hogy szüleinek házassága tönkrement.

Félelemérzet: Anya rendkívül félt Patás látogatásai során, nehogy fogva tartója akár ránézzen a fiúra. Minden erejével azon volt, hogy megóvja fiát a férfitől. Az magától értetődő, hogy Patástól is igencsak félt, mivel a férfi többször bántalmazta és megerőszakolta. Anya még a baktériumoktól is félt, nehogy megtámadják Jack szervezetét, és elveszítse az egyetlen embert, aki fontos neki, és az egyetlen embert, aki napi huszonnégy órában a társasága. Ebből az okból adott neki vitaminokat.

A feltétel nélküli szeretet: az Anya és Jack közti szeretet nagyon bensőséges és tiszta. Az anyai szeretet az, ami inspirálja őt a fogva tartás idején. Az anya mindentől óvja fiát, amitől csak tudja, és megpróbál normális körülményeket kialakítani a Szobában, hogy Jack ne szenvedjen semmiben sem hiányt. Jack is a gyermeki tisztaság teljességével ölelte meg a másik kisfiút, Walkert, a könyvtárban.

A regényben szereplő fontosabb karakterek

Mint azt már korábban leírtam, Jack ötéves lesz a mű kezdetén. Még mindig szopizik. Koránál fogva elég naiv. A hosszú haja miatt gondot okoz az embereknek, hogy megállapítsák a nemét – legelőször lánynak nézik. Gondot okoz neki, hogy különbséget tegyen a valóság és a fikció között. A Szoba jelenti számára a valóságot, mivel eddig még sehol máshol nem élt. Jack számára saját fogainak megszámlálása (20 vagy 19 fog) megnyugtatóssal szolgál és berögződött cselekvés. Anya Rossz Fogának szájába vétele is. Ezenfelül még bátorsággal tölti el a fiút, hogy

9 Uo., 330–331.

10 Zeusz és Danaé fia. Mükéné alapítója és királya.

11 DONOGHUE, A Szoba. Alexandra, 353–354.

12 Uo., 354.

kimerészkedjen. Jack ötévesként fejlődésileg kicsit visszamaradott, viszont nagyon sokat megtanult Anyától. Egészen úgy él, mintha az érzése és Anya érzése egységesek lennének. Erre utal ez az idézet:

De igaziból úgy értettem, hogy lehet, hogy ember is vagyok, de én-meg-Anya is vagyok. Nem tudok szót ránk. Szobaiak?⁹

Jack és a nyelv: Szószendvicseket gyárt, ami gyakori dolog a gyerekeknel. Példák a regényből: irdalmas (irdatlan + hatalmas), félhős (félsz + hős), tökesztő (tők jó dolog + ijesztő). Gondja van a toldalékolással és a fokozással. Erre példák a regényből: falt, tók, rizset, éget, háromot, titokot, levélt, fehér, bundáskenyért, majomok, naptejt, kötélék, szoborok, kettedik, homokvárt, legtökjőbb, utánára. Továbbá a szórenddel is meggyűlik néha a baja. Gyakran használ hangutánzó szavakat is: vúúúúú – teherautó hangja, kipp-kopp, puff-puff, sutty, zutty, pitty-pitty.

Jack mint Perszeusz¹⁰: A fiú kapcsolgatja a csatornákat és ráakad egy olyanra, ahol róla beszélnek. Egy nő ezt állítja róla: „De nyilván bizonyos szimbolikus szinten Jack a gyermekáldozat – mondja –, akit befalaztak az építmény alapjába, hogy megbékítsék a szellemeket.”¹¹ Majd egy férfi így folytatja: „Én inkább úgy vélem, hogy ez esetben a relevánsabb archetípus inkább Perszeusz, akit egy befalazott szűz szült, és egy faládjában vízre tették: ő az áldozat, aki hősként tér vissza – mondja az egyik férfi.”¹²

Jack mint az elbeszélő: az ő nyelvezete nagyon átható és egyszerű. Mivel fiatal, ártatlansága nem is kérdőjelezhető meg. Szókészlete nagyon kiterjedt fiatal kora ellenére, és olvasás közben nem érezni, hogy gyerekes lenne a narráció. Elbeszélésmódja rendkívül hiteles.

Anya 27 éves lesz. Fogva tartásának kezdetén napi 16 órát aludt és sírt. Majd miután Patás hozott neki egy televíziót, azt nézte naphosszat. Próbált szabadulni, de mindig sikertelenül. Tárgyakat dobált a tetőablaknak, lyukat ásott, viszont a drótkerítésnél tovább nem tudott jutni. Másfél év raboskodás után a WC tetejével sújtott le Patás fejére és torkának nyomta a kést, azt követelve, hogy mondja meg az ajtó kódját. Mikor már írta be a kódot, a férfi kicsavarta a csuklóját, amit attól fogva fájdit. Jack előtt még született egy kislánya Patástól, de halva. A férfi az udvaron fellelhető bokor alá temette. Anya minden tőle telhetőt megtesz, hogy Jack ne szenvedjen semmiben sem hiányt. Serkentő gyermekkort próbál kialakítani fia számára, már amennyire a körülmények ezt megengedik. Nagyon sok áldozatot hoz fiáért. Az élelmiszerellátásuk limitált, de Anya ennek ellenére a legváltozatosabban és a legegészségesebben próbál főzni. Anya és Jack adagja meg-egyezik. A szabadulásuk után Anya interjút ad egy TV-csatornának. A nő fogai Jack szavaival élve odvasok, ezért a szökés után egy fogorvossal megcsináltatja a fogsorát. Őt úgy fogadták örökbe.

(Vén) Patás alakjáról annyit tudni, hogy majdnem kétszer idősebb Anyánál. 19 évesen rabolta el Anyát, egy januári napon. Patás azt hazudta, hogy a kutyájának rohama van és el fog pusztulni. Becsalo-

gatta Anyát a kisteherautójába, bekötötte a szemét, és sokáig autóz-
tak. Adott a nőnek egy gyógyszert, és mire felébredt, már a Szobá-
ban volt. A férfi hozza nekik a Vasárnapimeglepit. A második fejezet-
ben kiderül, hogy már hat hónapja munkanélküli. Ezáltal, hogy nincs
munkája és kevesebb a pénze, megvonja a vitaminokat a fiútól.
Jackról legtöbbször tudomást sem vesz a látogatásai során, inkább
Anyával van elfoglalva. Anya teste kizárólag fizikai célpont Patásnak.
Éjjelente jön, hogy szexuális kielégülésben részesüljön Anya által.
Jack így írja le a férfit: „A férfiak sem igazik, kivéve Patást, és nem is
tudom biztosan, hogy ő igazából igazi-e. Lehet, hogy csak félig? Ő
hozza a bevásárlást, meg a Vasárnapimeglepit, meg eltüneszti a sze-
metet, de ő nem ember, nem olyan, mint mi. Csak éjszaka van, mint
a denevérek.”¹³ Nevének eredete: Jack látott egy rajzfilmet, ahol a
férfi éjszaka jelenik meg és Vén Patás a neve.

13 Uo., 31.

14 Uo., 220.

15 Uo., 264.

16 KLEYER Éva, *4x3 méteres világ – Emma Donoghue: A szoba* = <https://olvaszbele.com/2011/12/24/4x4-meteres-vilag-emma-donoghue-a-szoba>

A menekülés után

Donoghue regényében a Szoba környezete egy névtelen észak-ame-
rikai város társadalma a 21. században. A szereplők szökésük után
eljutottak a Kintbe, ahol számtalan problémával kellett szembenézni-
ük. Kezdvé a lesifotósoktól, Anya szüleinek megromlott házasságán
át, egészen a beilleszkedésig. Jack számára újdonságot jelentettek a
lépcsők és azok megmászása. Nem tetszik neki a zuhany. Mégis a
legnagyobb problémát az emberi kapcsolatok kialakítása jelentette
számukra, és hogy megtanuljanak a való világban élni.

A kórházi orvosok úgy kezelik Jacket, mintha a visszamaradottság
néhány formájától szenvedne: „Az immunológiai kérdéseken túl
valószínűleg komoly kihívások elé néz majd, nézzük csak, a társadal-
mi beilleszkedés és nyilván a szenzoros moduláció, azaz az őt érő
ingerek szűrése és osztályozása terén is, valamint nehézségek adód-
nak a térérzékelésben is...”¹⁴

Jack így vélekedik: „A Szobában biztonságban voltam, és a Kint az
ijesztő.”¹⁵

A beilleszkedés nagyon nehezen megy. Jack nagypapa nem tudja
elfogadni, hogy van egy unokája. Anya sem tudja megfelelően kezelni
a helyzetet. Meghökkeni, hogy szülei szétmentek és hogy édesanyja
egy másik férfival él együtt. Az öngyilkosságot választja a harc helyett.
Viszont Jack időben rátalál, és az orvosok megmentik az életét.

Jack mindenre rácsodálkozik, a maga módján feldolgozza, megkérdő-
jelezi a számára érthetetlen, számunkra természetes dolgokat, így
mintegy tükröt tartva elénk rávilágít szokásainkra, át nem gondolt
mondatainkra, logikátlan cselekedeteinkre, felszínes kapcsolatainkra.
Mindenképpen döbbenetes, amikor az ember visszahallja saját szava-
it egy gyerek szájából, és rájön, milyen meggondolatlan és megalap-
ozatlan szavakkal bombázza környezetét. Jack hajlamos minden dol-
got névértéken értelmezni, ebből azután nagyon vicces helyzetek
kerekednek¹⁶ – nagyon igazak ezek a meglátások.

17 DONOGHUE,
A Szoba, 384.

18 *Uo.*, 387.

Jack a mű végén szeretne visszamenni a Szobába. Anya vonakodva, de eleget tesz fia óhajának. A nő nem viseli jól, hogy újra ott kell lennie, ahol életének hét hosszú és megrázó évét töltötte. A Szoba nem olyan, mint amire Jack emlékszik. Véleménye szerint „kisebb, mint a Szoba, és fura szaga van.”¹⁷ Elbúcsúznak a Szobától: „Isten veled, Szoba”, és Jack utoljára még visszanéz arra a helyre, „ahol valami történt”.¹⁸

Helyek a regényben

A Szoba volt Jack ötéves koráig az egyetlen hely, ahol élt. A mű első fele itt játszódik. A Szoba méretei: magassága 1 méter 99 centiméter, szélessége 3 méter 35 centiméter. Tulajdonképpen nem más, mint egy hangszigetelt szürke szerszámokkamra. A biztonsági ajtó kóddal nyitható. Patás még egy réteg ólomlemezrel is ellátta a falakat, a jobb hangszigetelés érdekében. Egyetlen tetőablakkal rendelkezik. A TV-n keresztül kaptak információkat a külvilágról. A Szobában levő élettelen dolgok számára az igaziak. Minden ott fellelhető tárgyat létezőként kezel, és nagy kezdőbetűvel illeti őket. Példák: Szekrény, Ágy, Kád, Varródoboz, Ruhaszárító, Konyhaszekrény, Porszívó, Asztalláb, Fakanál, Szemetes, Szőnyeg... A főnevek nagy kezdőbetűvel való írása kifejezi Jack szoros kapcsolatát a tárgyakkal és megerősíti azt is, hogy személyes névmásként (E/3. személyű ő) azonosítsuk ezeket a tárgyakat. Olyan világban, ahol Anya az egyetlen társa, az Ágy ugyanúgy barátja, mint minden más tárgy. Ennélfogva Jack egy normális fiú megnevesített változata, aki határtalan csodát és jelentést visz minden időtöltésébe. A Szoba a felhőtlen gyermekkor színtere is egyben. Donoghue zseniálisan jeleníti meg a fizikai teret a szereplők mindennapi rituáléja által: futkároznak, Tévét néznek, persze, nem sokat, tojáshejből kigyót csinálnak. A játékokkal és könyvekkel úgy bánnak, mint ha arany lenne. A Szoba úgy funkcionál, mint egy nagy anyaméh, egy hely, ami Anya teste, csak nagyobb kivitelben, és egyben a korlátozott terület is, abszolút közelséggel és törődéssel.

A kórház az első igazán fegyelmezett hely. Dr. Clay az orvosuk. Anya és fia a Hetes Számú kórteremben vannak a Klinikán. Rengeteg az új dolog benne Jack számára. Kezdve a lépcsőktől a zuhanyzón át egészen az ablakredőnyig. Ahhoz képest, hogy a kórház nagyon steril hely, Jack életében először itt kapja el a náthát.

A nagyszülők háza képviseli a másik fegyelmezett helyet. Miután az anyja öngyilkossági kísérletet követett el, a fiúnak néhány napot itt kell töltenie. A nagyszülők megpróbálják Jacknek megmutatni a való világot, és hogy vannak bizonyos szabályok. Például nem illik a nagymamának ruha nélkül fürdenie az unokájával. Jack zavarodva veszi tudomásul az új szabályokat. Magában erre a megállapításra jut: „Az embereknek és a méheknek csak integetni kell, hozzányúlni nem. Nem megsimogatni egy kutyát, csak ha az embere azt mondja, hogy jó, nem átszaladni az úton, nem hozzányúlni az intim testrészekhez, csak az anyémhez, de csak ha egyedül vagyok. Vannak különleges esetek, mondjuk, a rendőrségnek szabad löni pisztollyal, de csak a rosszemberekre. Túl sok szabályt kell beletenni a fejembe, úgyhogy csinálunk egy listát Dr. Clay nagyon-nagyon nehéz

arany tollával.”¹⁹ Jó példa erre még az is, mikor Jack nagymamája elviszi őt a könyvtárba, ahol Jack spontán megölel egy másik fiút, Walkert és véletlenül fellöki őt, így beveri a fejét és elkezd sírni. A Nagymama szabadkoczik, mivel Jack „most tanulja a határokat.”²⁰

19 Uo., 330.

20 Uo., 347.

21 20. századi ír költő és drámaíró.

22 Vö. Clarissa AYKROYD, *Louis MacNeice's 'Snow': A Poem About Being Alive* = <http://thestoneandthear.blogspot.sk/2011/11/louis-mac-neices-snow-poem-about-being.html>

Utalások a regényben

Mary Shelley: *Frankenstein* – az orvosokról szóló sorozatban Jack Frankensteinhez hasonlítja az összevarrt embereket.

L. Frank Baum: *Óz, a csodák csodája* – ahogy a Bádögember, úgy Anya is be van „rozsdásodva”, mint például az autóvezetés terén.

Alexandre Dumas: *Monte Cristo grófja* – a szökésük hasonló volt, mivel Jack is halottnak tette magát, hogy kijusson a Szobából, és a gróf is a halott barátjának adta ki magát, hogy kiszabaduljon a tömlöcből.

Lewis Carroll: *Alice Csodaországban* – meg is van nekik ez a könyv. Párhuzam lelhető fel Alice és Anya között. Mindkettőjük számára gondot okoz, hogy pontosan kifejezzék magukat. A verem, melybe Alice beleesik, az maga a Szoba. Patás hasonlóságot mutat a Vörös Királynővel, aki rosszul bánik a lánnyal. Carroll művében is sor kerül egy tárgyalásra.

J. D. Salinger: *Zabhegyező* – Jack nagybátyja családjával a Természettudományi Múzeumot szerették volna megnézni és a parkban megetetni a kacsákat.

Shakespeare: *Szentivánéji álom; Rómeó és Júlia* – az előbbi színdarabot nézte meg Jack és Anya a parkban, amíg az utóbbi tragédiát említette Anya a szökés kitervelésekor.

Daniel Keyes: *Virágot Algernonnak* – sokaknak feltűnt, hogy nagyon hasonló a két mű egyszerű nyelvezete és a szereplők észjárása.

T. S. Eliot: *Négy kvartett* – Dr. Clay ezt a sort idézi: „Az emberek túl sok valóságot nem bírnak el.”

Louis MacNeice²¹: *Hó* – Dr. Clay szintén idéz ebből a versből: „A világ hirtelenebb, mint képzeljük...” Ez a vers nem más, mint a valóság természete, párbeszéd a tudat és a tudatalatti között. Ez egy vers erős kettősséggel: úgy mutatja be a fizikai világot, mintha csodálatos és egyben bizarr lenne. De ezzel együtt felidézi, hogy mi rejlik a fizikai világon túl. Ez a vers a költészetről is szól, mert a költészet a legteljesebb értelmében szintén párbeszéd a tudat és a tudatalattival.²²

Emily Dickinson: *A lélek saját társat választ... (303)* – „A lélek saját társat választ, s ajtót betesz...” – idézi ezt a két verssort Dr. Clay.

Old Nick – eredeti nyelven ezen a néven szerepel Patás. A gonosz és a sátán megtestesítője.

Platón: *Állam* – Barlanghasonlat: ebben az esetben a Szoba lenne a barlang. Anya és Jack a barlangban élő emberek. Miután mindannyian kimerészkednek, meglátják a világot.

A populáris kultúrából utalásokat kapunk olyan zenekarokra és énekesekre, mint a Beatles (*All You Need is Love*), Verve (*Bitter*

Sweet Symphony), Los Del Rio (Macarena), Ella Fitzgerald (Stormy Weather), Kylie Minogue (I Can't Get You Out of My Head), Chumbawamba (Tubthumping), Lady Gaga, Rihanna, Kanye West, Hannah Montana, ezenfelül még a berlini fal, Diana hercegnő és Nelson Mandela is említésre kerül a regényben.

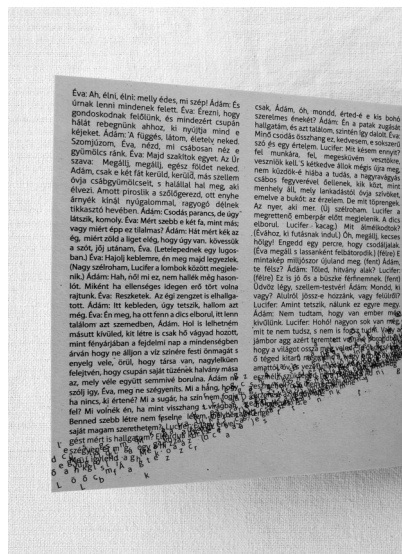
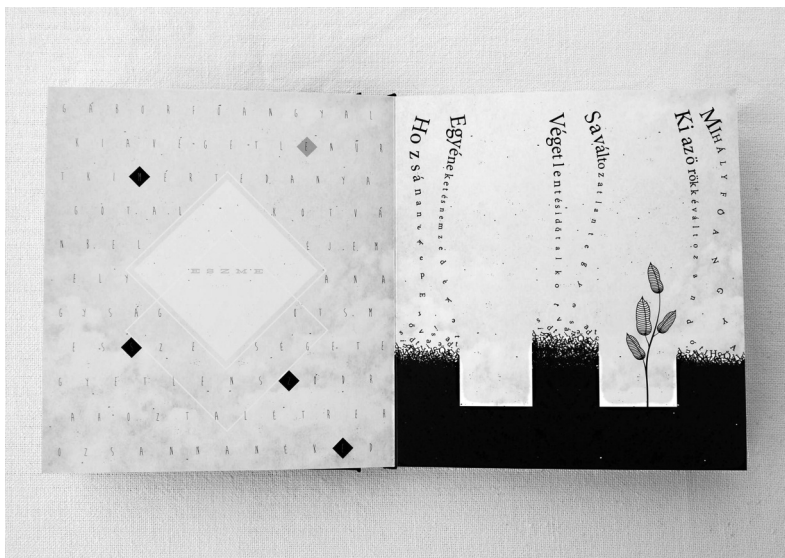
Mi van csak a TV-ben és mi az igazi?

Jack számára nagy fejtörést okoz, hogy megkülönböztesse, mi igazi és mi nem az. A külvilágból csak néhány szeletet kap a TV, a tetőablak és a rövid ideig kinyitódó ajtó által. Anya csak ötéves korában említette neki a külvilágot és azt is, hogy a televízióban sok képzelt történetet lát. Mielőtt még Anya felvilágosította volna őt, hogy mi valódi és mi nem az, Jack két kategóriát állított fel magában: ami csak a TV-ben van, és ami igazi.

Ami csak a TV-ben van:

- hajók, tenger, tengerpart;
- erdők, dzsungel, sivatagok;
- állatok, kivéve a hangyák és a Pók, meg Egér;
- fiúk, lányok, de Anya azt mondja, igaziak;
- nők és a férfiak (kivéve Patás);
- fák, fű, tűz, folyók, tavak, kövek, hegyek;
- gördeszkák;
- kutyák, macskák, nyuszik;
- fagy, boltok;
- utcák, felhőkarcolók, autók;
- Szupermen, Jézuska, Dóra csak egy rajz a TV-ben.

Az ember tragédiája, művészkönyv (részlet), 2013

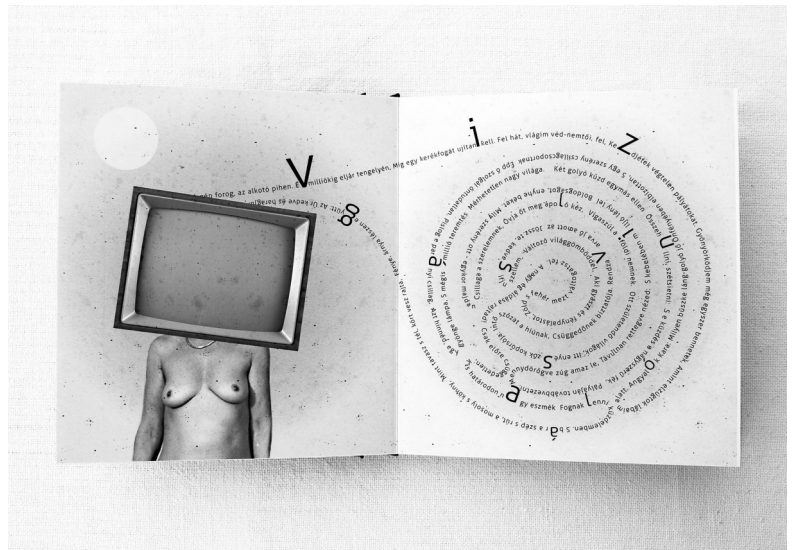
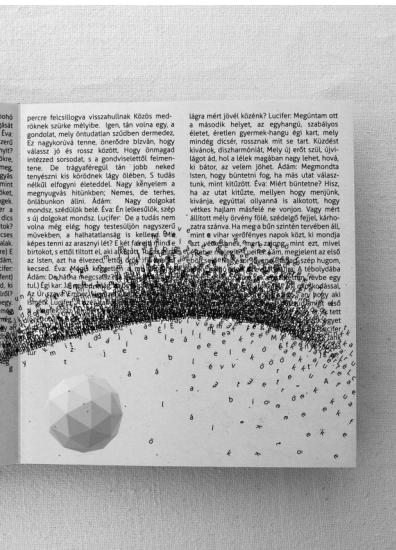
Ami igazi:

- baktérium, vér;
- Mikulás;
- levegő;
- zöldségek, répa;
- Dzsip;
- Növény;
- Szoba;
- Isten.

Néha még a saját létezésének valóságát is megkérdőjelezi ekképpen: „Meg az emberek is, a tűzoltók, tanárok, betörők, kisbábák, szentek, focisták meg mindenféle, ők igaziból a Kintben vannak. De én nem vagyok ott, én meg Anya, csak mi vagyunk, akik nincsenek ott. Attól még igaziak vagyunk?”²³

Összegzés

A fentiek, az elemek komplex rendszere alapján elmondhatjuk, hogy A Szoba nem egy horror vagy könnyfakasztó történet, hanem a rugalmasságot ünnepli – és a szeretetet az édesanya és a gyermeke között.

Idő, játék és a dolgok lelke. Bene-Szabó Réka munkáiról

Bene-Szabó Réka alkotásai konceptuális ihletettségűek. Beavatkozásai, installációi és különös objektjei azonban más hatásokat is hordoznak: tervezőgrafikai szemléletmódja sok alkotását meghatározza. Konkrét grafikai munkái közül kiemelkedik Madách: *Az ember tragédiája* című drámájának művészkönyvben való feldolgozása. A könyv a kirobbanó kreativitás és ötletgazdagság példája, amely a szöveget és képet öntörvényűen, a képvers műfaját is megemésztve majd túllépve, az irodalmi tartalomnak megfelelően építi vizuális konstrukciókba.

A műfaj hatása sajátos élénkséget és olykor dekorativitást kölcsönöz installációinak (esetenként a pusztá esztétikum vezette formai kísérleteknek is tanúi lehetünk, amelyek közelítenek vagy áthajlanak a dizájn és a dekoratív művészetek területére.) Ezzel egyidőben viszont a konceptualitásra is közvetlenül kihat ez a jelleg, konkrétan alakítja, és gazdagítja azt: a tartalmak befoglaló formái könnyedén alakulnak; Bene-Szabó állandó építkezési eszközei a játékoság és a formai flexibilitás lesznek – és így nyerik el tömör, metaforikus megfogalmazásaikat a gondolatok.

Ennek a tendenciának megfelelően alkotásaiban szintetizáló tartalmak, ikon-formák jelennek meg, amelyek frappáns jelenségeket teremtenek. A *Fák* című installáció sematikus fenyőfa-ábrázolásai például egyszerű gesztusban idézik meg a társadalom által (organikus jelentés nélküli) motívum formájában kisajátított élőlények történetét. Az élő fenyő gondolatainkban megszűnik létezni, miközben a fogyasztói társadalom motívumává válik – de konkrét értelemben is, sok egyednek kell áldozatul esnie ahhoz, hogy a fajta képként vonulhasson át kollektív tudatunkba. A padlón álló tömeg így tragikus valójában, tükrözi a jelenséget: a lények, fogyasztók számára lebutított verzióban a valamikori ökoszisztéma helyett csupán árucikkek tömegét képesek alkotni. Hasonlóképpen egyszerű mechanizmusok játékaival él az *Újraegyesítés* című installáció, amelyben a fa metaforikus formában telítődik jelentéssel, hangsúlyozva, hogy ha valamilyen formában már sor került az elválasztásra, akkor a már nem létező egység újbóli egybekényszerítése is erőltetett gesztus lehet. Az így keletkező oszlop furcsán anyagtalan jelenlét, amely látomássá lényegül át. Az *Újraeremtés*-sorozat pedig ugyanilyen egyszerű módszert használ, amely a vonalak grafikai tisztaságával kiegészülve egyszerű

Bene-Szabó Réka

jelként jeleníti meg a rekonstrukciót. A töredékeket kiegészítő „alaprajz” maga is töredékes, jelezve az emlékezet szubjektív, emberi nézőpontokkal átitatott szövetét.

Szintén a múlt láthatóvá tételét tematizálja az *Időutazás* című térbeavatkozás. Az egyik ablak gótikusnak álmodja magát, porszemcsés fényével idealizált kort igyekszik életre kelteni a kiállítótérben. Az *Élet* című térbeavatkozás viszont már kicsit eltávolodik ettől a frappáns jelszerűségtől – a rojtok búzakalászokkal való behelyettesítése elvontabb, metafizikusabb dimenzióba kapcsolja be a munkát, akár csak a *Lépések* című, Arte Povera hatású beavatkozás, amely az emberi jelenlét időbeliségével játszik el, hordalék-sávot hozva létre a talajon álló láb körül. Mindkét alkotás költői és kifinomult.

Ez az elvont, átszellemült nézőpont a természettel kapcsolatban is visszaköszön – a Land Art hatással párhuzamosan. A cím nélküli, szárnyas tájbeavatkozás egyszerű líraiságával és formai megvalósulásában a környezethez és az anyagok milyenségéhez való alkalmazkodásával vált ki erős hatást. Ugyanilyen kiforrott tájművészeti munka a *Tükör – Fény – Árnyék* minimalista kép-tutaja, amely az immaterialitást anyagban fejezi ki, úgy, hogy közben az anyagválasztás és -használat a tájba beépülve szinte feloszlatja a jelenség beavatkozás-létét. A természetben megjelenő kép mintha a táj saját reflexiója lenne. A *Kiegészülés önmagunkkal* objektjei pedig olyan jelenséget teremtenek, amely valahol a komplex önazonosságot, a szinte emberi tudatosságot jeleníti meg és ülteti be a természet organikus rendszerébe. Az új típusú facsonkok egyúttal az újjászületést és az élettelen tárgy-létből való kiemelkedést is magukban hordozzák – amit látunk, azok ugyan élettelen részekből álló, szoborszerű tárgyak, mégis azt a hatást keltik, hogy élő rendszer szerint épülnek, és energiát hordoznak, mely képes fennmaradni és túlélni az emberi pusztítást – talán pont azért, hogy kicsit hasonlítanak az ember alkotta környezet formáihoz.

Bene-Szabó visszatérő témája tehát (az idő nyomai mellett) a környezet óvása. A természetcentrikusság a fentebb említett játékossággal és rugalmas kreativitással együtt azonban sajátos jelenséget eredményez. A környezettudatosság az élőlények iránti empátia hatására egyfajta animizmust teremt – az élőlényekkel, tárgyakkal, anyagokkal való játékos azonosulás következetesen életre kelti azokat. Így történik, hogy a *Digitális feltámadás* régi fotóján az alakok pislogni kezdenek, az *Időutazás*ban az ablak is megszemélyesül és hangot kap, az erdei moha és lehullott kis faágak az erdő védelmére kelve együtt új fa-formát alkotnak (*Fa és moha*). A száraz füvek az áruforgalmat követve tojás-burok csomagolásban, vonalkóddal ellátva tálalják fel önmagukat, a természet visszafoglalja a teret, az építkezés törmelékeit hasonlóan precíz rendszerben beborítva saját matériájával. Az erdei fatörzs *Önvédelme* pedig a környezet humoros és ugyanakkor megindító megnyilvánulása – a mű egy élőlénynek teremt fiktív önvédelmi mechanizmust, amely még aktivista gesztusként is igazán ütős.

Bene-Szabó mind földrajzilag, mind jelleg szerint sokféle környezethez alkalmazkodik. Módszere egyfajta ösztönös archeológiával jár, amely igyekszik a gondolatokat a környezeten belülről megszólaltatni – így munkássága sok mindennek ad teret, sajátos fúziókat teremtve a Land Art, a helyspecifikus alkotásmód, a formalizmus és a dizájn között, mindezt a konceptualitás talaján.

MUNKATÁRSAINK

Baka L. Patrik (1991, Brünn) prózaíró, irodalomkritikus, a Selye János Egyetem doktorandusza. Legutóbbi könyve *Függőhidak* címmel 2016-ban jelent meg. Százdon és Komáromban él.

Bettes István (1954, Rimaszombat) költő, műfordító. Madách- és Forbáth Imre-díjas. Szabadószo alkotó. Jelenleg Kárpát-medence szerzte él.

Csibrányi Zoltán (1978, Dunaszerdahely) esszéíró, publicista. Dunaszerdahelyen él.

Csikós Attila (1969, Szombathely) író, drámaíró. *A napon sütkérező hal* című regénye 2015-ben jelent meg. Budapesten él.

Fritsi Péter (1989, Komló) prózaíró. 2008-ban jelent meg *Harc Atlantiszért* című kötete (Alexis Bramhook álneven). Komlón él.

Géczi Marno János – két neves magyarországi költő, **Géczi János** (1954, Monostorpályi) és **Marno János** (1949, Budapest) „négykezes” verseinek szerzője.

Józsa Evelin (1993, Dunaszerdahely) a Selye János Egyetem végzős magiszteri hallgatója. Alistálon él.

Katona Nikolas a Selye János Egyetem magyar–angol szakos magiszteri hallgatója.

Marosi Renáta a Selye János Egyetem Modern Filológiai Tanszékének oktatója.

Mészáros László (1974, Kisvárd) költő. *Teknősbéka-valcer, vagy amit kavartok* című kisregénye és *Sziromhasadás* című verskötete idén látott napvilágot.

Nagy Zopán (1973, Gyoma) költő, író, fotográfus. *Kétségek* című kötete 2015-ben jelent meg. Budapesten él.

Szalóczi Géza (1954, Eger) költő. *A csendről nem lehet* című verseskötete 2014-ben jelent meg a Ráday Könyvesház Kiadó gondozásában. Egerszalókon él.

Ungvári-Zrínyi Kata (1987, Marosvásárhely) művészettörténész, műkritikus, fordító, kurátor. Marosvásárhelyen él.

A folyóirat idei hat számát az SZMÍT ajándékba adja a tagságnak, az irodalmi szervezeteknek és a folyóirat-szerkesztőségeknek.

A Szlovákiai Magyar Írók Társasága
TÁJÉKOZTATÓJA

Megvalósult és tervezett rendezvények. Képek az Író Társaság életéből.

Összeállította: Nagy Erika
Képek: Nagy Erika

t
e
l
k
é
l
e
m

JUBILÁNSOK KÖSZÖNTÉSE

A Szlovákiai Magyar Írók Társasága minden júniusban köszönti az életjubleumukat ünneplő vagy a közeli hónapokban ünnepelni készülő tagjait. Ennek a félig szakmai, félig baráti összejövetelnek évek óta a Pozsonyi Magyar Intézet ad otthont.

Így volt ez tegnap is, amikor hét jubiláló irodalmárt hívtak meg az ünnepségre. A létszám, sajnós, idén sem volt teljes, igazoltan hiányzott a 65 éves Soóky Gál László, valamint bátyja, az idén 80 éves Gál Sándor. Az ünnepelteket méltatók közül csak Szászi Zoltán, valamint az egész társaság rangidőse, a 87 éves Duba Gyula jelent meg személyesen, ők Vércse Miklós író, szerkesztő és fordító, valamint Gál Sándor költő, író, publicista pályáját értékelték. Aich Péter író munkásságáról Z. Németh István küldött elemzést, O. Bertha Mária műfordítót és Mácza Mihály helytörténészt pedig Nagy Erika, az író-társaság titkára méltatta. Ő köszöntötte az idei jubilánsok között az ország leglelkesebb könyvgyűjtőjét, Oros Lászlót is, aki évtizedek óta vadássza a (cseh)szlovákiai magyar szerzők kéziratait és műveik első kiadását. Magángyűjteménye, a Bibliotheca Pro Patria több mint 7000 kéziratot, könyvet, folyóiratot és dedikált fotót tartalmaz.

Juhász Katalin, Új Szó

XIX. FIATAL ÍRÓK TÁBORA – TEXT-TÚRA – PEGAZUS PÁLYÁZAT

Pályakezdők tanulhattak tapasztalt íróktól, ismerkedhettek irodalmi folyóiratokkal és azok szerkesztőivel, együtt hallgathattak izgalmas előadásokat a Fialat Írók Táborában, amely szerdától öt napon át tartott, ezúttal Várhosszúréten.

Idén 19. alkalommal rendezte meg a Szlovákiai Magyar Írók Társasága (SZMÍT) a tábort, amely sokféle vendégeskedett az évek alatt, és amelyhez egy ideje szervesen kapcsolódik a Text-túra elnevezésű, műhelymunkára, szövegalkotásra fókuszáló workshop, illetve a fiatalok számára kiírt Pegazus Alkotópályázat is. Nem véletlenül, hiszen a jelíges pályázatra beérkező szövegek nagy része épp a többéves, szisztematikus tehetséggondozás gyümölcseként születik, amit ismert hazai szerzőkből álló kis csapat végez. A fiatalok zöme több éve visszajár, nemcsak a nyári, hanem a tavaszi és az őszi foglalkozásokra is. Sőt az egyik palánta, Baka L. Patrik ma már mentorként segíti a nála is fiatalabbakat.

A Pegazusra idén huszonnyolcan küldtek be szöveget, a zsűri szerint a próza kategória volt az erősebb, ott akár négy mű is kaphatott volna első díjat. N. Tóth Anikó, Németh Zoltán és Mizser Attila végül Lombos Kornélia szövegét találta a legjobbnak, a második helyen Jung István végzett, a harmadik pedig megosztva Forgács Péter és Plonicky Tamás lett. Líra kategóriában nem volt első helyezett, a második Gyurász Marianna lett, megosztott harmadik helyezettek pedig Mázik Orsolya és Tóth Viktória lettek. Tózsér Árpád különdíját pedig Mázik Orsolya kapta. Grendel Lajos a próza-írók közül Plonicky Tamást tartotta különdíjra érdemesnek.

Azt, hogy a versírás magányos műfaj, a tábor két magyarországi „sztárvendége”, Géczy János és Marno János készül megcáfolni, ők, mindenki meglepetésére, közösen írnak verseket. Már van belőlük egy félkötetnyi, a majdani könyv Géczy Marno János néven fog megjelenni. Tátott szájjal hallgatták a táborlakók, amikor a munkamódszert elemezték. Olyan ez, mintha egy új személyiség

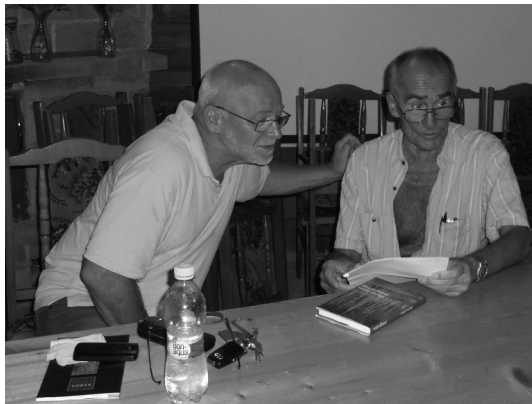

született volna – mondta Géczi, Marno pedig hozzátette, őt régóta zavarja, hogy a magyarországi folyóiratok márkanévként kezelik szerzőiket, azaz elsősorban nagy neveket közölnek, és csak másodsorban jó szövegeket. Számukra viszont ez esetben a születő versek színvonala volt fontos, nem az, hogy melyik sort ki írta.

A fiatalok a négy hazai magyar irodalmi folyóirat közül háromnak a főszerkesztőjével is találkozhattak a táborban. Mizser Attila (Irodalmi Szemle) a tematikus lapszámok összeállításának buktatóiról, a terjesztés nehézségeiről és új olvasói rétegek megszólításáról beszélt, munkatársa, Nagy Csilla pedig a fiatalok pályakezdésével kapcsolatos gyakorlati kérdésekre is kitért. Talán az ő előadása váltotta ki a legnagyobb érdeklődést, hiszen a jelen lévő mintegy harminc fiatal azt szeretné, hogy az írás valamiképpen életük részévé váljon. És sokan érzik már, hogy az önkifejezés mellett ez egy szakma is, amely bizonyos készségek, narratív struktúrák elsajátítását igényli, illetve némi jártasságot kíván az irodalmi életben. A magyarországi irodalomtörténész és kritikus fontosnak tartja, hogy a szlovákiai magyar fiatalok anyaországi író-táborokba is eljárjanak, kapcsolatokat építsenek, ottani lapokban is publikáljanak. De nem mindegy, melyiket választják, kikhez csatlakoznak, milyen – akár politikai – értékrendekkel azonosulnak. A lapokban való jelenléttel ismertséget szerezhetnek, mielőtt még első kötetük megjelenne, illetve felkelthetik a kiadók érdeklődését. Természetesen egy új könyvnek is jó reklám, ha egy lapban kritika jelenik meg róla, vagy részletet közölnek belőle.

Kérdés persze, kiknek mennyire fontos ez az egész, illetve mekkora a presztízse manapság a szépirodalomnak tájainkon. Erről élénk vita alakult ki a táborban. Többek szerint az SZMÍT hiába fektet nagy súlyt a tehetséggonдозásra, ha nem képviseli kellő vehemenciával az írók érdekeit a döntéshozók felé. A hazai folyóiratok anyagi helyzete pedig nem teszi lehetővé, hogy méltó összegű honoráriummal, méltó módon díjazott pályázatokkal ösztönözze a szerzőket a pályán maradásra. A tehetséges „Pegazus-nemzedék” már három antológiát is megérdemelt volna, ám eddig egyet sem tudtak kiadni a helyezett művekből, azok csak az Opus című lapban, az SZMÍT folyóiratában jelentek meg. A lap főszerkesztője, Hizsnyai Zoltán, aki egyébként a fiatalok egyik mentora, épp a táborban panaszkolta el, hogy az Opus

idén a tavalyinál egyharmaddal kevesebb állami támogatást kapott, ezért meg kellett válniuk a korrektortól és a két szerkesztő egyikétől. A szintén mentorként tevékenykedő Szászi Zoltán szerint pedig a támogatásokról döntők egyszerűen nem tartják fontos művészeti ágnak az irodalmat. „És az is felháborító, hogy visszafogták az írott kultúrára szánt támogatásokat, erre a táborra sem érkezett meg a jóváhagyott összeg augusztus elejéig, a kiadók és a folyóiratok szintén megalázó helyzetben kénytelenek működni”.

Az elismerő bólogatást látva akár üzenetként is kezelhetjük ezt a megállapítást.

Juhász Katalin, Új Szó

PEGAZUS-KÜLÖNDÍJ, 2017

Sok jó próza született az idén is. Majdnem profik. Az *Alma* jelige novellája, például, *A telefonszámla*. Kissé lassú, kissé körülményes, de jól érzi, hogy mitől jó egy novella. Az *Erdő unikornisokkal* című jelige szintén jónak indul, csak túlonútul posztmodern, magyarán, mesterkél. Kevesebb több lett volna. A *yetinyoma* szintén jó írás. Amolyan pihentető írás, amolyan Herczeg Ferenci. A *Vak vezet világtalant* viszont éppen az ellenkezője. Túl sötét írás, de határozott tehetség mutatkozik benne, akár a *Wonderland* vagy a *Basmacskín* szövegeiben. Ezekben az írásokban egy kis gyakorlat után (és persze a modern magyar irodalom, Kosztolányi, Krúdy, Mándy, Örkény, Mészöly stb. elolvasása után) egészen kiváló darabok szülehetnek. Rajtuk múlik. Az igazi profi szerintem a *herevisszér-tárgulat* novellája, a Pongyola című. Igaz, nagy a gyanúm, hogy meglincesznek, ugyanis tele van szubstandard kifejezésekkel, értem ezek alatt a fasz, picca, geci stb. szavakat, mely szinte felhőszakadásként önti el az olvasót – majd belefullad. Egy biztos: szűzlányoknak nem ajánlatos olvasmány. A mintegy tízoldalas novella egyetlen bekezdést tartalmaz, egy föltehetőleg drogozó fiatalember hallucinatív beszédét, amelynek legfőbb problémája az, hogy nem tudja meg... (szubstandard-elem) a barátja, Püpi anyját. Püpi is, az elbeszélő is alaposan bedrogozik. Az író mindvégig uralkodik az elbeszélésben – mondhatni, a megfelelő fegyelmezettséggel. Szóval kitűnő írás, és elég depressziós is ahhoz, hogy mit is keresünk a világban. Bármelyik lap közölhetné, a legelitélbeket is ideértve. (Föltéve, ha meri.)

Grendel Lajos

MIKROREFERENCIÁK

Pegazus Pályázat – 2017

Az idei (2017-es) Pegazus Pályázat anyaga érdekesen alakult: nem sok pályamunka érkezett be, de a kevés közül akár négy is díjazható volna. Az *Alienka*, az *Acetilkolin*, a *Dent_De_Lion* és a *Sylvia* jeligés munkák szerzői mintha egymástól vagy még inkább ugyanattól a mestertől tanultak volna: kísérleteik szinte azonos színvonalon, mi több: viszonylagosan azonos mikroreferenciák (mikrorealizmus?) szintjén dolgoznak.

De nekem csak az egyetlen Különdíj javaslása itt a tisztem, döntenem kellett: a négy közül melyik mellé teszem le a voksomat, s mivel az *Alienka* jeligés pályázónk kis versciklusát éreztem elejétől végig azonos színvonalúnak és érdekesnek, az ő versei mellett döntöttem.

Mielőtt azonban a Különdíjra javasolt szerző műveiről néhány értékelő szót megfogalmaznék, hadd szóljak a másik háromról is valamit: az ő kézírataik is figyelemre méltóak, de valamivel egyenletlenebb színvonalúak, mint az *Alienkáé*. A *Dent_De_Lion* Magánképtár című kompozíciója például mindenképpen jelentős kísérlet, eredeti formai megoldásokkal és világvízíóval, de ugyanaz a *Dent_De_Lion* más verseiben meglehetősen olcsó, lapos megoldásokat is megenged magának. S ugyanez mondható el az *Acetilkolin* és a *Sylvia* jelíges pályázókról is. Az előbbinek a Komplexusok és a Kivonatok c. szövegei értékelhetők „figyelemre méltó” osztályzattal, az utóbbinak a kis szerelmi ciklusából pedig a Kétezer tizenkettő nyara..., a Kétezer tizenegy nyara..., a 2017/05/01 és a Kislány koromban... című versek tűnnek ki – érett képkezelésükkel.

Alienkának már a címei is magukért beszélnek: nézzük csak! *hétszer ennyi, az annyi, amennyi!*, *HIRDETÉS – ADÁSVÉTEL, CSERE, ÖT PERC ÉLETTARTAM*. „Mint tönkrement kereskedő a csódtömeggondokra várva” az ismert Petri György-versben, úgy „néz szét” *Alienka* a lehangoló, kisszerű mikrovilágában, ahol szinte embereket sem lát, csak a tárgyak mozognak (egy törött tükör, egy tör-lőröngy, egy rúzsoltos szivar csutkája, egy doboz gyufa stb.), s ezekből a mozgásokból következtethetünk vissza az emberi helyzetekre, mikrodrámákra. Modern helyzetképek ezek a versek, kicsit a nouveau roman tárgyilagos, szenttelen módszerével megrajzolva. Helyenként talán túl tárgyilagos, túl prózai, túl darabos a látás, s ilyenkor egy-egy véletlennek ható, de mégis ható daktilus vagy egyéb időmérték zökkent ki bennünket a vigasztalanságunkból, hogy talán mégsem annyira reménytelen az elénk tárt kép, mert „tragédiáját” lehet komédiának is nézni, s akkor legott mulattat.

Erre a kettős látásra utal talán a *nézzük csak! hétszer ennyi, az annyi, amennyi!* című kis, öniro-nikus tükörkép is: „főúr, hét év lesz, írja a többihez, kérem, majd távozáskor!..”

A mindössze három versből álló versciklust egységes, mégis sokrétű kompozíciójáért, találékony, eredeti versbeszédéért – megismétlem – a Pegazus Pályázat KÜLÖNDIJÁRA javaslom.

Pozsony, 2017. július 27.

Tózsér Árpád

